

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY A KULTURY

**ANALÝZA OBSAHU VÝUKY DĚJIN UMĚNÍ VE VÝTVARNÉ
VÝCHOVĚ NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Monika Hubková

Specializace v pedagogice, obor Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Vančát, Ph.D.

Plzeň, 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. dubna 2018

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji doc. PhDr. Jaroslavu Vančátovi, Ph.D., za velkou trpělivost, cenné informace, podnětné připomínky a celkové odborné vedení mé bakalářské práce. Také za inspiraci a podporu. Dále bych ráda poděkovala učitelům a žákům, kteří se zúčastnili mého výzkumného šetření, za ochotu, otevřenou mysl, dobrou náladu a píli, se kterou k mému výzkumu přistupovali.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

ANOTACE

Cílem práce je zjistit s uplatněním výzkumu v jaké míře a jakým způsobem jsou na druhém stupni základních škol uplatňovány dějiny umění. Snahou práce je na základě tohoto výzkumu vytvořit návrh začlenění dějin umění do výuky výtvarné výchovy na druhém stupni základních škol s ohledem na Rámcový vzdělávací program.

Práce je rozčleněna do tří částí. Teoretická část se snaží najít oporu pro výzkum a začlenění dějin umění do výtvarné výchovy v odborné literatuře. Výzkumná část se zabývá sondou do hodin výtvarné výchovy na 2. stupni základních škol. Didaktická část nastiňuje možnost začlenění poznatků z výzkumu do praxe v návaznosti na kurikulární dokumenty pomocí návrhu a ověření tří výukových jednotek, ve kterých se pracuje s dějinami umění.

Klíčová slova: výtvarná výchova, dějiny umění, poznávání, vizuální komunikace, Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

ANNOTATION

The aim of this Bachelor Thesis is to find out by research to what extent and in what way is History of Art applied at Primary schools. And based on this research make a suggestion how to integrate History of Art into Art Education with considering the Framework Educational Programme for Basic Education.

It is divided into three parts. Theoretical part is trying to find the support for the research and for the inclusion history of art into art education at professional literature. The research part deals with the exploration at Primary schools. The third, didactic part, tries to outline the possibility of incorporating research results into practise based on curriculum documents thanks to suggestion and verification of three teaching units in which History of Art is working with.

Keywords: Art Education, History of Art, cognition, visual communication, the Framework Educational Programme for Basic Education.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
1 TEORETICKÁ ČÁST	4
2 VÝZKUMNÁ ČÁST	11
2.1 VÝZKUMNÁ OTÁZKA	11
2.2 VÝZKUMNÁ OBLAST	11
2.3 METODICKÉ POSTUPY	12
2.4 ZÁKLADNÍ SOUBOR, VÝZKUMNÝ VZOREK A ÚSKALÍ PŘI ZÍSKÁVÁNÍ VÝZKUMNÉHO VZORKU	13
2.5 VÝSLEDKY	14
2.5.1 rozbor dotazníků určených pro žáky	15
2.5.2 rozbor dotazníků určených učitelům	24
2.6 ZÁVĚR VÝZKUMU	30
3 DIDAKTICKÁ ČÁST	31
3.1 ÚKOL Č. 1 – KRITIK UMĚNÍ	34
3.1.1 Reflexe úkolu č. 1	37
3.2 ÚKOL Č. 2 – KURÁTOR VÝSTAVY	41
3.2.1 Reflexe úkolu č. 2	44
3.3 ÚKOL Č. 3 – SESTAV SI SVÉ VLASTNÍ UMĚLECKÉ DÍLO	46
3.3.1 Reflexe úkolu č. 3	50
ZÁVĚR	52
RESUMÉ	54
SEZNAM LITERATURY	55
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	57
SEZNAM OBRÁZKŮ	59
PŘÍLOHA Č. 1 - DOTAZNÍKY	I
PŘÍLOHA Č. 2 - TABULKY	VI
PŘÍLOHA Č. 3 - GRAFY	XXXVIII
PŘÍLOHA Č. 4 – OBRAZOVÁ PŘÍLOHA – DÍLA UMĚLCŮ	XLII
PŘÍLOHA Č. 5 - OBRAZOVÁ PŘÍLOHA – PRÁCE ŽÁKŮ	XLVI

SEZNAM ZKRATEK

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zodpovědět otázku týkající se vztahu žáků druhého stupně základních škol k dějinám umění. Chtěla jsem zjistit, zda se vůbec s dějinami umění stýkají, kdo je k tomuto tématu vede a jak k tomu přispívá výuka výtvarné výchovy. Toto téma jsem zvolila proto, že základní škola je pro mnoho žáků poslední příležitostí seznámit se s dějinami umění, jejich smyslem a cílem, získat tak pro svůj další život motivaci ke styku s výtvarným uměním.

Další důvod, proč jsem si zvolila tento úkol, je můj osobní vztah k tomuto tématu díky absolvování předmětu Historie umění v pedagogické reflexi u pana docenta Vančáta. Upoutal mě výklad dějin umění a celkový výklad o uměleckém procesu jako nastolování otázek po hlubším poznání reality (zobrazení prostoru, času, lidské existence apod.). Zajímavé jsou pro mne informace o možnostech vnímání světa. *„Zeptáte-li se někoho co považuje za skutečnost - bude obvykle nejspíše popisovat své zrakové vjemy. Přestože skutečnost se nám projevuje také zvuky, vůněmi a pachy, chutěmi a hmatovými dojmy, největší váhu mají opravdu dojmy zrakové.“* (1)

Zamýšlela jsem se nad tím, že s dějinami umění jsem se na základní škole setkávala minimálně, a to navíc díky českému jazyku nebo dějepisu. Proto jsem chtěla zjistit, zdali od těchto dob proběhla na základních školách určitá změna, nebo se s uměním setkávají jen ti žáci, kteří si vyberou studium uměleckého oboru na střední škole.

S dějinami umění ve svém Rámcovém vzdělávacím programu pracují gymnázia a střední umělecké školy. Proto jsem se zamýšlela nad tím, jak by s tímto tématem mohly pracovat i základní školy na druhém stupni.

Mými základními otázkami jsou:

1. Setkávají se žáci během studia na druhém stupni základních škol s dějinami umění?
2. Pokud ano, tak v jakém rozsahu?
3. S jakými cíli se učí dějiny umění?
4. Co si žáci z dějin umění odnášejí? (jména autorů a děl, vizuální popis obsahu, kulturní a osobní význam)

1 TEORETICKÁ ČÁST

Abych mohla svůj výzkum opřít o vhodnou literaturu, rozhodla jsem se vyhledat publikace, které s dějinami umění ve výuce výtvarné výchovy pracují. Zajímalo mne, zda takové publikace byly již vydány. Zнала jsem osobně pouze jednu, a to od Petry Jašurkové, která žáky seznamuje se smyslem uměleckých směrů moderny a částečně i postmoderny. Více se k ní vyjádřím níže. Navíc jsem již několikrát slyšela od mých starších kolegů studentů, ale i od učitelů výtvarné výchovy, že pro náš obor neexistuje žádná ucelená učebnice. Díky tomu prý učitelé vůbec nevědí, které směry, autory a díla by měli žákům představit. Právě proto mě překvapilo, kolik knih je možné k tomuto tématu najít.

Pro učitele výtvarné výchovy existuje mnoho publikací, v nichž mohou brát inspiraci a které s dějinami umění pracují různými formami. Proto jsem se rozhodla v této části práce ukázat na vhodných příkladech, kteří autoři odborných publikací s dějinami umění pracují a jakým způsobem. Také chci poukázat na to, že zařazení dějin umění do výuky výtvarné výchovy není fenomén dnešní doby, ale že se s ním zacházelo již v minulosti.

Například Macko a Nevřelová (1990) pracují s dějinami umění jako s něčím, co by mělo být součástí výuky výtvarné výchovy. Hovoří o třech hlavních oblastech, do kterých strukturují vzdělávání žáků v 5. a 6. ročníku na základních školách. Výtvarná kultura, pro nás dějiny umění, je jedna z těchto tří stěžejních oblastí. Podle nich by se žáci měli za určitou dobu studia dozvědět o uměleckých formách tvorby. Na základě těchto informací doplňují autoři knihu o díla výtvarných umělců, kteří se daným způsobem tvorby zabývali. *„Obsah III. oblasti osnov Výtvarná kultura je zde rozdělen do šestnácti besed. Při vybírání vhodných témat pro jednotlivé besedy zvažujeme množství informací vzhledem k věku a mentální vyspělosti žáků.“* (2)

I spoluautoři další publikace Šamšula, Guthová a Leština (1991) zařadili do své metodické příručky pro 7. a 8. ročník výtvarnou kulturu jako jeden z pilířů edukace. *„Třetí část obsahu předmětu v sedmém ročníku, zaměřená na rozvoj vnímání, prožívání a hodnocení projevů výtvarné kultury prostřednictvím percepčních činností, představuje v systému výtvarné výchovy na základní škole kvalitativně nový stupeň.“* (3) Oproti tomu v osmém ročníku *„Obsah třetího celku osnov završuje informativní a formativní působení*

na žáky při výchově k vnímání, chápání, prožívání a hodnocení výtvarného umění i dalších součástí výtvarné kultury, včetně výtvarně estetických hledisek tvorby a ochrany životního prostředí. Cílem výchovně vzdělávací práce je nadále rozvinout a prohloubit pozitivní vztah k výtvarné kultuře na základě poznání jejích funkcí a pochopení její specifičnosti a nezastupitelnosti v životě člověka a společnosti.“ (3) Autoři dokonce vytvořili plán, jaké části českých a světových dějin umění by měli žáci znát. Připravili k nim texty, které by měly být informativní. Bohužel, co já na této publikaci postrádám, je ta část, která by reflektovala uplatnění daných směrů v žákovské tvorbě.

Mezi texty, které prokazují vztah k výtvarnému umění, patří *Výtvarná výchova v 5. a 6. ročníku ZŠ a Výtvarná výchova v 7. a 8. ročníku ZŠ* od výše zmíněných autorů. Publikace zmiňují díla výtvarného umění v průřezu celé jeho historie až do současnosti. Problém je v tom, že celý koncept je postaven tak, že jde o estetické uchopení skutečnosti. Skrytě se předpokládá, že všichni vědí o skutečnosti v jejím universalistickém pojetí a umění jako by pouze přidávalo navíc estetický aspekt.

Můj výzkum vychází z pluralitního pojetí, v němž se předpokládá individuální, neopakovatelný kontakt s realitou u každého jedince a umělecká tvorba slouží k strukturaci a kooperaci těchto jedinečných obrazných představ. (4)

Další publikace, která je plná uměleckých děl, je série knih *Obrazárna v hlavě* od Pavla Šamšuly. Jedná se o výtvarné čítanky, které jsou rozděleny na díly podle cílových skupin. Tyto publikace pracují s tematickými řadami, pro které volí umělecká díla. Každé téma je doplněno o úkoly, se kterými mohou žáci pracovat. Všimla jsem si, že autor se snaží v každém díle publikace zaměřit na témata, která vnímá jako vhodná pro danou věkovou skupinu. Líbí se mi, jak dokáže v každém díle čítanky motivovat žáky pro to, aby chtěli s knihou pracovat. Například ve 3. díle, který je první čítankou pro žáky 2. stupně, je motivuje tak, aby si vyzkoušeli utvářet ve své mysli představy konkrétních objektů. Některé objekty by mohly být ty, které se opírají o reálnou zkušenost žáků, jiné zase o fantazii. Díky tomu vysvětluje žákům, proč je umění tak důležité, aby mohli prezentovat své myšlenky, a konstruovat jejich obrazy, které si nosí v hlavě. (5) Další, 4. díl, pro 7. ročník pracuje s tématy přírody, zvířat, ale i lidového umění. Dále se v tomto díle objevuje téma stylizace. (6) Díl 5. pro 8. ročníky seznamuje žáky s výtvarným zobrazením práce, krajiny, se zátiším, koláží, grafickými technikami a s využitím písma v umění. (7)

Poslední díl pro základní školy reaguje celkově na člověka, portrét, oděv, vztah člověka a věcí, vztah k válce a její zobrazení v umění, přírodu, vědu, techniku a v neposlední řadě vztah lidí mezi sebou. (8) Podle mého názoru jsou tyto čítanky vhodné pro nabuzení zájmu o umění u žáků a vhodný předstupeň pro samostatnou žákovskou tvorbu, ať již plní úkoly, které publikace obsahují, nebo jim učitelé zadávají své vlastní. Tyto publikace jsou více zaměřeny na percepční úkoly, pozorování děl a světa kolem nás, což je velmi důležitý aspekt v našem oboru. Je otázkou, zdali dnešním žákům, obklopeným internetem, sociálními sítěmi, apod. budou tyto publikace dostačující. Myslím si, že úkoly v díle pro 9. ročník by dnes byly již vhodnější pro žáky nižších ročníků.

Velmi podobné jsou knihy *Výtvarná výchova pro 6. a 7. ročník základní školy* a *Výtvarná výchova pro 8. a 9. ročník základní školy* spoluautorek Fulkové a Novotné. V druhém dílu se na publikacích podíleli dále Jan Slavík, Jan Smolík a Klára Smolíková. Opět i tito autoři se zaměřili na tematické řady. I tyto knihy mají v sobě zakomponované úkoly související s uměleckými díly, která jsou v publikacích otištěna. Týkají se i běžného života člověka, tady míněno žáka, a také pracují s jeho fantazií.

První díl pro 6. a 7. ročník, je dělen do čtyř hlavních oblastí, kterým se publikace věnuje. Jsou jimi bytosti, události, věci a prostory. Každá oblast je dělena na náměty. Tyto náměty reflektují nejen jejich objevení se ve výtvarném umění, ale i v běžném životě žáka. Mají být inspirací k samotné žákovské tvorbě. (9) Další díl cílený na 8. a 9. ročník má témat osm, a to kámen, rostlina, zvíře, krajina, člověk, město, stroj a myšlenka. Součástí každého tématu jsou oblasti, kterých se dané téma týká. Je to každodenní život, věda a technika, společenské vědy, zajímavosti a výtvarné umění. U všech témat jsou zařazeny výtvarné úkoly. V této publikaci má výtvarné umění svoji vlastní část v každém tématu. (10)

Následující publikace, které bych chtěla zmínit, jsou od Igora Zhoře a jmenují se *Výtvarná výchova v projektech*, pracovní sešit. I tyto publikace jsou členěny na díly. Díl I. je zaměřen na 6. a 7. ročník základní školy a pro díl II. je cílová skupina 8. a 9. ročník základní školy. I tento autor pracuje s tematickými řadami a dává žákům větší volnost při plnění úkolů. V této publikaci nenalezneme žádné ukázky děl dětí, které úkoly plnily. Domnívám se, že je to právě proto, aby při realizování úkolů nebyli ovlivňováni jak žáci, tak i učitelé. Pracovní sešity jsou doplněny ve velké míře díly umělců, která jsou zvolena pro dané téma.

Díl, který je určený pro žáky 6. a 7. ročníku, mě zaujal jak tvořivými úkoly, které žákům zadává, tak i porovnáváním uměleckých děl mezi sebou, ke kterým si sami žáci dohledávají informace. Díky tomu si rozsah vědomostí rozšiřují sami a vyhledávají si takové informace, se kterými jsou schopni jako jedinci nadále pracovat podle svých vlastních potřeb. Tato publikace nutí žáky zacházet s ní jako s celkem. Odkazuje do důležitých částí, které s danou problematikou souvisí. Na konci pracovního sešitu pro 6. a 7. ročník je součástí publikace *Tabulka vývoje výtvarného umění* (11), kde mají žáci celý přehled jak světového, tak i českého umění. Podle mého názoru je to skvělá pomůcka pro žáky, ale hlavně pro učitele. Žáci se mohou lépe orientovat v hlavních uměleckých směrech od pravěku po umění konce 20. století. Z vlastní zkušenosti vím, že by mohli mít žáci někdy problém zjistit, o jakou uměleckou epochu se jedná. S tímto přehledem se mohou snadno zorientovat. Dalším zajímavým prvkem této publikace je *Malý slovník odborných výrazů* (11), kde mají žáci abecedně seřazené pojmy, které by jim mohly dělat problémy při kontaktu s výtvarným uměním. Jednoduše a srozumitelně vysvětluje dané pojmy žákům tak, aby neměli problém s jejich významem a prací s nimi.

Pracovní sešit pro poslední dva ročníky základní školy je vytvořen na podobném principu. Má také svá specifika. Kapitola *Stručné dějiny malířství a sochařství 20. století* (12) vykládá žákům směry, díla a autory z minulého století. Zajímavé by bylo, kdyby se vydávala tato publikace dnes, zdali by do ní byli zakomponováni i současní umělci. Následující kapitola v tomto pracovním sešitě nazvaná *Malá galerie českých výtvarných umělců 20. století* (12) nechává žáky pracovat s určitými jmény českých umělců. „Vytvoř svoji galerii českých výtvarných umělců 20. století. Stačí ti k tomu maličko: nabídnutá jména připsuj ke správným charakteristikám.“ (12) Toto je další skvělý způsob, jak nechat žáky se volně zajímat o díla umělců. Myslím si, že je velmi důležité, aby se seznamovali i s domácími umělci a tato metoda mi přijde jako zajímavá možnost, jak toho docílit.

Obě tyto publikace mě zaujaly uceleným a komplexním přehledem uměleckých epoch pro žáky druhého stupně základních škol. Jsou skvělé díky tomu, že dějiny umění nejsou striktně odděleny od samotné žákovské tvorby a vše je mezi sebou provázané.

Publikace, jejímž autorem je také Igor Zhoř, se jmenuje *Proměny soudobého umění* a je knihou, která v dnešní době chybí. Myslím tím publikaci, která by reflektovala současnou uměleckou tvorbu a nebyla pro žáky druhého stupně základních škol příliš

složitá. Igor Zhoř zde zajímavým a pochopitelným způsobem vysvětluje umění druhé poloviny dvacátého století. V knize popisuje současně vývoj českého i světového umění. Kniha začíná popisem umění v Praze ke konci 1. poloviny 20. století a postupně se dostává k anglickému pop-artu. Vyzdvihuje jeho specifičnost, nezapomíná opomenout velikána Andyho Warhola. Vysvětluje specifika daných uměleckých směrů, jako nová figurace, objektové umění, fotografie, happening, body-art, land-art, konceptuální umění, instalace, atd. Líbí se mi autorovo srozumitelné vysvětlování uměleckých směrů, které by mohli pochopit i žáci druhého stupně. Například: *„Výtvarné akce v přírodě patří do činností, pro něž užíváme označení land-art, v překladu „krajinné“ nebo „přírodní“ umění. Jde v něm o záměrné zásahy do přírodního prostředí, o intervence, které mohou mít nenáročnou, elementární podobu (jakou je uvedená manipulace s bílými čtverci), často však bývají prováděny i s pomocí značně náročných pomůcek.“* (13)

Publikaci, které bych ráda věnovala pozornost, je *Nápadník do hodin výtvarné výchovy* od Petry Jašurkové. Ta didakticky i metodicky zpracovala úkoly na náměty významných autorů moderních směrů, jako je Paul Cézanne, Marcel Duchamp, atd. A také je vypracovala pro umělecké směry, kterými jsou fauvismus, expresionismus, kubismus, futurismus, orfismus, dadaismus, suprematismus, konstruktivismus, neoplasticismus, surrealismus, abstraktní expresionismus, konceptuální umění, akční tvorba a pop-art. Dále se zabývá tzv. *Abecedou znaků*. Pracuje s různými relacemi mezi obrazovými elementy např. barevně teplotními světlostními vztahy elementů, se vztahy jejich vzájemné velikosti a vzdálenosti. (14)

Další knihy, které můžeme pro náš obor najít, a souvisí s tím, jak žáky seznámit s uměleckými směry a uměním obecně, jsou publikace o galerijních animacích a galerijních programech. Aktivity v galeriích mohou být pro žáky velkým přínosem. Sama Marie Fulková prezentuje v jejích knihách o galerijní a muzejní edukaci (15) (16) výhody a specifika, která galerijní a muzejní edukace představují. Dále obě publikace prezentují několik výstav a k nim jejich edukační programy. Další autor, který prezentuje způsob galerijní edukace, je Radek Horáček. Jeho kniha *Galerijní animace a zprostředkování umění* (17) se zabývá galerijní pedagogikou, zprostředkováním umění, druhy edukačních programů, apod.

I v Plzni je pro školy možné využít těchto galerijních edukací a animací. Západočeská galerie v Plzni pořádá ke každé výstavě jak ve výstavní síni „13“, tak i k výstavám v Masných krámech edukační programy. *„Učitelům jsou rovněž poskytnuty jednoduché pracovní materiály i soubory pracovních listů, které jim usnadní navázat na program v galerii, řešit vyplývající úkoly a pokračovat v práci i ve škole.“* (18)

Většina těchto publikací je ale nesystémová, takže absolutně rozumím tomu, že si učitelé stále více žádají komplexní a ucelenou knihu - učebnici, která by jim zaručila oporu o didaktické i metodické postupy a oporu v Rámcovém vzdělávacím programu. Navíc ani jedna z výše zmíněných publikací se nedá označovat jako kniha, která by byla hlavní pro výtvarnou výchovu a zde řešenou výuku dějin umění. Jen několik z nich pracuje s moderním uměním a ani jedna z nich nezohledňuje nezastavitelný vývoj uměleckého světa, ve kterém dnes žijeme.

Dále bych chtěla zmínit, že s dějinami umění v systémovém pojetí v oblasti umění moderny počítá již RVP pro gymnázia. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je v tomto ohledu hodně obecný. Tím dává možnost pedagogům, aby si oni sami tvořili plány výuky a podle potřeb Školní vzdělávací programy. (19) Na jednu stranu umožňuje vyučujícím, aby vybírali umělecké směry, autory a díla, která budou na míru jejich žákům. Na druhou stranu se domnívám, že někteří učitelé žáky s uměleckými díly pracovat vůbec nenechávají.

Další specifikum, které náš obor provází, je jeho místo mezi ostatními předměty. Výtvarná výchova je hodně podceňovaným oborem. *„Jedním z problémů dosavadní výtvarné výchovy je nepoměr mezi její výchovnou a vzdělávací složkou v přimknutí k výchovné složce. Zatímco vzdělávací předměty jako např. fyzika či biologie čerpají často až nadsazenou vzdělávací autoritu z obsahu učiva, které mají předat, vzdělávací obsah výtvarné výchovy na základní škole byl dosud nepatrný a obecně těžko uplatnitelný.“* (19) Bohužel za určitý čas od vydání této publikace Jaroslava Vančáta mnoho změn v pozici výtvarné výchovy mezi ostatními předměty nenastalo. Jaroslav Vančát v jednom z jeho dalších příspěvků stále inklinuje k tomu, že výtvarná výchova je opomíjena vůči předmětům jiným. *„Před rodiči a pak ani před vedením školy nedokáže konkurovat předmětům, které mají pragmatičtější uplatnění.“* (20) Byla bych ráda, kdybych díky

výzkumu zjistila, že místo výtvarné výchovy už není někde vzadu, jak tomu bylo, když já sama byla žákyní základní školy.

Myslím si, že velký problém nastává i při zjištění, že výtvarnou výchovu v mnoha případech učí vyučující, kteří pro ni nemají aprobaci. Tato skutečnost je doložena ve výzkumu Petry Šobáňové *Učitelé výtvarné výchovy a jejich znalosti kurikula*, kde pracovala s učiteli, kteří vyučují výtvarnou výchovu, nehledě na jejich aprobovanost. Výsledky výzkumu jsou zarážející, protože zjistil, že vyučující nedokáží komplexně pracovat s RVP ZV. O to víc jsou šokující výsledky, kde žádný z učitelů ve výzkumu neuvedl námět či cokoliv spojeného s ověřováním komunikačních účinků. (21) Z toho vyplývá, že nekvalifikovaný pedagog nedokáže žákům odhalit specifika a kvality, které jsou v samém základu oboru a jsou nezbytné k smysluplné výtvarné výchově. (20)

Nenašla jsem faktický výzkum toho, jak je v dnešní době uplatňováno umění ve výtvarné výchově. Starší učebnice 60. – 90. let 20. století mlčky předpokládají, že výchova uměním je integrální součástí výtvarné výchovy. V dnešní době chybí přehled, jak jsou dějiny umění aplikovány na základních školách a jaký mají dopad na žáky. V rozsahu bakalářské práce jsem si chtěla vytvořit přehled, jak dnes žáci s dějinami umění pracují.

Proto jsem se snažila navrhnout takový výzkum, který by zjistil nejen znalosti žáků, ale prokázal by i to, že výtvarná výchova si zaslouží prestižnější místo mezi ostatními předměty.

2 VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkumná část bakalářské práce je věnována výzkumné otázce, výzkumné oblasti, tématu a cílům šetření, výzkumnému šetření, metodickým postupům, výzkumnému vzorku, výsledkům výzkumu a hledání odpovědí na výzkumnou otázku.

2.1 VÝZKUMNÁ OTÁZKA

- **Setkávají se žáci na druhém stupni základních škol s dějinami umění?**

2.2 VÝZKUMNÁ OBLAST

Výzkum formou dotazníků se týká u žáků:

- oblasti výtvarné výchovy na druhém stupni základních škol,
- seznamování s díly umělců během hodin výtvarné výchovy a jejich uchopení žáky,
- znalosti památek (obrazů, soch, plastik a architektury) v okolí místa bydliště,
- znalosti českých výtvarných umělců a jejich děl,
- znalosti světových umělců a jejich děl,
- četnosti návštěv uměleckých výstav,
- schopnost uchopení tvorby umělců a děl ve vlastním výtvarném projevu,
- chápání abstraktního umění.

U vyučujících se výzkum týká:

- způsobu výuky dějin umění v souladu s věkem žáků,
- způsobu docílení mimovědomé výuky dějin umění,
- způsobu výuky dějin umění na 2. stupni základních škol,

- možnosti využití uměleckých artefaktů k motivaci žáků při jejich vlastní tvorbě,
- zjištění, kteří umělci jsou pro žáky podnětnými pro rozvoj vizuální citlivosti, uplatňování subjektivity a ověřování komunikačních účinků,
- zjištění umělců a děl, které chtějí, aby žáci za dobu studia na 2. stupni ZŠ poznali,
- zjištění regionálních památek, které by žáci měli znát,
- jak pedagogové pracují s RVP.

2.3 METODICKÉ POSTUPY

Po položení základní výzkumné otázky, na kterou chce tato práce získat odpověď, jsem zvolila způsob kvalitativního výzkumu na bázi zakotvené teorie. Začínám celou zkoumanou oblastí, která mi samotná objasní, co z dějin umění je pro výuku výtvarné výchovy klíčové. Již na začátku výzkumu předpokládám, že kvality zjištěných informací se budou proměňovat na základě odpovědí žáků i učitelů. (22)

Jako vhodný způsob šetření jsem zvolila dotazník s otevřenými otázkami. Je vypracován jak pro žáky, tak i pro učitele. Tento druh šetření jsem zvolila po prostudování vhodné literatury, jako je například Strauss (1999), Gavora (1996), Hendl (2008) a (2017), Punch (2008). Pro tento typ zjišťování informací se dotazník jevil jako nejvhodnější varianta s ohledem na rozsáhlost informací, které tento výzkum měl získat.

Nejprve jsem podle získaných terminologických znalostí a znalostí postupu, sestavila několik hlavních okruhů dané výzkumné otázky, které jsem postupně začala naplňovat položkami. Postupně se měnily při zvážení vhodnosti pro daný výzkum. U obou dotazníků byly jisté odchylky v položkách, kterými se dotazník plnil. Oba dotazníky mají vstupní část. Ta má informovat respondenty o důvodu prováděného výzkumu a jeho cíli. Druhá část dotazníků již obsahuje samotné otázky. Otevřené otázky jsem volila proto, aby měli žáci i vyučující možnost se volně vyjádřit k řešené problematice. Odpovědi mohou volně obměňovat podle toho, jaké jsou potřeby učitelů a žáků. Otázky jsou seřazené do určitých bloků. Samotné soustředění bloků má jistou logiku. Lehčí otázky jsou na úvod, následují těžší otázky a poslední otázky jsou pouze obecného charakteru.

Samotné položky dotazníku jsou formulovány jasně a konkrétně, aby nemohlo dojít k záměně významu. Položky u dotazníku pro žáky jsou děleny do několika kategorií. Složením všech dohromady dostanu odpověď na základní výzkumnou otázku. Toto členění je zde i z důvodu, aby se respondenti, žáci, mohli v dotazníku lépe orientovat, protože některé otázky se mohou zdát podobné.

Již při sestavování dotazníků jsem předpokládala, že administrace dotazníků proběhne ústně kvůli možnosti podání vysvětlení cílů tohoto výzkumu a možnosti pomoci respondentům se samotným zpracováním dotazníků. Poslední část dotazníku, tedy poděkování, jsem předpokládala, že proběhne ústně.

Oba dotazníky jsou k nahlédnutí v části Příloha č. 1 - dotazníky.

2.4 ZÁKLADNÍ SOUBOR, VÝZKUMNÝ VZOREK A ÚSKALÍ PŘI ZÍSKÁVÁNÍ VÝZKUMNÉHO VZORKU

Pro tento výzkum bylo složité získat školy, které by byly ochotné se na tomto výzkumu podílet. Mnohé z nich byly k tomuto tématu, které tento výzkum řeší, odmítavé. V těchto školách mi výzkum nebyl umožněn. Některé ze škol přiznaly, že u nich výtvarnou výchovu učí učitelé, kteří na ni nemají aprobaci. Tento fakt byl nejspíš důvodem, proč se do výzkumu nakonec nezapojily. Velké procento škol se mnou vůbec ohledně tohoto tématu nekomunikovalo ani telefonicky, ani přes email. Někteří ředitelé škol odkládali své rozhodnutí, ale pak se už neozvali.

Pro výzkum jsem zvolila práci se žáky i s učiteli. Výzkum jsem prováděla celkem ve třech školách. V této výzkumné části se jedná o 309 žáků 6. - 9. ročníku základních škol. Výzkumu se zúčastnilo celkem pět šestých tříd, tři sedmé třídy, čtyři osmé třídy a tři deváté třídy. Tohoto výzkumu se zúčastnili jen tři učitelé. Z první školy se výzkumu zúčastnil jeden vyučující, odkud mám výsledky ze dvou šestých ročníků, jednoho sedmého ročníku a jednoho osmého ročníku. Z další školy jsem spolupracovala se dvěma vyučujícími výtvarné výchovy. U jednoho z nich jsem měla možnost získat podklady pro výzkum ve dvou šestých ročnících a jednom osmém ročníku. Další vyučující z této školy mi pak nabídl možnost provést výzkum u jedné šesté třídy, dvou sedmých tříd, jedné osmé

třídy a jedné deváté třídy. V poslední škole jsem provedla výzkum pouze u žáků jedné třídy osmého ročníku a dvou tříd devátého ročníku. Sám učitel o výzkum v průběhu ztratil zájem. Všichni tři vyučující, kteří se výzkumu účastnili, jsou v oboru výtvarná výchova aprobovaní.

Administrace dotazníků probíhala u žáků na základě osobního setkání při hodinách výtvarné výchovy. Žáci měli na odpovědi čas čtyřicet pět minut. Respondenti, vyučující, mohli dotazníky vyplnit písemně nebo ústně v podobě rozhovoru. Ten byl zaznamenán na nahrávací zařízení. Pouze jeden z učitelů využil možnost odpovídat formou rozhovoru, a to vyučující výtvarné výchovy ze školy číslo jedna.

2.5 VÝSLEDKY

Pro uspořádání výsledků jsem nejprve pečlivě pročetla všechny dotazníky každé třídy a seskupila jsem informace do pojmů – jmen umělců a názvů děl, které respondenti uvedli. Na základě toho jsem jména umělců utřídila do kategorií - uměleckých směrů. Dále jsem hledala souvislosti mezi danými kategoriemi v jednotlivých třídách i školách. (22) S ohledem na velký objem zjištěných dat používám pro prezentaci výsledků tabulky četností a grafy, na které odkazuji v příslušné části u každé zodpovědané otázky dotazníků.

Školy jsou označovány čísly 1 – 3. Ve škole číslo dvě jsem spolupracovala se dvěma učiteli, proto je budu označovat jako vyučující A a vyučující B školy č. 2. V některých školách jsem měla možnost provést výzkum u více tříd stejného ročníku. Proto budu označovat třídy v jednotlivých školách, kde se budou ročníky opakovat, různými označeními, které dané třídě zůstává po celou dobu výzkumu.

Ráda bych hned na úvod upozornila na to, že výsledky svého výzkumu nechci zobecňovat pro všechny školy v Plzni a už vůbec je nechci zobecňovat v rámci celé republiky. Výsledky výzkumu mapují začlenění výuky dějin umění do výtvarné výchovy ve třech školách Plzně, kde byl výzkum uskutečněn.

2.5.1 ROZBOR DOTAZNÍKŮ URČENÝCH PRO ŽÁKY

Otázka č. 1 je rozdělena na tři části. Položka 1a. se respondentů dotazuje, zdali si při hodině výtvarné výchovy ukazují díla umělců. Tato otázka je jednoduchá a má žáka naladit na téma, se kterým bude pracovat po celou dobu odpovídání na dotazník. Otázka měla za úkol zjistit, či vůbec vyučující dětem díla prezentují, zda s nimi alespoň vizuálním způsobem pracují.

Tabulky č. 1 až č. 15 /viz přílohy/ nám dávají právě odpověď na otázku 1a. Je vidět, že proces, kdy učitelé zařazují do výuky díla umělců, se vyvíjí. V nižších ročnících je prezentování děl méně častým fenoménem než ve vyšších ročnících. Tam se odpovědi tolik nerozcházejí jako v nižších ročnících, až na pár výjimek. Zajímavé spíše je, že stejný ročník u stejného vyučujícího vypovídá jinak. Například oba 6. ročníky u vyučujícího školy č. 1, oba 6. ročníky u vyučujícího A školy č. 2 a 7. ročníky u vyučujícího B školy č. 2. Vysvětluji si to tím, že si žáci ani neuvědomují, že jsou jim prezentována díla umělců. Nejsem si jista tím, že by jeden pedagog přistupoval ke dvěma třídám v jednom ročníku s jinými náplněmi vyučování. Zajímavým zjištěním ale je, že informace, které by měla zajišťovat výtvarná výchova, protože dějiny umění bychom si logicky zařadili právě k našemu předmětu, zaštiťují někdy i jiné předměty, jakými jsou například český jazyk a dějepis. I tyto informace byly vytěženy po vyhodnocení odpovědí v dotazníku. Právě žáci, kteří uvedli, že si díla ukazují jinde, než při výtvarné výchově, uváděli tyto dva předměty.

Tabulky č. 16 až č. 45 /viz přílohy/ zobrazují odpovědi na otázky 1b ohledně zapamatování si jména autora a názvu díla, které jim bylo prezentováno. Dále zohledňují odpovědi na otázky 3a., 3b., 4a. a 4b. Všechny tyto otázky jsem vyhodnotila společně, protože díla v 1b se dost často opakovala u daného žáka i v odpovědích na otázky 3. a 4. Nejdříve je vždy u každé třídy uvedena tabulka týkající se výskytu českých autorů a jejich děl. Následující tabulka pak hodnotí četnost světových autorů a děl v jednotlivých třídách.

Zde jsem se snažila zjistit, zdali se žáci monotónně učí a pamatují si autory a jejich díla, nebo si spíše pamatují vizuální obsah děl, které jsou mi schopni popsat do dotazníků. Většina žáků volila variantu jméno autora a název díla. Někdy se stalo, že k autorovi přiřadili jiné dílo. Dělalí to vědomě, protože od daného autora neznali dílo a u díla neznali

jeho autora. Další strategii, kterou jsem žákům pro vyplnění dotazníku nabízela, bylo popsání díla. Žáci, kteří této možnosti využili, se snažili co nejlépe dílo vystihnout. „Na tom stropě, jak se tam ti dva dotýkají prsty.“ „Dvě černošky jsou na louce. Je od Paula Gaugina.“ „Obličej z ovoce.“ „Portrét z ovoce“ „Modrá obloha, žluté hvězdy, spirály – asi Hvězdná noc?“ „Ježíš u stolu, sedí tam s ním i další lidé.“ „Od Gogha jak je na něm ta kytice.“ Byli i žáci, kteří si nemohli vzpomenout na jména umělců, a tak je popsali, jak nejlépe uměli: „Ten, co namaloval Monu Lisu.“ „Ve Španělsku (Barceloně) se stále staví jeho kostel, je už dávno po smrti.“ „Ten jak vytvořil sochu Davida.“ „Ten, co si uřízl ucho.“ Někteří žáci volili i možnost, že mi díla do dotazníků kreslili. Bohužel ale někdy byl z jejich popisů obraz těžko dohledatelný. Problémem byla i nečitelnost rukopisu některých žáků.

Zjistila jsem, že daleko větší problém dělá žákům zapamatovat si názvy děl, než jména samotných umělců. Velmi častým fenoménem bylo, že si žáci nepamatují ani dílo, ani autora.

U 6. ročníku (hvězdy) školy č. 1 byla neznalost autorů jak českých, tak i zahraničních minimální, přibližně 3 – 4 žáci. Světová díla nezná také minimum žáků. Jinak tomu bylo u českých děl, zde větší polovina žáků dílo neuvedla. Další 6. ročník (slunce) mělo větší problém se světovými umělci a díly. Zde nadpoloviční většina žáků, přibližně 12 - 13 žáků, neznají světové umělce či díla. U českých umělců a děl to byla přibližně polovina. U 7. ročníku více neznali české autory či jejich díla. Zde méně než polovina žáků uvedla, že neví autora či dílo. Nejméně měli žáci problém se světovými umělci a díly. V této třídě nevěděli autora jen dva žáci a dílo neurčilo sedm žáků. V 8. ročníku byla odpověď „Nevím“ minimální v celé této škole u světových autorů. Pouze jeden žák nezná světového autora a jeden žák světové dílo. Nejvíce žáků v této třídě, celkem patnáct, nezná česká díla. Čtyři pak neznají českého umělce.

U školy č. 2 vyučující A v 6. ročníku (čtverce) je největší neznalost českých děl v této třídě. Nadpolovina nepřiradila k autorovi dílo. Přitom většina uvedla i v tomto nízkém věku českého umělce. Více jak polovina žáků měla problém se světovými umělci. Přibližně polovina třídy pak nezná světové dílo. V 6. ročníku (kolečka) měli žáci o trochu větší problém s díly českých umělců než se světovými. České dílo uvedli pouze tři žáci. Světové dílo nezná více než polovina dětí této třídy. Čeští umělci dělali žákům menší

problémy, než světoví. Více než polovina si na českého umělce vzpomněla. Se světovými autory nebyla obeznámena více než polovina žáků této třídy. V 8. ročníku neznala nadpoloviční většina jak české autory, tak i jejich díla. Světové autory v této třídě neznala asi třetina žáků a u zahraničních děl přibližně pětina třídy.

Ve třídách vyučujícího B stejné školy nevědělo v 6. ročníku více než tři čtvrtiny třídy české dílo. Na autora si vzpomněla polovina. Ze světových autorů nezná přibližně jen třetina dětí vůbec žádné jméno umělce. Světové dílo nezná v této třídě více než polovina žáků. V 7. ročníku (květiny) neznají přibližně tři čtvrtiny českého autora či dílo. Co se týče světových autorů a děl, zde měla tato třída jen pár žáků, kteří neznali žádného umělce či dílo. V dalším 7. ročníku (obdélníky) neznala polovina žáků díla českých umělců a třetina žáků nezná žádného českého umělce. Pouze tři žáci doposud nepoznali světového autora a dílo. V 8. ročníku, krom jednoho žáka, neznají žáci díla českých umělců. Nadpoloviční většina nezná ani českého výtvarného umělce. Jen tři žáci neznají světového umělce a třetina 8. ročníku nezná dílo od světového umělce. V 9. ročníku dvě třetiny třídy nezná žádného českého umělce a většina žáků nezná dílo od českého autora. U světových autorů je počet žáků, kteří neznají autora či dílo, minimální. Jen jeden žák nezná světového autora a dva žáci neznají světové dílo.

U školy č. 3 v 8. ročníku nezná českého umělce pouze jeden žák a dílo dva žáci. Co se týče světových umělců, nevěděli tři žáci autora a dva dílo. V 9. ročníku (jablka) neznal autora jak z České republiky, tak i ze zahraničí jeden žák a české i světové dílo nezná třetina žáků. V dalším 9. ročníku (hrušky) nezná zhruba třetina českého umělce a dílo. Alespoň jednoho světového umělce zná v této třídě každý žák a dílo nezná jen čtvrtina třídy.

Zajímavým faktem, který můžeme z těchto tabulek č. 16 až č. 45 vypožorovat, je z jakých uměleckých epoch žáci s díly pracují a které autory a díla jsou si schopni zapamatovat. Žáci ze školy číslo jedna jsou schopni vyjmenovat česká díla a autory z uměleckých směrů jako je baroko, umělce z Generace Národního divadla, secese, moderních směrů jako je Josef Čapek, dále pak známé české ilustrátory knížek a pohádek. Dokáží si vzpomenout na soudobé umělce, jako je Tomáš Šolc. Dále jsou schopni vyjmenovat či popsat světové autory a díla z uměleckých směrů jako je renesance, manýrismus, baroko, impresionismus, postimpresionismus, secese, expresionismus,

kubismus, surrealismus a pop-art. Dále také světově známá díla a architektky z druhé poloviny 19. století. Jmenují ale i umělce z konce 20. století, jako je např. Bob Ross.

Žáci školy č. 2 od vyučujícího A si pamatují české autory a díla z dob Generace Národního divadla, secese, autory moderny, české ilustrátory knížek a autory pohádek pro děti a současné umělce, o které sami projevují zájem. Ze světových jsou to pak díla a autoři směrů renesance, postimpresionismu, expresionismu, kubismu, ale i poválečné abstrakce. Dále projevují zájem i o současné umělce komixů.

České autory a jejich díla ze směrů baroka, secese, Generace Národního divadla, autory moderních směrů, hudební a lyrické abstrakce, ale i umělce knižní ilustrace pohádek, jmenují žáci školy č. 2 od vyučujícího B. Dále se žáci nebáli prezentovat znalosti českých současných umělců, o kterých vědí díky internetu, anebo z jejich současné oblíbené komiksové knihy. Co se týče světových umělců vyjmenovávají díla a autory z renesance, baroka, impresionismu, postimpresionismu, kubismu, expresionismu, surrealismu, sochaře ze 40. let 20. století, pop-art a drip painting.

Ve škole č. 3 se nejčastěji objevují čeští umělci a díla z epoch Generace Národního divadla, secese, symbolismu, kubismu a autoři moderních směrů, ale také ilustrátoři knih a pohádek. Ze světových se objevuje renesance, impresionismus, postimpresionismus, kubismus, expresionismus a surrealismus.

Důležité zjištění je, že ve všech třech školách se objevují některé stejné směry českého umění: secese, Generace Národního divadla a také ilustrátoři knih a pohádek. Ani jeden český umělec se neobjevuje ve všech třídách. Nejčastěji Josef Lada, kterého nevedly pouze dvě třídy. Dále žáci často uváděli Mikoláše Alše, Alfonse Muchu, Josefa Čapka a Jiřího Trnku. Je překvapivé zjištění, že velmi známí tvůrci pohádek, jako je, Zdeněk Miler, Ondřej Sekora a Josef Skupa, se vyskytují minimálně.

Zajímavým zjištěním je, že ve všech třech školách se vyskytují v odpovědích žáků stejné čtyři umělecké směry světových děl a autorů. Jsou jimi renesance, postimpresionismus, kubismus a expresionismus. Dále je velmi oblíbený impresionismus a surrealismus. Jen jeden obraz a autor se objevoval ve všech třídách, a to Leonardo da Vinci – Mona Lisa. Skoro ve všech třídách byl tento autor a jeho dílo na prvním místě. Zajímavé je, že více žáků uvedlo samotnou Monu Lisu a na autora si někteří žáci nemohli

vzpomenout. Když jsem se snažila dovtípit, proč si ji všichni tolik pamatují, zazněly odpovědi typu, že je to nejznámější obraz světa, veledílo, anebo že už je tolikrát omílané, že tento obraz zná snad každý. V některých třídách jsem se pro zajímavost namátkově zeptala, zda znají Marcela Duchampa. Na toto jméno nikdo nereagoval. Po zmínění Mony Lisy s knírkem (L.H.O.O.Q) začali někteří žáci pokyvovat a usmívat se. Je zajímavé, že některá díla nás zaujmou vizuálně, ale už se neptáme po tom, kdo je vytvořil a s jakým záměrem. Domnívám se, že přesně tomu tak je u L.H.O.O.Q. Dalšími umělci, které zná nejvíce žáků, jsou Pablo Picasso, Vincent van Gogh a Michelangelo.

Všechna díla a umělce, se kterými byli žáci seznámeni od vyučujících výtvarné výchovy, jsou v tabulkách č. 16 až č. 39 zvýrazněni podtržením. Bohužel jsem mohla tuto skutečnost zjistit pouze od tří vyučujících ze čtyř, a to po vyhodnocení dotazníků.

Myslím si, že to vede k zajímavému zjištění, že v těchto třech školách je žákům prezentováno a je pro ně nejlépe zapamatovatelné dílo z renesance. Zajímavým poznatkem je i to, že repertoár těchto škol je sice zajímavý, ale z odpovědí žáků vyplývá, že výběr je stále omezený na díla, která jsou ve většině případů všeobecně známá. Pozitivním zjištěním je, že žáci prokazují alespoň nějakou znalost umělců a jejich děl. Co se bohužel ve výzkumu zdařilo minimálně, aby o dílech a autorech, které uvedli, napsali nějaké zajímavosti, které načerpali z různých zdrojů. Sice tato instrukce nebyla uvedena v textu dotazníku, ale žáci dostali ústně pokyn, aby napsali vše, co vědí, právě i tyto zajímavé informace o díle, či autorovi.

Tabulky č. 46 a č. 47 v přílohách shrnují dohromady, která díla a autory znají žáci ze všech tří škol nejvíce a která minimálně. Skrze tyto hodnoty si můžeme udělat představu, kteří výtvarní umělci a díla jsou pro žáky na tomto školním stupni nejlépe zapamatovatelná. Dále díky těmto výsledkům se lze zamýšlet nad tím, jak nejméně vyskytující se díla a autory lze lépe žákům představit. Jsou jimi například Piet Mondrian, Paul Gauguin, Andy Warhol, Claude Monet, Bohumil Kubišta a František Kupka. U děl jsou to Guernica, Hořící žirafa, The Weeping woman, Avignonské slečny.

Graf č. 1 ukazuje, kolik umělců z české i ze zahraničí scény každá třída uvedla. Jev, který můžeme z tohoto grafu pozorovat, označuje, ve kterých třídách a hlavně ročnících školní docházka je více, nebo méně probuzen zájem o umění. Dále můžeme na tomto grafu sledovat, ve kterých třídách a ročnících je spíše preferováno české umění a kde

světové. Můžeme z toho celkově odvozovat, v jaké věkové skupině je žákům vhodné prezentovat české umělce a díla, a ve kterém ročníku jsou žáci schopni vstřebat umění světové.

Pro mne osobně bylo příjemné zjištění, že se žáci sami vzdělávají pomocí internetu. Já sama jsem si některé umělce, kteří jsou podle žáků populární, musela vyhledávat. Soudobých umělců se v dotaznících objevilo minimum. Ale i tak jsem za všechna tato jména ráda, protože dokazují, že žáky umění baví a sami ho vyhledávají. Je vidět, že žáci hodně využívají nová média, jako je internet. Proto nejčastější odpovědi na otázku 3c. a 4c. byl právě internet, pak také škola, nebo rodina. Příjemným zjištěním je, kolik rodin vede své děti k zájmu o umění. Objevily se případy, kdy žáci do dotazníků psali, že jejich člen rodiny maluje, anebo má doma reprodukce známých děl. Je vidět, že tuto složku informací nemusí nutně poskytovat jen škola, ale i rodina. Dále si žáci mohou vyhledat nepřeberné množství informací na internetu, v knihách, aj.

Tabulky č. 47 až č. 62 /viz přílohy/ zobrazují odpovědi na položku 2a. Zde měli respondenti, žáci, za úkol napsat památky z okolí místa, kde žijí. Velmi často jsem tolerovala u žáků, kteří bydlí na vesnici a měli pocit, jak oni sami říkali, že „u nich nic není“, že psali památky z Plzně. Mnoho z žáků mělo tendenci psát díla z jiných českých měst, než je jejich bydliště, a také ze světa. Proto byli hned upozorněni na to, že pokud chtějí uvádět díla odjinud, než je jejich bydliště, musí to do dotazníku poznamenat. Výzkum byl otevřen všem poznatkům, a proto jsem takovým odpovědím nebránila. Pokud by žáci tuto informaci neuvedli stalo by se, že jejich odpověď by se brala jako zavádějící. Díky tomu by se mohl objevit fenomén, že jsou žáci desinformovaní a neumějí rozlišit lokaci dané památky. Tato skutečnost se zde v této položce dotazníku neprokázala. Až na pár malých výjimek, respondenti označovali jiné památky, než z místa jejich bydliště, jako ty, které znají či je navštívili například při výletu s rodinou, apod.

K zajímavému zjištění, které z dotazování plyne, patří, že až na některé výjimky převážná většina žáků těchto tří škol nezná žádný obraz z místa, kde žije. V našem případě se jedná o město Plzeň. Co se soch a plastik týče, začaly se již nějaké zajímavé odpovědi objevovat. Žáci si hodně všímají sochařských děl kolem sebe. Je příjemným zjištěním, že neopomenuli jednu z velmi důležitých památek, a to Plzeňskou madonu. Dále se často objevují v odpovědích respondentů sochy, které se nacházejí v různých částech Plzně

a mají ztvárňovat podobu osobností, jež určitým způsobem souvisí s Plzní, anebo s Českou republikou. Dále se hodně v odpovědích žáků objevuje morový sloup na náměstí Republiky, sochy Spejbla a Hurvínka. Jediný problém nastal u pojmu architektura. Již při první administrativě dotazníku zazněla otázka, co to architektura vlastně je. Respondentům byl pojem vysvětlen a u všech dalších skupin jsem žákům umožnila projít otázky hned na začátku a zároveň jsem jim dala prostor pro dotazy a nejasnosti, které by dotazník pro ně mohl představovat. U architektonických památek je nejčastější odpovědí katedrála sv. Bartoloměje, kterou uvedl hojný počet žáků. Není ale pravidlem, že se objevovala ve všech dotaznících jako odpověď na tuto otázku. Pro mě bylo zajímavé, že někteří žáci nevnímají některé stavby jako umění. Například jedna odpověď zněla: „Kostel sv. Bartoloměje, ale asi to není umělecké.“ Tato podotázka ohledně architektury v této položce 2a byla jediná, kde se objevovalo více odpovědí.

Položka č. 5 v dotazníku určeném žákům se týká tématu výstavy umění. Zjišťuje, kdy byli žáci naposledy na výstavě umění, o čem byla, s kým ji navštívili apod. Položení této otázky přineslo zajímavé zjištění pro můj výzkum, které znázorňuje graf č. 2. Ukazuje na to, kolik žáků v jednotlivých třídách výstavu umění navštívilo a kolik nikoliv. Nepředpokládala jsem tak vysoké číslo žáků, kteří nikdy nenavštívili výstavu umění. I tak v grafu převažují žáci, kteří na výstavě umění byli. Pouze ve dvou třídách převládala záporná odpověď. Jen v jedné třídě, 8. ročník školy č. 1, navštívili všichni žáci výstavu umění. Mnoho žáků, kteří nikdy nebyli na výstavě, uvedlo, že by si přáli nějakou navštívit. Nejčastěji se stává, že návštěva výstavy není reálná z časových důvodů, aby ji vyučující zvládl se žáky navštívit v době výuky výtvarné výchovy. Z návštěv galerií a muzeí se proto mnohdy ve školách stává rituál, či odměna, která je žákům dopřávána na konci školního roku.

V závislosti na téma návštěv výstav chci odkázat na graf č. 3 v přílohách. Ten dokládá zajímavé zjištění, s kým žáci výstavy navštěvují. Překvapením je, kolik rodin se svými dětmi chodí na výstavy. V devíti třídách převládala odpověď, že naposledy na výstavě byli s rodinným příslušníkem. Šlo o matku, otce, prarodiče, tetu, či dokonce starší sourozence. Pouze ve třech třídách převažovala poslední návštěva výstavy se školou. Zbylé podotázky, na které zde nepoukazuji, byly ve výzkumu proto, aby žáci získali pocit

zájmu z mé strany, a já mohla vůči výsledkům zohlednit, co se dá počítat jako výstava umění a co se již týká jiného tématu, než je pro můj výzkum klíčové.

Graf č. 4 zobrazuje výsledky na otázku č. 6, s kým ve většině případů chodí žáci na výstavy, zdali s rodinnými příslušníky, nebo se školou. Výsledek byl pro mne překvapivý. V devíti třídách byla velmi častá odpověď, že navštěvují výstavy s rodinou. Jen ve čtyřech třídách chodí na výstavy spíše s učiteli.

Graf č. 5 poskytuje informace k otázkám 7a. a 7b. Je o tom kolik žáků si myslí, že dokáží výtvarnou tvorbou sdělit své myšlenky, pocity a postoje. Jsem ráda, že ve většině případů žáci podle nich samých tu schopnost mají. Co jim ale k tomu chybí, aby se mohli zlepšovat, jsou další techniky, které by se rádi naučili, např. lépe stínovat, zlepšit se v kresbě, malbě, naučit se lépe vystihnout lidskou postavu, portrét, namíchat požadovanou barvu, malovat na plátno, vyzkoušet si různé umělecké směry, ale i pracovat s fotoaparát, grafickými editory. Dále uváděli, že by se rádi učili o umělcích a uměleckých směrech, aby nasbírali informace a inspiraci pro vlastní tvorbu. Někteří uváděli, že jim k tomuto výtvarnému vyjádření nic nechybí a nic se nepotřebují naučit. Překvapilo mne, kolik žáků pociťuje, že neovládají dovednost výtvarně se vyjádřit. Jako důvod uvádějí, že neumějí kreslit. Nebo že ve výtvarné výchově nevynikají, protože jim chybí motivace, inspirace, fantazie, představitivost a talent. Někteří dokonce napsali, že když se snaží své pocity a postoje vyjádřit, tak to druzí nepochopí. To je jeden z důvodů, proč se domnívají, že jim výtvarná výchova nejde, že ji neovládají.

Poslední dvě položky v dotazníku se týkají abstraktního umění. Již z literatury odborníků, kteří se v oboru výtvarné výchovy pohybují dlouhou dobu je zřejmé, že abstraktní umění je pojem, se kterým mnohdy učitelé neumějí pracovat. *„Zásadním problémem výtvarné výchovy, který dosud trvá, byl způsob jejího uchopení a přijetí té etapy moderny, která znamenala přechod k nefigurativnímu, „abstraktnímu“ umění. Výtvarná výchova tak dostala za úkol vztáhnout se k něčemu, vůči čemu chybí až dosud obecné porozumění a co tedy ani ve výtvarně pedagogické reflexi nemůže získat širší společenský ohlas a tudíž ani podporu.“* (20)

Graf č. 6 zohledňuje žáky, kteří se domnívají, že vědí, co si pod pojmem abstraktní umění představit. Někteří mladší žáci mají pocit, že tomuto pojmu rozumí, ale z definic, které uváděli, jsem zjistila, že to vědí jen někteří z nich. U starších už jsou vysvětlení

přesnější a relativně se ubírají správným směrem. V pracovním sešitu pro 6. a 7. ročník od Igora Zhoře je toto heslo vysvětleno žákům následovně: „*abstraktní umění – výtvarné umění, které nezobrazuje postavy nebo předměty, ale jen výtvarné prvky – linie, plochy, barvy. Tato tvorba má ještě tři další názvy: umění bezpředmětné, nezobrazující, nefigurativní. Rozlišujeme abstrakci geometrickou, expresivní, lyrickou aj.*“ (11) Domnívám se, že takovéto vysvětlení je příliš abstraktní. Spíše bych ho očekávala pro žáky 8. a 9. ročníku. V odpovědích žáků se v některých případech podobné definice objevovaly, ale z odpovědí vyplývá, že nerozumí důvodu, proč takovéto umění existuje. Pro žáky 8. a 9. ročníku sice v dalším pracovním sešitu Igor Zhoř rozvíjí pojem abstraktní umění, ale jen o jeho představitele. (12) Co postrádám, je význam abstraktního umění pro vlastní tvorbu žáků. Žáci ho vnímají jako něco, čím mohou vyjádřit psychické stavy, např. emoce, pocity, nálady atd. Ale jak oni sami vypovídají v předchozí otázce, někdy jejich sdělení druzí nepochopí.

Jedna z možností uplatnění abstraktního umění jak uvádí Baleka (2010) ve svém výkladovém slovníku je, že lze abstrahovat i od konkrétního předmětu k tvarové, barevné či prostorové abstrakci. Jde o to, jak moc žák v tvorbě zanechá smyslovou zkušenost s daným objektem. (23) Myslím si, že abstraktní umění by mělo být podáváno žákům jako model uspořádání různých typů vztahů obrazových elementů, které může vyjadřovat např. pohyb, proměnu kvalit, atd. (14)

Obliba tohoto druhu umění se proto vyjevovala podle toho, jakou znalost o daném tématu měli. Buď se objevovaly odpovědi, že se jim abstraktní umění líbí, protože je pro ně snadné, nebo že se jim líbí, protože si v tom můžou najít to své, jsou jiné, originální. Nelíbí se jim, protože je nevnímají jako umění, přijdou jim hloupé, jako od malého dítěte, nejsou pro ně čitelné či dokonce jim nerozumí. Žáci, kteří uvedli, že neví, co abstraktní umění je, uváděli v hojném počtu, že by se rádi o tomto umění dozvěděli informace, aby si na něj mohli udělat názor.

2.5.2 ROZBOR DOTAZNÍKŮ URČENÝCH UČITELŮM

První otázka dotazníků pro učitele sloužila k tomu, aby mohl výzkum zjistit, zdali má smysl žáky seznamovat s výtvarnými umělci. Pokud ano, tak jakým způsobem se toho dá nejlépe dosáhnout. Dále můžeme z této otázky zjistit, jakým způsobem vyučující sami pracují ve svých hodinách s tímto tématem. Zajímavým zjištěním je, že učitelé výtvarné výchovy se u této otázky nemohli omezit pouze na jednu z variant, které jim byly nabízeny.

Vyučující školy č. 1 je pro obě varianty, vědomě i mimovědomě, ale domnívá se, že nemá smysl učit žáky dějiny umění jako přiřazování jmen k seznamu uměleckých památek a jejich řazení do uměleckých epoch, protože většinou to žáci zapomenou. Uvádí, že je lepší seznamovat žáky s autory nějakým zajímavým způsobem, například přes životní osudy a přes jejich způsob tvorby. Chce, aby se žáci zkusili vžít do takové situace, kterou prožil nějaký daný umělec, a zamysleli se nad tím, jak by je samotné mohla tato situace ovlivnit. Tím vlastně pedagog odpověděl i na otázku č. 2, jak mimovědomě seznamovat žáky s celým uměleckým procesem. Někdy se i inspirovali pro žákovskou tvorbu konkrétním dílem umělce.

Vyučující A školy č. 2 má názor takový, že v nižších ročnících, popřípadě i v 8. ročníku, by mělo k poznávání umělců docházet mimovědomě. Až v 9. ročníku či na střední škole si žáci dílo a autora spojí dohromady. Na otázku č. 2 odpověděl, že toho lze docílit, jestliže jsou v hodinách výtvarné výchovy žáci inspirováni díly umělců. Tím se dá také podle vyučujícího rozvíjet smyslová citlivost a uplatňování subjektivity.

Zatímco vyučující B má názor takový, že by se žáci všech ročníků měli o umělcích učit mimovědomě. Docílit toho lze díky zajímavému oblečení, návštěvě výstav, o kterých mohou potom spolu mluvit. Dále toho lze docílit, když si žáci budou všimnout okolního prostředí a budou o něm mluvit.

Na otázku, jakými způsoby rozšiřuje pedagog žákům rozsah vědomostí o výtvarných umělcích a jejich artefaktech, vyučující školy č. 1 uvedl, že žákům někdy pouští videa z internetu, kde sledují techniku malby některého ze známých umělců. Mluví o jejich životech, zajímavostech ze života, které umělce provázejí. Vyučující A školy č. 2

na rozšiřování rozsahu vědomostí žáků o výtvarné umělce využívá mezipředmětové vazby. Uvádí jako příklad informace o antickém Řecku, které žáci znají z hodin dějepisu a mohou je zúročit i při hodinách výtvarné výchovy, kde si mohou vyzkoušet tvorbu antických váz. Vyučující B stejné školy uvedl, že se dá rozsah vědomostí o umělcích rozšiřovat díky obrazovým ukázkám děl umělců a díky filmům, které vypovídají o životě umělce a jeho tvorbě.

Otázka č. 4, týkající se vizuální citlivosti, je zařazena v dotaznících pro učitele, aby zjistila, jak na daných školách vyučující „cvičí“ oko u žáků a jejich vizuální vnímání, které mohou poté uplatnit i v celém uměleckém procesu, jak v tvorbě, tak i v nahlížení na obraz. Všichni tři vyučující se shodli na tom, že je důležité žáky vést k tomu, aby se dívali. Vyučující školy č. 1 je pro to, aby se žáci dívali kolem sebe, protože výtvarné umění mohou najít všude kolem. Vede je k tomu, aby si žáci všímali zajímavých percepčních podnětů. Pedagog uváděl jako příklad svělostní a barevné kontrasty. Vyučující A školy č. 2 napsal, že se dá rozšíření vizuální citlivosti docílit díky podněcování pozorovací schopnosti. Dává důraz na detail i na celek. Vyučující B říká, že lze rozšiřování vizuální citlivosti u žáků docílit, když budou pozorovat a vizuálně porovnávat dvě díla, ať už svých vlastních prací, či dvou uměleckých děl a mluvit o nich.

K dílům umělců, která v tom hrají roli, se vyučující školy č. 1 nevyjádřil konkrétně. I u ostatních otázek týkajících se umělců a děl, se kterými by se žáci měli za dobu školní docházky seznámit, nevedl žádná konkrétní jména. Učitel je toho názoru, že každá třída potřebuje trochu jiné informace. Tak k tomuto tématu přistupuje. Tyto informace se proměňují podle dané problematiky a souvislostí. Sám pedagog uvádí, že i v závislosti na impulsech, které mu žáci dávají, se mohou tyto potřeby měnit. Jde o to, aby si žáci objevili pro sebe samotné něco nového. Právě proto zprostředkovává autory žákům nejen prostřednictvím jejich díla, ale i přes jejich životní osudy. Dále se jim snaží osvětlit specifika jejich tvorby pro danou příležitost. Jako příklad mi vyučující uvedl, že seznamoval žáky s tím, jak František Skála šel pěšky na Bienále v Benátkách, kde vystavil svůj deník z této cesty namísto běžného obrazu. Tím vlastně žáky seznamuje s možnostmi umělecké tvorby. Tím vyučující odpověděl i na otázku č. 6, jaký vztah navozuje mezi uměleckými díly, autory a žakovskou tvorbou. Vyučující školy č. 1 k těmto věcem přistupuje podle potřeb žáků.

Vyučující A školy č. 2 uvedl konkrétně Vincenta van Gogha, Pieta Mondriana a Jiřího Trnku jako umělce, kteří hrají největší roli pro rozšiřování vizuální citlivosti. Pak uvedl „a další“, čímž může dávat najevo také to, že daná problematika – vizuální citlivost, se nedá rozvíjet konkrétně jen na práci těchto umělců, ale také individuálně podle potřeby. Učitel vyjmenoval jen jména těch, u kterých se podle jeho názoru dá pracovat s problematikou důrazu na detail i celek.

Vyučující B stejné školy uvedl také Vincenta van Gogha, dále pak Édouarda Maneta, Leonarda da Vinciho, Pabla Picassa, Edvarda Muncha a Gustava Klimta. U těchto autorů se podle něho dá vizuálně porovnávat a rozvíjet u žáků vizuální citlivost.

Na otázku, jaký navozují vyučující u žáků vztah mezi prezentací děl, umělců a vlastní tvorbou žáků, vyučující A školy č. 2 odpověděl, že dílo se dá využít pro inspiraci. Tím se snaží o vlastní inovativní přístup žáka. Dále vyučující uvedl, že se může se žáky pokusit o kopii výtvarného díla, kde si děti vyzkoušejí danou techniku a míchání barev. Vyučující B stejné školy je obdobného názoru. Uvedl na příkladu umělce Vincenta van Gogha, jak se dá s tímto tématem pracovat. Nechá, aby se žáci inspirovali jeho motivy a technikou. Na druhou stranu žákům přiblíží osobnost daného umělce a dobu, ve které žil.

Názory na otázky týkající se děl a autorů, které by žák měl poznat za dobu studia na 2. stupni ZŠ, se jak vidno liší. Vyučující školy č. 1, jak již bylo řečeno, k tomuto tématu přistupuje podle potřeb dané skupiny žáků. Vyučující A školy č. 2 uvedl světové umělce, jako Leonardo da Vinci, Pablo Picasso a Andy Warhol. Z českých umělců jmenoval Zdeňka Milera, Josefa Ladu, Josefa Čapka a Jiřího Trnku. Vyučující jako důvod uvedl, že by žáci měli znát významné umělce českého umění. Ze světových umělců mají žáci znát ty, jejichž díla jsou často používána, např. v reklamě či jiné medializaci. Dále je v odpovědi uvedeno, že by žáci měli znát originály uměleckých děl.

Zajímavé zjištění v reakci na téma originálů děl je, že například o díle Mona Lisa od Leonarda da Vinciho mají žáci zkreslené představy. Když jsem se jich zeptala, zdali vědí, jak je ve skutečnosti tento obraz veliký, neměli žáci představu. Slovně ho někteří žáci označili za velký či obrovský obraz. Jen minimum z nich ukázalo přibližnou velikost, či řekli, že není tak velký, jak si ho mnohdy představujeme.

Vyučující B je toho názoru, že by se žáci měli seznámit podle uměleckých směrů s jedním světovým a jedním českým zástupcem. Učitel uvedl příklady českých umělců, např. Jana Zrzavého, Josefa Čapka, Bohumila Kubištu, Toyen, Ottu Gutfreunda, Emila Fillu, Františka Muziku, Alfonse Muchu a Františka Kupku. Ze světových uvedl Leonarda da Vinciho, Michelangela, Gustava Klimta, Vincenta van Gogha a další. Zajímavé je že z českých umělců pedagog uvádí autory 20. století a u světových je škála umělců širší.

Vyučující A uvedl do otázky č. 8, která se týkala artefaktů, že je důležitý Marcel Duchamp jako ukázka toho, že lze předmětu dát zcela jiný význam. Konkrétní příklad, který učitel uvedl, bylo jeho dílo Fontána. Dále pak zde odkazuje na odpovědi z předchozí otázky. Sama se domnívám, že Duchamp patří mezi ty umělce, se kterými by bylo dobré, aby se žáci setkali. Bohužel tento umělec se ve výsledcích žáků neobjevil. Z toho důvodu nemohu říci, zdali vůbec učitel tohoto autora žákům nějakým způsobem představuje, anebo ho jen žáci nedokáží pochopit. Většina žáků zná jen obrazy, málokdy odkazovali na sochařství a architektura se ve výsledcích výzkumu u žáků vyskytovala minimálně. Opak nastal v odpovědích na otázku ohledně regionálního umění.

Vyučující B v reakci na otázku č. 8 uvádí, že by se žáci měli seznámit s jedním dílem každé umělecké epochy. Je to kvůli tomu, aby si dokázali udělat představu o vývoji výtvarného umění. S ohledem na odpovědi žáků, ale i samotného vyučujícího si myslím, že není v jeho silách obsáhnout úplně všechny umělecké epochy.

Vyučující A říká, že je reálné seznámit žáky se základními uměleckými směry až po umění baroka, protože se objevují ve všech kulturních oblastech. Další směry mají žáci znát v závislosti na jejich preferencích a zájmu. Vyučující B má podobný názor jako jeho kolega. V dotazníku uvádí směry jako gotika, renesance, baroko, i výtvarné směry 19. a 20. století. Konkrétně expresionismus, impresionismus, kubismus, pop-art, secese, fauvismus. Píše zde, že je i důležité, aby si žáci mohli umění prohlédnout osobně, ať architekturu daného slohu kolem sebe, nebo navštívit galerii s obrazy. Je vidět, že někteří žáci obou učitelů uvedli v odpovědích na otázky dotazníku díla, umělecké epochy a samotné umělce, které vyučující považují za důležité.

Sama se domnívám a výsledky výzkumu to dokazují, že výtvarné výchově pomáhají ostatní předměty jako dějepis a český jazyk. Zde je vidět nejčastější mezipředmětová vazba, které by se dalo mnohdy využít, kdyby učitelé spojili své síly.

V otázce regionálních památek vyučující školy č. 1 nabádá své žáky, aby se dívali kolem sebe. Uvedl příklad, že na společenskovedním semináři s nimi o regionálních památkách mluvil a navštívil je s nimi. Při procházce žákům vyučující ukazoval sgrafita a fresky Mikoláše Alše na domech, navštívil s nimi Starou synagogu, ale i Velkou synagogu. Dále zmínil Hanuše Zápala, významného architekta plzeňského kraje. Povídal si se žáky o Loosových interiérech v Plzni, ukázal jim dům, kde žil Augustin Němejce. Žáky seznámil i s památkami plzeňského kraje, jako je např. Mariánská Týnice, klášter v Plasích. Během výtvarné výchovy se tématu o regionálních památkách nebrání. Vyučující školy č. 2 se ohledně tohoto tématu shodli. Uvádí, že žáci by měli na druhém stupni znát památky, jako rotundu sv. Petra a Pavla ve Starém Plzenci, dále pak hrad Radyně, ke kterému vyučující A napsal, že jde o historickou důležitost. Z centra Plzně například vyučující školy č. 2 uvádějí katedrálu sv. Bartoloměje, plzeňskou radnici a výzdobu na domech od Mikoláše Alše. Vyučující B navíc uvádí synagogu. Všechny tyto památky a mnohé další se do výzkumu u žáků promítly.

Otázka č. 11 byla myšlená tak, abych zjistila, s jakými cíli vlastně učitelé v daných školách vyučují výtvarnou výchovu a jaké jsou jejich preference. Podle toho se dá zjistit, v jakém smyslu prezentují vše, co žákům předávají, tím řešené i dějiny umění. Záměrně jsem do odpovědí zařadila tři pilíře RVP ZV. Měly by být pro vyučující stěžejní, aby je žákům předali. Vyučující školy č. 1 nemá konkrétní preference ohledně uvedených možností, které byly v dotazníku nabízeny. Všechny vnímá tak, že spolu úzce souvisí. Kdyby měl uvést jednu, vybral by smyslovou citlivost.

Vyučující A školy č. 2 cíle výuky výtvarné výchovy seřadil takto:

1. rozvíjet tvořivost u žáků,
2. rozvíjet uplatňování subjektivity u žáků,
3. rozvíjet smyslovou citlivost u žáků,
4. rozšířit žákům rozsah vědomostí o umělcích a jejich dílech,
5. rozvíjet ověřování komunikačních účinků u žáků,
6. utřídit žákům estetické hodnoty.

Až na ověřování komunikačních účinků vyučující uvádí složky RVP mezi prvními cíli, se kterými výtvarnou výchovu vyučuje. Domnívám se, že je to z toho důvodu, jak sám

uvádí, že se mu komunikační účinky během výtvarné výchovy hůře ověřují. Poslední dvě otázky dotazníku jsou totiž zaměřené na Rámcový vzdělávací program. Pedagog sám píše, že se RVP řídí, ale hůře se mu ověřují komunikační účinky ve vztahu díla k žákům a vztahu žáků k dílům ostatních. Prý je to v důsledku, že má ve třídě velký počet žáků. V tomto má pocit, že RVP ve svých hodinách neakceptuje.

Vyučující B stejné školy uvádí preferenci cílů výtvarné výchovy následovně:

1. rozvíjet smyslovou citlivost u žáků,
2. utřídit žákům estetické hodnoty,
3. rozvíjet uplatňování subjektivity u žáků,
4. rozvíjet tvořivost u žáků,
5. rozšířit žákům rozsah vědomostí o umělcích a jejich dílech,
6. rozvíjet ověřování komunikačních účinků u žáků.

V tom se vyučujícímu uvedené cíle nekryjí s pořadím cílů v RVP ZV. Učitel ale uvedl, že se RVP řídí, takže určitě všechny jeho složky zahrnuje ve výuce podle potřeby. To, v čem se podle něj Rámcovým vzdělávacím programem neřídí, je, že zařazuje do výuky dějiny umění, chodí s žáky do počítačové učebny a pracuje s nimi v grafických programech, navštěvuje s žáky výstavy, dívá se s žáky na životopisné filmy o umělcích. Mám pocit, že zde nejspíš respondent neporozuměl otázce, protože všechny tyto cíle RVP v sobě implicitně obsahuje.

Vyučující školy č. 1 se Rámcovým vzdělávacím programem řídí. Jak již bylo řečeno, všechny složky vnímá tak, že navzájem spolu souvisí.

2.6 ZÁVĚR VÝZKUMU

Výzkum prokázal, že žáci všech škol, kde výzkum proběhl, se na druhém stupni setkávají s dějinami umění. Zpracování výsledků výzkumu však prokázalo, že ucelený přístup k dějinám umění na těchto třech školách chybí. Znalosti, které žáci prokázali v odpovědích na otázky, se mi jeví jako povrchní.

Díky tomuto výzkumu jsem pochopila, že je nutné k uvádění děl výtvarného umění přistupovat individuálně, na základě zkušeností a potřeb žáků. Hlavním cílem výtvarné výchovy by nemělo být žáky seznamovat s nadměrným počtem jmen umělců a výtvarných směrů, ale inspirovat je zprostředkováním objevených obsahů děl tak, aby je mohli uplatnit pro vlastní tvorbu na základě jejich osobních zkušeností.

3 DIDAKTICKÁ ČÁST

Díky výzkumu jsem zjistila, že má smysl pracovat s dějinami umění ve výuce výtvarné výchovy, protože i samotní žáci to žádají. Jen my učitelé, ať už budoucí či stávající bychom měli být schopni podat žákům informace v takové kvalitě a míře, se kterou budou moci žáci do budoucna pracovat. Neučit je jen monotónně přiřazovat díla k autorům a naopak, ale i myslet v širších souvislostech. Protože výtvarné umění může žákům pomoci rozvinout jejich vnímání a také si díky umění mohou pro sebe objevovat, ověřovat a testovat vizuální znaky. Porovnávat je se svojí vlastní vizuální zkušeností. (20) Vnímám, že mnoho žáků, až na pár výjimek, u kterých jsem výzkumné šetření provedla, přemýšlí v souvislosti autor – dílo. S tím, že je důležité si je pamatovat. Ačkoliv někteří z nich přiznali, že nic nevědí a výtvarné umění je nezajímá. I pro tyto jedince bych chtěla do budoucna udělat poznávání uměleckých forem zajímavější a i s jiným cílem, než aby si zapamatovali jméno autora a název obrazu.

Začala jsem se více zajímat o to, že s dějinami umění v Rámcovém vzdělávacím programu pracují gymnázia a střední odborné školy, ale Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání tuto, podle mě, významnou oblast zahrnuje obecně. Například: „*smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření – umělecká výtvarná tvorba, fotografie, film, tiskoviny, televize, elektronická média, reklama*“ (24) To na druhou stranu dává možnost pedagogům obměňovat výběr uměleckých směrů, se kterými žáky seznámí podle toho, jaká díla a směry jsou pro danou situaci potřebná.

Na základě výsledků z výzkumu, se snažím uplatnit informace pro budoucí možnost práce s dějinami umění ve výtvarné výchově. Díky výzkumu jsem zjistila, které umělce a jejich díla, jak české, tak i světové, jsou žáci schopni si určitým způsobem zapamatovat. Snažím se zjistit, jakou kvalitu mohou přinést v rámci Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání umělci a jejich díla, které žáci znají.

Pro mne bylo zajímavým zjištěním, že učitelé vybírají jen určité umělecké směry, které byly zjištěny z výzkumu. Ačkoliv sám Igor Zhoř navrhl v obou dílech pracovního sešitu Výtvarné výchovy v projektech jednoduché didaktické pomůcky, jako jsou tabulky vývoje umění, slovníky a dokonce i vysvětlení uměleckých směrů 20. století (11) (12), které by mohly učitelům velmi usnadnit práci s dějinami umění a jejich teoretickému

vysvětlení žákům. Obě tyto publikace, i když jsou kvalitně zpracovány, zřejmě u vyučujících nenašly podle mě to správné uplatnění.

Dnes je bohužel jen málo publikací, které pokryjí umělecké směry, kterým žáci nerozumějí, a bohužel se domnívám, že v některých případech jim nerozumějí asi ani vyučující, či jim přijdou pro žáky nejspíše těžké k pochopení. Díky tomu, že jsem udělala průzkum ohledně publikací, které pracují s dějinami umění, mohla jsem tedy i učitelům doporučit některé z nich. Publikací, kterou jsem doporučovala jako možnost pro prezentaci žákům uměleckých směrů přibližně od počátku 20. století, je kniha od Petry Jašurkové – *Nápadník do hodin výtvarné výchovy*. Autorka zde prakticky prezentuje moderní umělecké směry a pracuje s relacemi mezi obrazovými elementy. (14)

Abych jen nedoporučovala publikace, zaměřila jsem se v didaktické části na vymýšlení svých vlastních smysluplných úkolů, které by byly didakticky správné a vhodné pro žáky druhého stupně základních škol. Používala jsem získané informace z dotazníků a nechala je pracovat s tím, co již znají. Chtěla jsem jim rozšířit znalosti o díla, která uvedli žáci z jiné školy, anebo jejich spolužáci z jiných ročníků. Snažila jsem se zjistit, jak nahlízejí na díla, jež jsou jim prezentována jako název obrazu a jeho autor. Proto jsem se snažila od tohoto konceptu učení oprostít.

Protože mi někteří žáci již do dotazníků psali vše, co o daných dílech, které zaznamenali, vědí, chtěla jsem tuto zpětnou vazbu získat i od ostatních žáků. Upřímně jsem tuto bezprostřednost a otevřenost čekala a vyžadovala od všech žáků již v dotaznících. Chtěla jsem zjistit, zdali díla, která vyplnili do dotazníků, mají pro ně nějakou přidanou hodnotu, jak je vnímají. Nebo zdali jejich jediná hodnota je, že se o nich dozvěděli v hodině výtvarné výchovy, dějepisu, českého jazyka, či náhodně při hledání na internetu.

Je samozřejmé, že bychom si jako učitelé měli být schopni vychovat diváky uměleckých děl. Pokud tento zájem nedokážeme u nich probudit během studia základní školy, tak mnozí z nich se k této činnosti ani sami nedostanou. Jestliže se čím dál méně budou lidé zajímat o umění, proto umění samotné přijde o své diváky. Když nebudeme motivovat mladé lidi k tomu, aby se na díla dívali, tříbili vkus, zajímali se o jejich sdělení, které má hlubší význam, než jen aby lahodilo oku, nikdo nebude v budoucnu navštěvovat galerie.

Už díky svému výzkumu zjišťuji, že některé architektonické památky ve svém okolí berou jako něco obyčejného, dennodenně všedního. Nevnímají je jako uměleckou hodnotu /viz výsledky výzkumu/. Měli bychom žáky vychovávat k tomu, aby se seznámili s celým uměleckým procesem – autorstvím, šířením a hodnotou, diskursem umění a úrovní diváka. (4)

Dále chci ukázat žákům i učitelům, že práce s uměleckým dílem může být velmi zajímavá. Žáky může bavit, inspirovat je v jejich další tvorbě a zaujmout je natolik, že si budou informační rámeček rozšiřovat o další znalosti sami. Z tohoto důvodu jsem se ptala ve školách vyučujících výtvarné výchovy, kde jsem prováděla původní dotazníkové šetření, zdali by neměli zájem o provedení pilotního ověření úkolů, které by reflektovaly odpovědi jejich žáků v dotaznících.

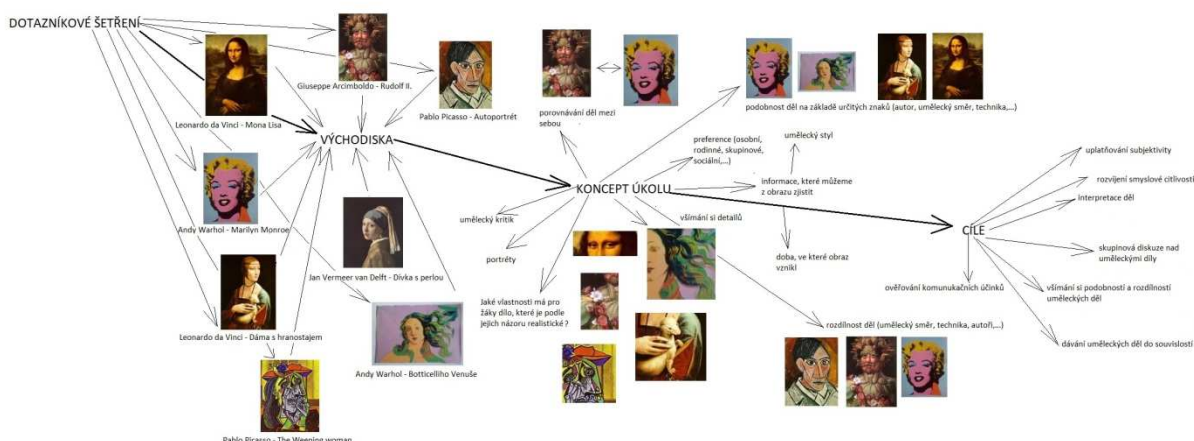
Proto jsem zkoncipovala tři úkoly, které se metodicky opírají o Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Snažila jsem se z tohoto dokumentu pro každý daný úkol vytěžit maximum, abych prokázala jejich využitelnost v běžné výuce výtvarné výchovy. Dva z úkolů pracují pouze s porovnáváním děl autorů, které žáci sami uvedli jako respondenti dotazníku. Někdy jsem vybírala díla, která sice neuvedli, ale alespoň jsem se opírala o uvedeného autora a naopak. Cílem toho, že jsem pro ně použila něco, co sami již určitým způsobem znají, bylo, že se nebudou bát svobodně uplatnit svůj názor, projevit se jinak než jen přiřazovat dílo k autorovi. Žáci měli za úkol hlavně rozšířit rámeček svých odpovědí, které uvedli do dotazníků.

Poslední úkol je koncipován tak, aby žáci sami tvořili a zároveň poznávali další uměleckou tvorbu, další autory, díla, která uvedli žáci z ostatních škol. Proto jsem opět využila děl a autorů, které oni sami uvedli a přidala k nim jedno či dvě díla, která uvedená nebyla. Snažila jsem se koncipovat úkol, který by žáci mohli zpracovat s nadčasovým pojetím umění dnešní doby, kdy umělci se v mnohých případech stávají jen někým, kdo recykluje umění. *„Od počátku 90. let 20. století se stále více a více umělců zabývá interpretací, reprodukováním, novým vystavováním či jiným využíváním děl ostatních umělců nebo kulturních produktů, které jsou k dispozici.“* (25)

Domnívám se, že po odchodu z devátého ročníku by mohli mít žáci širší rozsah vědomostí o možnostech, jak se dá s díly pracovat i jinak. Nebo by měli dostat více

informací o moderních stylech a soudobém výtvarném umění v širších souvislostech. Myslím si, že z některých odpovědí žáků je zjevné, že mají o tyto informace zájem.

3.1 ÚKOL Č. 1 – KRITIK UMĚNÍ

Obrázek č. 1:
myšlenková mapa úkolu č. 1 – kritik umění

Inspirační východiska úkolu: inspirací byli umělci a díla, která žáci sami napsali do dotazníků.

Námět: porovnávání děl z různých uměleckých směrů, kritik umění.

Cílová skupina: žáci 2. stupně základních škol.

Vzdělávací program: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

Pomůcky pro učitele: reprodukce děl:

- Leonardo da Vinci – Mona Lisa,
- Jan Vermeer van Delft – Dívka s perlovou náušnicí,
- Andy Warhol – Marilyn Monroe,
- Andy Warhol – Botticelliho Venuše,
- Giuseppe Arcimboldo – Vertemnus - Rudolf II.,
- Leonardo da Vinci – Dáma s hranostajem,
- Pablo Picasso – The Weeping woman,
- Pablo Picasso – Autoportrét.

Díla si označí písmeny abecedy. Dále si připraví pro žáky otázky, které jsou napsané v realizaci úkolu.

Pomůcky pro žáky: psací potřeby.

Vzdělávací cíle:

- „Žák vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů.
- Žák rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu.
- Žák interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků.
- Žák porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů.
- Žák ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci.“ (24)

Vztah úkolu k RVP: žák pracuje se všemi třemi složkami RVP. Rozvíjí smyslovou citlivost při pozorování prvků vizuálně obrazného vyjádření, hledá, jak jsou uspořádané objekty do celků v ploše, vnímá objemy. Žák dále zjišťuje, jak pracovat se smyslovými účinky vizuálně obrazných vyjádření. Dále si žák osvojuje uplatňování subjektivity přes své přístupy k vizuálně obraznému vyjádření, porovnává a vybírá díla mezi sebou. Komunikační účinky rozvíjí diskuzí se spolužáky. Obhajuje a vysvětluje svoji volbu. Dále řeší proměny komunikačního obsahu děl. (24)

Klíčové kompetence:

Kompetence ku učení: osvojuje si umělecké termíny. Je veden k tomu, aby si sám vyhledával informace o obrazech, které jsou v úkolu prezentované. Porovnává díla mezi sebou a kriticky je hodnotí. Rozeznává umělecké směry: renesance, baroko, manýrismus, pop-art, expresionismus, kubismus.

Kompetence k řešení problémů: umí si vhodně rozložit čas, porovnává a rozhoduje se pro správné řešení dané problematiky.

Kompetence komunikativní: dokáže projevít svůj názor. Utváří si postoje na základě vyslechnutí názoru druhých. Zvládá zformulovat své myšlenky a vhodně je interpretovat před kolektivem.

Kompetence sociální a personální: připojuje se ke skupinové diskuzi.

Kompetence občanské: vnímá umění jako jeden způsob možnosti se vyjádřit a respektuje uměleckou tvorbu druhých.

Kompetence pracovní: dodržuje zadání, postup práce, systematizuje si práci. (24)

ÚKOL

Přípravná fáze: žáci si připraví psací potřeby, vyučující má připravené reprodukce buď vytištěné, nebo si je připraví v počítači a žákům je promítne přes dataprojektor. Vyučující má připravené otázky pro žáky.

Motivace žáků: na základě toho, co jste vy, anebo žáci z jiné školy napsali do dotazníků, které jste mi v průběhu minulých měsíců vyplnili, jsem si pro vás připravila úkol, ve kterém budete moci ukázat, jaký máte postoj k výtvarnému umění. Jak už jste mi prokázali, tak určitá díla znáte a mě by zajímalo, jaký na ně máte svůj osobní názor, co o nich zajímavého víte a jak je vlastně vnímáte. Proto si dneska zkusíte úlohu kritika umění. Jak všichni víte, kritici si ve většině případů vymýšlejí různé přezdívky. Proto bych byla ráda, kdybyste si vymysleli svoji vlastní přezdívku, pod kterou byste kritiku umění psali.

Realizace úkolu:

Pozn. díla jsou pro žáky bez autorů a označeny písmeny a – h.

Zadání úkolu: teď jste kritiky výtvarného umění. Porovnávejte a hodnotěte díla. Nezapomeňte si vymyslet umělecké jméno, pod kterým byste umění hodnotili, kdybyste tuto profesi vykonávali. Pečlivě si prohlédněte reprodukce těchto uměleckých děl. Na předpřipravený papír prosím zaznamenejte odpovědi na otázky.

Otázky:

1. Které z těchto děl podle tebe nejvíce zpodobňuje realitu? Zapiš písmeno díla a zdůvodni jeho výběr.
2. Co neobvyklého se můžeš z obrazu dozvědět?

3. Napiš, co tě na každém obraze zaujalo hned na první pohled.
4. Napiš, co je na každém obraze zajímavého.
5. Který z těchto obrazů je nejvíce hodnotný pro:
 - tebe. Názor zdůvodni.
 - pro lidstvo. Názor zdůvodni.
 - pro tvého nejlepšího kamaráda. Názor zdůvodni.
 - pro tvou rodinu. Názor zdůvodni.
6. Která dvě díla jsou si nejvíce podobná? Proč a čím?
7. Která dvě díla jsou nejvíce rozdílná? Proč a čím?

Jakmile mají žáci zaznamenány odpovědi, mohou mezi sebou začít diskutovat o všech položených otázkách, například v kruhu bezpečí, kde na sebe všichni uvidí. U jedné z otázek je vhodné nechat žáky, aby utvořili skupiny podle toho, jak na danou otázku odpověděli. Každá skupina napíše zdůvodnění, proč zvolila dané dílo a sdělí ostatním skupinám svůj důvod výběru.

Hodnocení: hodnotím především to, jak se žáci snažili zapojit do konverzace a jakým způsobem nazírají na díla. Hodnotím, jestli se snaží vnímat lineárním modelem nazírání, nebo hodnotí díla i dalšími způsoby. Hodnotím i to, jak vnímají názory druhých. Zdali je respektují, anebo je hrubě znehodnocují. Dále vnímám práci v celé třídě, zdali všichni žáci uplatňují svůj subjektivní postoj.

3.1.1 REFLEXE ÚKOLU Č. 1

Tento úkol jsem ověřovala v osmém ročníku školy číslo jedna a v devátém ročníku školy číslo dvě u vyučujícího B. Rozhodla jsem se tyto úkoly spíše upřednostnit ve vyšších ročnících z omezenosti časové dotace na výtvarnou výchovu. Abych mohla prezentovat zajímavé postřehy a výsledky pilotního ověření, prezentuji zde pro vysvětlení, jaké reprodukce se schovávaly za jaká písmena abecedy.

- a) Leonardo da Vinci – Mona Lisa,
- b) Andy Warhol – Marilyn Monroe,
- c) Jan Vermeer van Delft – Dívka s perlovou náušnicí,
- d) Pablo Picasso – Autoportrét,

- e) Leonardo da Vinci – Dáma s hranostajem,
- f) Andy Warhol – Botticelliho Venuše,
- g) Giuseppe Arcimboldo – Vertemnus - Rudolf II.,
- h) Pablo Picasso – The Weeping woman.

Všechny zde uvedené reprodukce, které jsem využila v úkolech, jsou k nahlédnutí v obrazových přílohách.

V 8. ročníku bylo čtyřicet pět minut na obsáhnutí úkolu, jak ho mám strukturovaný v této části, málo. Nestihla jsem s žáky projít kompletně všechny otázky a ty, co jsme stihli projít, tak nebyly probrány v takové míře, v jaké bych chtěla. Myslím si, že na tento úkol, aby byl kvalitně splněn celý, bychom já i celá třída potřebovaly dvě vyučovací hodiny. Další důvod, proč se úkol nestihl realizovat na takové úrovni, na jaké bych si přála, bylo to, že se žáci styděli vyjádřit před celou skupinou. Na papír psali zajímavé poznatky, dokonce mě nad míru překvapili, jaké poznatky na papír zaznamenali, /viz Obrazová příloha – díla žáků/. Jen verbálně se příliš vyjadřovat nechtěli. Ale i tak se našli jedinci, kteří se pro tento úkol nadchli a komunikovali se mnou po celou dobu. Díky tomu jsem zjistila, že nemusí být každý extrovert. Možná jsem i já sama osobně působila jako někdo, kdo jim narušil jejich rutinu, a proto se báli cokoliv říci.

Co mě mile překvapilo, byl zájem žáků o informace, alespoň v rámci časových možností autor - dílo. Sami žáci zaujali moji pozornost zajímavými informacemi, které o díle vědí. Některá díla sami neznali, ale i tak jsme si je všechny pojmenovali a o to se jim, podle mého názoru, pak lépe pracovalo. I přes všechna úskalí přináším zajímavá zjištění z tohoto úkolu.

Zvláštní pro mě bylo zjištění, v kolika otázkách se dokázali žáci v 8. ročníku relativně shodnout, takže nedocházelo k rozlišným názorům jednotlivců. Kvůli tomu je škoda, že nemohlo díky časové tísní dojít na část, aby se žáci přemístili do skupin na základě podobnosti odpovědí. Například již v otázce č. 1 velká většina třídy uvedla, že jim přijde nejvíce realistické dílo s písmenem c, tedy Dívka s perlovou náušnicí. Důvody byly takovéto: „Je to prostě realistická paní, je jakoby jen šla po městě a někdo ji nakreslil.“ „Vypadá prostě jako fotka.“ „Vypadá jako fotografie.“ „Nejvíce se podobá realitě.“ „Připadá mi skoro jako fotografie.“ „Je to nejvíce reálné.“ Je vidět, že stále žáci hodnotí na základě fotografie rovná otisk reality. Toto tvrzení, že hodnotí dílo, jak podle nich

odráží realitu na základě porovnávání s fotografií, se vyskytovalo v obou třídách. Flusser (1994) říká: „Ale kdo se na fotografie dívá naivně, pro toho znamenají něco jiného, totiž věčné konfigurace, které se, vycházející ze světa, zobrazily na plochách. Pro něj představují svět jako takový.“ (26) Dále říká: „Takovýto divák má mlčky za to, že prostřednictvím fotografií poznává svět „tam venku“ a že se proto universum fotografie kryje se světem „tam venku“ (což se ostatně přibližuje rudimentální filosofii fotografie).“ (26) Proto jsem oběma skupinám položila otázku, zdali na své profily na sociálních sítích prezentují fotografie, které upravují díky filtrům a přidávají na „selfie“ – fotografie sebe samých focených přes přední fotoaparát, různé dodatky, jako je psí čumák, kočičí uši, apod. Odpověď byla, že ano. Dokonce zazněla odpověď, že fotografie na sociální síti přeci musí nějak vypadat. Vysvětlila jsem jim tedy, že za takovýchto podmínek tvrdit, že fotografie je otiskem skutečnosti, je přežitek, a není to pravda. Fotografie je koncept. „I fotografické vyjádření je spojování objektů do vzájemných vztahů tak, aby se v něm projevil námi vyhledané nebo zkonstruované souvislosti.“ (27) Upravováním fotografovaného a vylepšováním samotných fotografií dávají objekty do vztahů a upravují je do takové míry, jaké je chtějí mít a jak je chtějí prezentovat druhým. V závislosti na tom poté nemohou hodnotit umělecká díla jako otisk reality, tedy na základě podobnosti s fotografií.

Dále se také u této skupiny objevovala jako druhá reprodukce e – Dáma s hranostajem. Ostatní žáci volili zbývající reprodukce.

Další skupina, která vyzkoušela roli kritika umění, byla diametrálně odlišná. Nechtěla bych nijak porovnávat práci na horší či lepší. Obě skupiny byly skvělé. Každá prokázala kvality jinak. Myslím si, že v tom doopravdy hrálo roli rozpoložení žáků. Někteří jsou výřečnější, někteří ne.

V 9. ročníku školy č. 2 od vyučujícího B, neměli žáci sebemenší problém s tímto úkolem. Práci na otázkách dokončili rychle a díky tomu jsme měli dost času probrat všechny otázky a jejich odpovědi na ně. Dokonce jsem měla možnost se jich zeptat na některé konkrétní věci, jako například jak reagují na moderní umění, které někdy bývá označováno jako abstraktní umění, a jak ho hodnotí. Zazněla odpověď ve smyslu, že se jim moc nelíbí. Když jsem se zeptala proč, jeden žák odpověděl: „Protože mu nerozumíme. Nikdo nám ho nevysvětlil.“ Na otázku, zdali by mu chtěli porozumět, odpověděli, že ano.

Tato diskuze vznikla na základě toho, že jedině, co hodnotili na obraze *The Weeping woman* od Pabla Picassa, byly převážně barvy. To byla nejčastější odpověď ohledně zajímavostí na obraze.

U 9. ročníku se odpovědi na první otázku rozcházel ve větší míře než u osmého ročníku školy č. 1. Zde se nejvíce také vyskytují obrazy, u kterých inklinují žáci k lineárnímu neboli reflexivnímu modelu nahlížení. *„Reflexivní model počítá s tím, že realita se našemu zraku zjevuje sama od sebe, že je tedy sama zdrojem vizuálně vnímaných kvalit.“* (19) Jsou jimi a – *Mona Lisa*, c – *Dívka s perlovou náušnicí* a e – *Dáma s hranostajem*. Všechny tyto reprodukce známých děl měly přibližně stejný počet diváků. Zajímavé je, že dva žáci uvedli reprodukci d – *Picassův autoportrét* z takovýchto důvodů: *„Člověk na obraze se tváří přirozeně.“* *„Protože to vypadá hnusně.“*

Nejčastější odpověď na otázku nejhodnotnějšího obrazu pro lidstvo u obou tříd byla *Mona Lisa*. Často se vyskytovaly důvody jako: *„Je nejznámější.“* *„Drahý a vzácný obraz.“* Někteří dokonce přiznali, že ani vůbec nevědí, čím je tak hodnotný pro lidstvo.

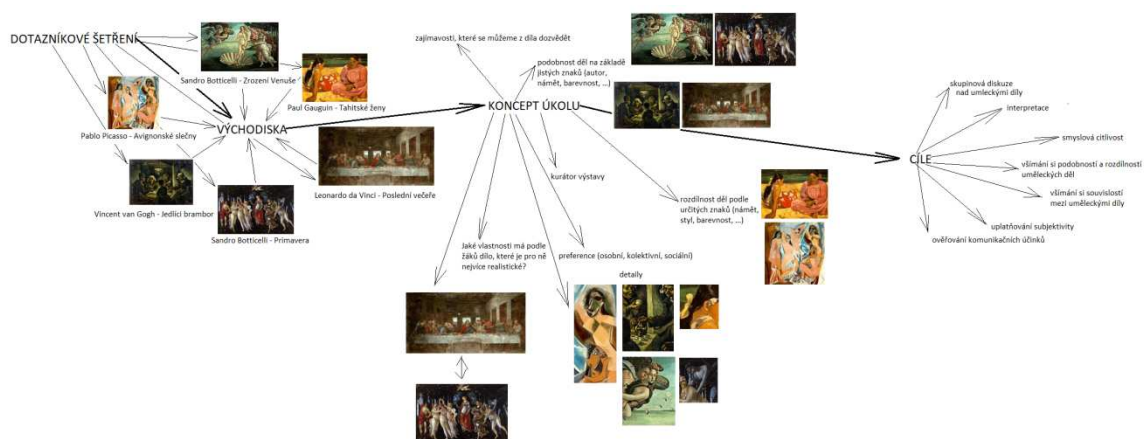
Ukázky dalších odpovědí a práce žáků obou tříd jsou k nahlédnutí v části obrazové přílohy – práce žáků. Z každé třídy jsem vybrala práce, které reflektují ve většině případů ty nejčastější odpovědi. Bohužel neprezentuji v obrazových přílohách všechny práce žáků z důvodu neúplnosti některých prací a nezodpovězených odpovědí.

Díky tomu, že se výzkumu zúčastnily i další školy, třídy, podařilo se i to, že se v mém výběru objevila i díla, která konkrétně někteří žáci neznali. Měli chuť zjišťovat, která díla jsem vybrala, a dokonce se snažili předhánět v tom, kdo které dílo pozná a jaké o něm zná informace. Myslím si, že by bylo podnětné jim díla představit v širším uměleckém kontextu a opět tento úkol vyzkoušet. Bylo by zajímavé pozorovat, jak by se jejich odpovědi lišily.

Díky tomu, že je úkol udělaný tak, aby byl pro učitele co nejvíce použitelný, dají se díla obměňovat podle potřeb vyučujícího a dané třídy. Myslím si, že by mohlo být vhodné takto jim představovat umělecká díla moderny, kterým jak žáci sami řekli, špatně rozumějí. Vyučující by dostal zpětnou vazbu s názory žáků na dané obrazy a lépe by mohl pochopit, čemu nerozumí.

Kdybych měla zreflektovat samu sebe, dala bych si příště větší pozor na to, kolik času věnuji úkolu a snažila bych se, abych si lépe rozložila časovou dotaci vůči náročnosti úkolu.

3.2 ÚKOL Č. 2 – KURÁTOR VÝSTAVY

Obrázek č. 2:
myšlenková mapa úkolu č. 2 – kurátor výstavy

Inspirační východiska úkolu: inspirací byla díla a umělci, které žáci sami napsali do dotazníků.

Námět: porovnávání děl z různých uměleckých směrů, kurátor výstavy.

Cílová skupina: žáci 2. stupně základních škol

Vzdělávací program: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Pomůcky pro učitele: reprodukce děl:

- Pablo Picasso – Avignonské slečny,
- Leonardo da Vinci – Poslední večeře Páně,
- Sandro Botticelli – Primavera,
- Vincent van Gogh – Jedlíci brambor,
- Sandro Botticelli – Zrození Venuše,
- Paul Gauguin – Tahitské ženy.

Díla si označí písmeny abecedy. Dále si připraví pro žáky otázky, které jsou napsané v realizaci úkolu.

Pomůcky pro žáky: psací potřeby

Vzdělávací cíle:

- „Žák vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů.
- Žák rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu.
- Žák interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků.
- Žák porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů.
- Žák ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci.“ (24)

Vztah úkolu k RVP: žák pracuje se všemi třemi složkami RVP. Rozvíjí smyslovou citlivost při pozorování prvků vizuálně obrazného vyjádření, hledá, jak jsou uspořádané objekty do celků v ploše, vnímá objemy. Žák dále zjišťuje, jak pracovat se smyslovými účinky vizuálně obrazných vyjádření. Dále si žák osvojuje uplatňování subjektivity přes své přístupy k vizuálně obraznému vyjádření, vybírá a porovnává díla mezi sebou. Komunikační účinky rozvíjí diskuzí se spolužáky. Obhájí a vysvětluje svoji volbu. Dále řeší proměny komunikačního obsahu děl. (24)

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení: osvojuje si umělecké termíny. Je veden k tomu, aby si sám vyhledával informace o obrazech, které jsou v úkolu prezentované. Porovnává díla mezi sebou a kriticky je hodnotí. Rozeznává umělecké slohy: renesance, realismus, postimpresionismus, kubismus.

Kompetence k řešení problémů: žák si rozvrhne práci podle časové dotace. Porovnává a rozhoduje se pro správné řešení dané problematiky.

Kompetence komunikativní: žák je schopen zformulovat své myšlenky a díky tomu projevit svůj názor před ostatními lidmi. Vytváří si postoje tím, že si vyslechne názory ostatních.

Kompetence sociální a personální: zapojuje se do skupinové diskuze.

Kompetence občanské: respektuje postoje druhých. Respektuje vizuální formu vyjádření. Respektuje památky, umělecká díla.

Kompetence pracovní: systematizuje práci, organizuje si práci, dodržuje zadání. (24)

ÚKOL

Přípravná fáze: žáci si připraví psací potřeby, vyučující má připravené reprodukce buď vytištěné, nebo si je připraví v počítači a žákům je promítne přes dataprojektor. Vyučující má připravené otázky pro žáky.

Motivace žáků: na základě toho, co jste vy, anebo žáci z jiné školy uvedli do dotazníků, které jste mi v průběhu minulých měsíců vyplnili, jsem si pro vás připravila úkol, ve kterém budete moci ukázat, jaký máte postoj k výtvarnému umění. Jak už jste mi dokázali, tak určitá díla znáte a mě by zajímalo, jaký na ně máte svůj osobní názor, co o nich zajímavého víte a jak je vlastně vnímáte. Proto dnes budete mít za úkol se stát kurátorem výstavy. Víte, jaká je náplň kurátora? Kurátor se stará celkově o výstavu. Má na starost to, jaká díla budou ve výstavní síni vystavena a jak budou díla instalována. Navazuje kontakt s autory děl a stará se o prezentaci výstavy. (28) Dnes to budete právě vy, kdo bude rozhodovat o tom, jak se díla budou rozmisťovat po výstavní síni. Abyste věděli, podle čeho máte volit, připravila jsem si pro vás otázky.

Realizace úkolu:

Pozn. díla jsou pro žáky bez autorů a označeny písmeny a – f.

Zadání úkolu: pečlivě si prohlédněte reprodukce těchto uměleckých děl. Teď jste kurátory výstavy, proto se tak musíte chovat. Vymyslete název výstavy, kterou právě připravujete. Hodnoťte díla podle daných kritérií. Zaznamenávejte informace o dílech, které vám na danou otázku přijdou důležité a zajímavé. Na předpřipravený papír prosím zaznamenejte odpovědi na otázky.

Otázky:

1. Seřad' díla tak, jak podle tebe nejvíce zpodobňují realitu. Vlevo bude to, které ji zpodobňuje nejvíce a vpravo dílo, které ji zpodobňuje podle tebe nejméně.
2. Vyber si jeden z obrazů a napiš na papír, jako kdybys psal svému kamarádovi, co je na tomto díle zajímavé, co je na něm nejvíce zvláštní, co je na něm nejpravděpodobnější a co nejméně pravděpodobné.
3. Podívej se na díla a utvoř tři dvojice děl, která jsou si nejvíce podobná.
4. Teď utvoř tři dvojice děl, která jsou si nejméně podobná.
5. Které z těchto děl je nejvíce hodnotné pro:
 - tebe a zdůvodni proč.
 - pro lidstvo a zdůvodni proč.

Jakmile mají žáci zaznamenány odpovědi, mohou mezi sebou začít diskutovat o všech položených otázkách, například v kruhu bezpečí, kde na sebe všichni uvidí. U jedné z otázek je vhodné nechat žáky, aby utvořili skupiny podle toho, jak na danou otázku odpověděli. Každá skupina napíše zdůvodnění, proč zvolila dané dílo a sdělí ostatním skupinám svůj důvod výběru.

Hodnocení: hodnotím především to, jak se žáci zapojují do konverzace. Hodnotím, jak mezi sebou porovnávají jednotlivá díla, zdali je vnímají lineárním modelem nazírání, nebo hodnotí díla i dalšími způsoby. Dále zjišťuji, zdali vnímají postoje druhých mezi sebou, anebo hrubě odmítají některé názory svých spolužáků.

3.2.1 REFLEXE ÚKOLU Č. 2

Tento úkol jsem realizovala pouze v jedné třídě, a to v osmém ročníku školy číslo dvě od vyučujícího A. Musím říci, že ve všech třech třídách celkově, kde jsem realizovala úkoly pouze vizuální, na základně písemného a slovního hodnocení, žáci nebyli v prvním okamžiku příliš nadšeni, až do té chvíle, než zjistili, co se po nich bude chtít.

Na úvod opět uvedu, jak měli žáci reprodukce seřazené, pro lepší orientaci v jejich názorech a pohledech na daná díla.

- a) Pablo Picasso – Avignonské slečny,
- b) Leonardo da Vinci – Poslední večeře Páně,

- c) Paul Gauguin – Tahitské ženy,
- d) Sandro Botticelli – Zrození Venuše,
- e) Vincent van Gogh – Jedlíci brambor,
- f) Sandro Botticelli – Primavera.

V této skupině se zapojilo do konverzace mnoho žáků, ale i tak někteří z nich vynikali. Snažili se uplatnit své myšlenky. Celkově ale byly zajímavé odpovědi všech žáků. Tuto třídu vnímám jako skupinu, ve které se skoro všichni shodli na nějakém výsledku, jenž budu níže prezentovat. Jen někteří z nich vynikali jinými postoji.

Například v otázce, kde měli seřazovat díla podle zpodobňování reality, nejvíce vybírali reprodukci e. Celkem se objevila v odpovědích devětkrát. Jako argument uváděli žáci při rozhovoru, že zobrazuje podle nich drsnou realitu. Ostatní reprodukce měly zástupce asi po třech. O reprodukci c uváděli, že je podle nich podobná realitě, protože nezobrazuje nadpřirozené motivy. Jako protiklad, tedy nejméně realistické dílo, psali velmi často obě díla od Botticelliho, právě z důvodu mytologických motivů. Jako další opakovaná varianta je s reprodukcí a, tedy s Avignonskými slečnami. Ty žákům připadaly nepřirozené.

V části, v níž měli žáci psát dopis kamarádovi ohledně díla, které si vybrali, byl nejčastěji volen obraz b, tedy Poslední večeře Páně. Tento obraz si nejspíše vybrali z důvodu, že ho znají, vědí, co se na něm odehrává, a mohou ho snadno popisovat. Zjišťuji to díky jejich výpovědím: „Dílo Poslední večeře je parodováno v několika filmech a seriálech, např. Simpsonovi.“ „... na díle je uprostřed Ježíš Kristus, ...“ „Ten obraz Poslední večeře je velmi známý.“ Velmi zajímavé byly ale výpovědi od žáků, kteří si vybrali obraz e, Jedlíci brambor. Píší o něm, že je v tmavých barvách, anebo že je realistický.

V otázce, ve které měli k sobě řadit díla, která jsou si podobná, měli za úkol si představit výstavní síň s danými obrazy. Na základě podobnosti by je instalovali vedle sebe. Nejčastěji by k sobě přiřadili díla b a e, protože na těchto dvou obrazech, Poslední večeře Páně a Jedlíci brambor, se stoluje. Tuto kombinaci zvolilo celkem 16 žáků z 22. Další dvojici obrazů a a c vytvořilo 16 žáků. Zde se důvody rozcházely. Byly uváděny důvody jako podobný styl, stejná barevnost, nebo že na těchto obrazech jsou pouze ženy. Byli i žáci, kteří odhadovali, že jsou od stejného autora. 14 žáků uvedlo dvojici d a f,

oba obrazy namaloval Sandro Botticelli. Nikdo ale nenapsal, že by se mohlo jednat o stejného autora. Ale objevují se názory, že jsou si díla podobná, mají stejnou barevnost, stejný styl, či že jsou obrazy ze stejné doby. Jako další důvod uváděli, že je na nich zobrazeno hodně lidí.

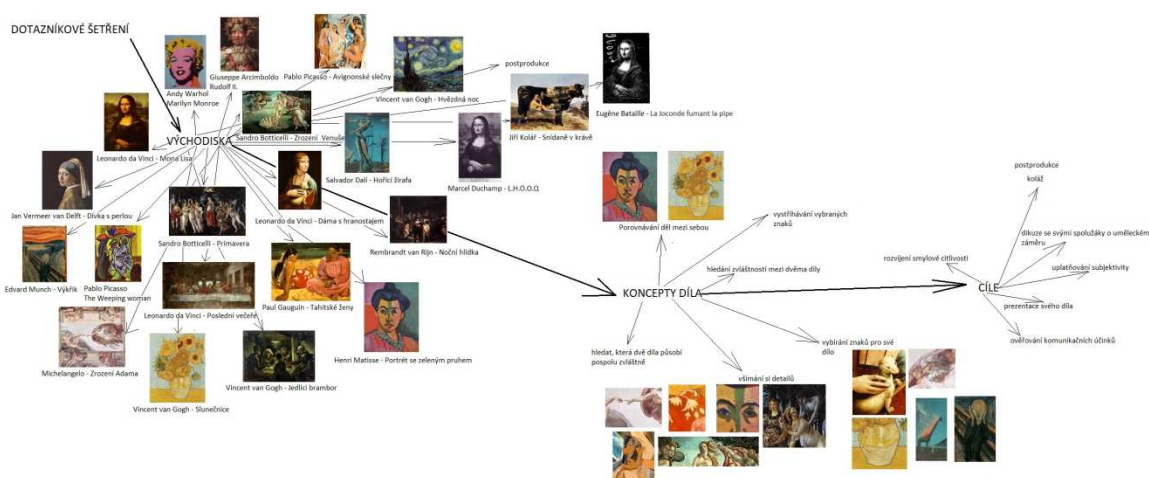
Otázka rozdílných dvojic pro ně byla nejjednodušší, protože zde existovalo tolik variant, které mohli napsat. Vybírali na základě odlišných stylů, toho jak na ně díla působí odlišně, jiné barevnosti, prostředí, atd.

Zajímavé zjištění je, že jako hodnotné dílo pro sebe vybírali nejčastěji Poslední večeři Páně od Leonarda da Vinciho. Nejčastější odpověď byla, že se jim obraz líbí a znají ho. Další častá odpověď byla, že je dílo známé. Nebo odpovídali, že si nemohou z nabídky vybrat, a proto volí právě toto dílo, protože ho jako jediné znají. Pro někoho má hodnotu z toho důvodu, že je věřící. Někteří vybírali Zrozené Venuše z důvodu, že se jim líbí. Někdo dokonce uvedl, že tento obraz připomíná dnešní dobu.

Nejhodnotnějším dílem pro lidstvo volili Poslední večeři Páně od Leonarda da Vinciho. Častý důvod byl, že lidé jsou věřící, nebo že jde o světoznámý a cenný obraz.

Ukázky prací žáků jsou dostupné v obrazových přílohách – práce žáků.

3.3 ÚKOL Č. 3 – SESTAV SI SVÉ VLASTNÍ UMĚLECKÉ DÍLO

Obrázek č. 3:
myšlenková mapa úkolu č. 3 – sestav si své vlastní umělecké dílo

Inspirační východiska úkolu: inspirací byla díla a umělci, které žáci sami napsali do dotazníků. Dále také dílo L.H.O.O.Q. od umělce Marcela Duchampa a kniha Postprodukce od Nicolase Bourriarda.

Námět: porovnávání děl z různých uměleckých směrů, postprodukce děl.

Cílová skupina: žáci 2. stupně základních škol

Časová náročnost: 2x 45 minut

Vzdělávací program: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Pomůcky pro učitele: reprodukce děl na papíře formátu A4. Od každé reprodukce mít připraven stejný počet kopií.

- Pablo Picasso – Avignonské slečny,
- Leonardo da Vinci – Poslední večeře Páně,
- Sandro Botticelli – Primavera,
- Vincent van Gogh – Jedlíci brambor,
- Vincent van Gogh – Hvězdná noc,
- Sandro Botticelli – Zrození Venuše,
- Paul Gauguin – Tahitské ženy,
- Leonardo da Vinci – Mona Lisa,
- Jan Vermeer van Delft – Dívka s perlovou náušnicí,
- Andy Warhol – Marilyn Monroe,
- Giuseppe Arcimboldo – Vertemnus - Rudolf II.,
- Leonardo da Vinci – Dáma s hranostajem,
- Pablo Picasso – The Weeping woman,
- Michelangelo – Zrození Adama,
- Rembrandt van Rijn – Noční hlídka,
- Salvador Dalí – Hořící žirafa,
- Edvard Munch – Výkřik,
- Vincent van Gogh – Slunečnice,
- Henri Matisse - Portrét se zeleným pruhem.

Reprodukce mohou vyučující měnit, jak potřebují.

Pomůcky pro žáky: nůžky, lepidlo, čtvrtka formátu A4, propiska, papír formátu A4.

Vzdělávací cíle:

- „Žák vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků.
- Žák užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie.
- Žák užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění.
- Žák vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření.
- Žák rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu.
- Žák interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků.
- Žák porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů.
- Žák ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci.“ (24)

Vztah úkolu k RVP: žák pracuje se všemi třemi složkami RVP. Rozvíjí smyslovou citlivost při pozorování prvků vizuálně obrazného vyjádření, hledá, jak jsou uspořádané objekty do celků v ploše, vnímá objemy. Žák dále zjišťuje, jak pracovat se smyslovými účinky vizuálně obrazných vyjádření. Dále si žák osvojuje uplatňování subjektivity přes své přístupy k vizuálně obraznému vyjádření, vybírá a porovnává díla mezi sebou. Komunikační účinky rozvíjí diskuzí se spolužáky. Obhájí a vysvětluje svoji volbu. Dále řeší proměny komunikačního obsahu děl. (24)

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení: osvojuje si umělecké termíny. Je veden k tomu, aby si sám vyhledával informace o obrazech, které jsou k úkolu použité. Porovnává díla mezi sebou a hodnotí je na základě kritérií, které mu byly zadány. Zná umělecké směry: renesance,

baroko, manýrismus, postimpresionismus, expresionismus, realismus, kubismus, fauvismus, surrealismus, pop-art.

Kompetence k řešení problémů: žák je schopen si rozložit čas, porovnává, řeší problematiku zadání úkolu.

Kompetence komunikativní: žák zformuluje a zapíše své myšlenky na papír, proto je snáze interpretuje před svými vrstevníky. Mění své postoje tím, že si vyslechne názory ostatních.

Kompetence sociální a personální: zapojuje se do skupinové diskuze. Dokáže spolupracovat s ostatními žáky.

Kompetence občanské: respektuje postoje druhých. Respektuje vizuální formu vyjádření. Respektuje památky a umělecká díla.

Kompetence pracovní: systematizuje a organizuje si práci, dodržuje zadání a postupy, uklidí po práci, dodrží bezpečnost práce. (24)

ÚKOL

Přípravná fáze: žáci si připraví nůžky, lepidlo, čtvrtku formátu A4, papír a psací potřeby. Vyučující má připraveno dostatečné množství reprodukcí.

Motivace žáků: dnes si zahrajete na umělce. Vytvoříte podle sebe za pomoci reprodukcí své vlastní umělecké dílo. Budete pracovat na díle ve stylu postprodukce. Všichni určitě víte, co je postprodukce u filmu. U něj je to fáze, která přijde po natáčení. Dokážete vyjmenovat, co by to tak mohlo být? Střih, hudba, titulky, atd. My si dnes vyzkoušíme postprodukcí v umění. Budete vytvářet z děl, která již existují, dílo své vlastní, nové. Dáte mu nový kontext. Tím se myslí, že mu dáte nový obsah podle sebe samotného. (25)

Realizace úkolu:

Zadání úkolu: pečlivě si prohlédněte reprodukcí těchto uměleckých děl. Pokládejte vedle sebe různé reprodukcí a sledujte na jejich proměny. Na základě toho si vyberte dvě reprodukcí, které když vedle sebe položíte, jsou nejdivnější. Na papír napište, proč vám přijdou zvláštní, a proč jste si je vybrali. Zapište alespoň pět vět. Teď, když máte díla vybrána a zdůvodněn výběr, začneme druhou část úkolu. Přemýšlejte nad tím, které prvky z jednotlivých děl chcete použít pro své nové umělecké dílo. Na papír hned zaznamenávejte svoje myšlenky, proč daný prvek vybíráte. Tyto informace použijete

později. Až budete mít svá díla hotová, napište alespoň pět vět o svém uměleckém díle. Může to být příběh, který dílo vypráví. Můžete o díle napsat, kde jste našli inspiraci pro tvorbu. Zkuste se zamyslet, jak byste své dílo představili na vernisáži umění široké veřejnosti.

Hodnocení: po realizační fázi se díla položí vedle sebe. Žáci je začnou představovat, prezentovat svůj záměr, název díla. Hodnotím především to, jak žáci nad díly přemýšleli. Dále hodnotím to, jestli zvládli všechny tři části zadaného úkolu: zdůvodnění, co je divného na dvou reprodukcích; vytvořené dílo; název díla a napsaný komentář. Jako další hodnotím, zdali jejich koncept došel konce. Sleduji celý tvůrčí proces.

Na konci tohoto procesu s žáky zrekapitulujeme, co bylo cílem úkolu a co se během něj naučili – postprodukcí v uměleckém procesu.

3.3.1 REFLEXE ÚKOLU Č. 3

Tento úkol byl pro mě speciální v tom, že žáci mohli tvořit nejen slovem, ale i svojí vlastní činností. Úkol byl realizován ve dvou třídách, kde byla možnost využít dvouhodinové výtvarné výchovy. Proto jsem tento úkol vyzkoušela v 6. ročníku a v 8. ročníku školy číslo 2 pod dohledem učitele B. Za dobu dvou vyučovacích hodin se úkol dal zvládnout.

Takto diametrálně odlišné věkové skupiny jsem vybrala záměrně. Chtěla jsem si ověřit, zdali je tento úkol možno realizovat u mladších i u starších žáků. Obě třídy mi svojí prací potvrdily, že je to reálné. Žáci 8. ročníku mi při zpětné vazbě na konci hodiny sdělili, že je tento úkol, cituji: „Super“, ale že by se více asi hodil pro mladší ročníky, protože mladší žáci jsou více hraví. I přesto si 8. ročník vedl velmi kreativně. S úkolem si žáci poradili na výbornou.

U obou skupin jsem se snažila nastavit stejná pravidla. Ačkoliv se mi to úplně nezdařilo. V 6. ročníku jsem dovolila některým pomalejším jedincům, s ohledem na jejich věk, kratší zdůvodnění výběru reprodukcí a kratší popis jejich díla.

Podle mého názoru nastal největší problém v obou skupinách při výběru dvou reprodukcí, se kterými chtěli pracovat. Mezi žáky byli jedinci, kteří výběr uspěli. Některým dokonce díla, která si vybrali, nepřišla nejdivnější, a proto se vraceli několikrát

zpět ke stolům, kde ležely zbylé nerozebrané reprodukce. O výběru některých žáků si myslím, že rozhodovala líbivost děl.

Dále nastalo úskalí při konfrontaci s jejich výslednou prací. Žáci se mě chodili ptát, zdali jejich dílo je dostačující a zda se mi líbí. Mnoho žáků šokovala moje reakce, když jsem je obeznámila s faktem, že dnešní úkol je o tom, aby oni byli s dílem spokojeni a aby byli co nejlépe schopni své umělecké dílo prezentovat svým spolužákům. Myslím si, že v obou třídách zaznělo něco ve smyslu: „Poprvé se někdo zajímá ve škole o můj názor.“ Bohužel jsem tu konkrétní větu nezaznamenala písemně, protože jsem se musela věnovat práci se žáky, ale po hodině jsem si zapsala právě tuto volnou parafrázi.

Domnívám se, že právě ve výtvarné výchově bychom se jako učitelé mohli a hlavně měli více ptát žáků na jejich názory, na jejich postoje, ať je to k výtvarnému umění, ale i k vizuálně obraznému vyjádření obecně.

Ukázky prací žáků jsou k nahlédnutí v obrazových přílohách – práce žáků.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem v teoretické části vyhledala a porovnala všechny publikace, které pracují s dějinami umění. Byly jimi jak metodické příručky, pracovní sešity, apod., ale i odborná literatura a kurikulární dokumenty, které s tímto tématem pracují. Tyto publikace bylo nutné prostudovat kvůli poznání problematiky začlenění dějin umění do výuky na 2. stupni základních škol.

V návaznosti na to jsem prostudovala literaturu týkající se výzkumných metod a kvalitativního výzkumu. Na základě toho jsem sestavila dotazníky, které byly cílené jak na žáky, tak i na vyučující. Jako další krok jsem provedla výzkumnou sondu ve třech školách, kde jsem spolupracovala jak s žáky, tak i s učiteli. Po skončení výzkumu jsem začala data kódovat, při čemž jsem vycházela ze zakotvené teorie. Výsledky výzkumu jsou prezentovány ve výzkumné části práce. Díky výzkumu jsem si odpověděla na svoji výzkumnou otázku. Žáci se sice na základní škole s dějinami umění setkávají, ale dokáží prokázat svoji znalost pouze v rozsahu jména autora a názvu díla. Jen minimum žáků díla popsalo, protože pro ně nebyl podstatný název, ale obsah díla. Z výsledků výzkumu také vyplývá, že některým žákům dějiny umění ani nebyly prezentovány, anebo díla nedokáží popsat s ohledem na vizuální obsah.

Výzkum dále prokázal, že vyučující s dějinami umění pracují a do výtvarné výchovy je zařazují. Využívají i mezipředmětových vazeb. Umělecké směry, díla a památky, které učitelé uvádí, že jsou důležité, aby je žáci na 2. stupni základní školy poznali, se promítly do odpovědí jejich žáků.

Došla jsem k závěru, že má smysl se žáky s dějinami umění pracovat. Kvůli tomu, že žáci ve výzkumu své odpovědi ve většině případů omezili, pokud neuváděli „Nevím.“ a „Neznám.“, pouze na název díla a jméno autora. V závislosti na to jsem se rozhodla v didaktické části vytvořit výukové jednotky, díky kterým bych zjistila, jaký mají na daná umělecká díla, která uvedli v odpovědích, názor. Výukové jednotky jsem zhotovila tři. Dvě měly reflektovat jejich postoje ke konkrétním uměleckým dílům. Poslední výuková jednotka byla koncipována pro manuální práci žáků s dějinami umění a s jedním ze současných trendů v uměleckém procesu. Výukové jednotky jsem ověřila v rámci hodin

výtvarné výchovy v několika třídách škol, na kterých byl prováděn výzkum a prokázaly, jak se žáci staví k umění. Na základě práce se žáky jsem zjistila, že je nutné přistupovat k prezentaci uměleckých děl individuálně podle potřeb a zkušeností žáků. Hlavním cílem výtvarné výchovy by měla být inspirace žáků zprostředkováním objevných obsahů děl tak, aby je mohli uplatnit pro vlastní tvorbu na základě jejich osobních zkušeností.

Ráda bych s tímto tématem dále pokračovala i v kvalifikační práci na navazujícím magisterském studiu, abych mohla vytvořit mnohem propracovanější studii, kde bych využila poznatků získaných z této bakalářské práce.

RESUMÉ

This Bachelor Thesis is called Analysis of History of Art education at Primary schools. The aim of this thesis is to find out if pupils are in contact with history of art. It is divided into three parts.

The theoretical part is trying to find the support for the research and for the inclusion history of art into art education in professional literature. This part deals with literature for art education for Primary school that contains History of Art. There are many books for teachers and pupils that contain History of Art. The other thing that Theoretical part deals with is the Framework Educational Programme for Basic Education and its inclusion History of Art.

The part for the research deals with the exploration at Primary schools. I used Grounded Theory method to get the best quality of information. I started with the research area to let it find out the key for this topic by itself. I chose the questionnaire as the best way to get more and quality information. The questionnaire was prepared for pupils as well as for teachers. The research was running in three schools in Pilsen. I cooperated with about three hundreds pupils and three teachers. At this part of this thesis you may find the results of the research. At attachment you may find questionnaires, tables, charts, pictorial attachments and pupils' artwork.

The didactic part works with the results of the research and tries to outlines the possibility of incorporating research results into practice based on curriculum documents thanks to suggestion and verification of three teaching units contain History of Art. Every teaching unit contains reflection of the work with pupils. You may find pupils' artworks at attachment.

SEZNAM LITERATURY

1. **VANČÁT, Jaroslav.** Život obrazu [Online]. c2014, poslední revize 4. 3. 2018 [cit.2018-03-08]. Dostupné z: <<http://vancat.cz/zivotobrazu/>>.
2. **MACKO, Anton a NEVŘELOVÁ, Otílie.** *Výtvarná výchova v pátém a šestém ročníku ZŠ: Metodická příručka.* 2., přeprac. vyd. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-23975-7.
3. **ŠAMŠULA, Pavel, GUTHOVÁ, Jana a LEŠTINA, Vladimír.** *Výtvarná výchova v sedmém a osmém ročníku ZŠ: Metodická příručka.* Přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-0424394-0.
4. **VANČÁT, Jaroslav.** *Výchova k tvořivosti ve Školním vzdělávacím programu.* 1. vyd. Praha: EduArt ve vydavatelství MAC, 2007. 978-80-86783-20-8.
5. **ŠAMŠULA, Pavel.** *Obrazárna v hlavě 3: výtvarná čítanka pro 6. ročník základní školy.* 1. vyd. Praha: Práce, 1997. ISBN 80-208-0429-3.
6. **ŠAMŠULA, Pavel.** *Obrazárna v hlavě 4: výtvarná čítanka pro 7. ročník základní školy.* 1. vyd. Praha: SPL-Práce, 1999. ISBN 80-86287-01-7.
7. **ŠAMŠULA, Pavel.** *Obrazárna v hlavě 5: výtvarná čítanka od 8. ročníku základní školy a pro víceletá gymnázia.* 1. vyd. Praha: SPL-Práce, 2000. ISBN 80-86287.
8. **ŠAMŠULA, Pavel.** *Obrazárna v hlavě 6: výtvarná čítanka od 9. ročníku základní školy a pro víceletá gymnázia.* Praha: SPL - Práce, 2002. ISBN 80-86287-49-1.
9. **FULKOVÁ, Marie a NOVOTNÁ, Marie.** *Výtvarná výchova pro 6. a 7. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletých gymnázií.* 1. vyd. Praha: Fortuna, 1999. ISBN 80-7168-591-7.
10. **FULKOVÁ, Marie et al.** *Výtvarná výchova: pro 8. a 9. ročník základní školy a víceletá gymnázia.* 1. vyd. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-382-5.
11. **ZHOŘ, Igor.** *Výtvarná výchova v projektech I: pracovní sešit pro 6. a 7. ročník.* 1. vyd. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1995. ISBN 80-85808-30-7.
12. **ZHOŘ, Igor.** *Výtvarná výchova v projektech II: pracovní sešit pro 8. a 9. ročník.* 2. vyd. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1998, c.1995. ISBN 80-85808-49-8.
13. **ZHOŘ, Igor.** *Proměny soudobého výtvarného umění.* 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25555-8.
14. **JAŠURKOVÁ, Petra.** *Nápadník do hodin výtvarné výchovy: nápadník pro ty, kdo skrze vlastní tvorbu chtějí pochopit, co nám sděluje tak zvané "abstraktní umění".* 1. vyd. Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0175-3.
15. **FULKOVÁ, Marie, HAJDUŠKOVÁ, Lucie, SEHNALÍKOVÁ, Vladimíra.** *Galerijní a muzejní edukace 1: vlastní cestou k umění: vzdělávací programy Uměleckoprůmyslového musea v Praze a Galerie Rudolfinum v roce 2011.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-535-5.
16. **FULKOVÁ, Marie et al.** *Galerijní a muzejní edukace 2: umění a kultura ve školním kontextu: učení z umění: vzdělávací programy Uměleckoprůmyslového musea v Praze a Galerie Rudolfinum v letech 2012 a 2013.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-700-7.

17. **Horáček, Radek.** *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách.* Brno: CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.
18. **ŠTÝBROVÁ, Marcela.** Umění jako prostředek komunikace. In *Rámcový vzdělávací program a výtvarná výchova: symposium ČS INSEA, Plzeň, 16.-18.září 2004.* Plzeň: Západočeská univerzita, 2006. s. 164-169. ISBN 80-7043-504-6.
19. **VANČÁT, Jaroslav.** *Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech.* 1. vyd. Paha: MAC, 2003. ISBN 80-86015-90-4.
20. **VANČÁT, Jaroslav.** Kde hledat budoucnost výtvarné výchovy? In *Současný stav a perspektivy výtvarné výchovy - Reflexe kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání.* 1. vyd. Olomouc: Česká sekce INSEA, 2016. s 18-26. ISBN 978-80-904268-1-8.
21. **ŠOBÁŇOVÁ, Petra.** *Učitelé výtvarné výchovy a jejich znalosti kurikula* [Online]. 2011. [cit.2017-12-19]. Dostupné z: <www.ped.muni.cz/capv2011/sbornikprispvku/sobanova.pdf>.
22. **STRAUSS, Anselm L. a CORBIN, Juliet M.** *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie.* 1. vyd. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
23. **BALEKA, Jan.** *Výtvarné umění: výkladový slovník: malířství, sochařství, grafika.* 1. vyd. Praha : Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7.
24. **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.** *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [Online]. c2013, poslední revize 15. 9. 2017 [cit.2018-03-20]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/file/43792/>>.
25. **BOURRIAUD, Nicolas.** *Postprodukce.* 1. vyd. Praha: Tranzit, 2004. ISBN 80-903452-0-4.
26. **FLUSSER, Vilém.** *Za filosofii fotografie.* 1. vyd. Praha: Hynek, 1994. ISBN 80-85906-04-X.
27. **VANČÁT, Jaroslav.** *Tvořivost a obraznost ve Školním vzdělávacím programu.* 1. vyd. místo neznámé: EduArt ve vydavatekství MAC, 2008. ISBN 978-80-86783-31-4.
28. **ABZ.cz:** slovník cizích slov [Online]. c2005 [cit.2018-03-20]. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kurator-vystavy>>.
29. **GAVORA, Peter.** *Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky.* Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-15-X.
30. **HENDL, Jan.** *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.* 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
31. **HENDL, Jan a REMR, Jiří.** *Metody výzkumu a evaluace.* 1. vyd. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1.
32. **PUNCH, Keith.** *Úspěšný návrh výzkumu.* 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1	VI
Tabulka č. 2	VI
Tabulka č. 3	VI
Tabulka č. 4	VI
Tabulka č. 5	VII
Tabulka č. 6	VII
Tabulka č. 7	VII
Tabulka č. 8	VII
Tabulka č. 9	VII
Tabulka č. 10	VIII
Tabulka č. 11	VIII
Tabulka č. 12	VIII
Tabulka č. 13	VIII
Tabulka č. 14	VIII
Tabulka č. 15	VIII
Tabulka č. 16	IX
Tabulka č. 17	IX
Tabulka č. 18	IX
Tabulka č. 19	X
Tabulka č. 20	X
Tabulka č. 21	XI
Tabulka č. 22	XI
Tabulka č. 23	XII
Tabulka č. 24	XII
Tabulka č. 25	XIII
Tabulka č. 26	XIII
Tabulka č. 27	XIII
Tabulka č. 28	XIV
Tabulka č. 29	XIV
Tabulka č. 30	XV
Tabulka č. 31	XV
Tabulka č. 32	XVI
Tabulka č. 33	XVI
Tabulka č. 34	XVI
Tabulka č. 35	XVII
Tabulka č. 36	XVII
Tabulka č. 37	XVIII
Tabulka č. 38	XVIII
Tabulka č. 39	XIX
Tabulka č. 40	XIX
Tabulka č. 41	XIX
Tabulka č. 42	XX
Tabulka č. 43	XX
Tabulka č. 44	XXI
Tabulka č. 45	XXII

Tabulka č. 46	XXIII
Tabulka č. 47	XXV
Tabulka č. 48	XXVI
Tabulka č. 49	XXVII
Tabulka č. 50	XXVII
Tabulka č. 51	XXVIII
Tabulka č. 52	XXIX
Tabulka č. 53	XXX
Tabulka č. 54	XXXI
Tabulka č. 55	XXXII
Tabulka č. 56	XXXIII
Tabulka č. 57	XXXIII
Tabulka č. 58	XXXIV
Tabulka č. 59	XXXV
Tabulka č. 60	XXXV
Tabulka č. 61	XXXVI
Tabulka č. 62	XXXVII
Graf č. 1	XXXVIII
Graf č. 2	XXXIX
Graf č. 3	XXXIX
Graf č. 4	XL
Graf č. 5	XL
Graf č. 6	XLI

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrázek č. 1: myšlenková mapa úkolu č. 1 – kritik umění 34
- Obrázek č. 2: myšlenková mapa úkolu č. 2 – kurátor výstavy 41
- Obrázek č. 3: myšlenková mapa úkolu č. 3 – sestav si své vlastní umělecké dílo 46
- Obrázek č. 4: Leonardo da Vinci – Mona Lisa, www.artmuseum.cz [online], [14.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=269> XLII
- Obrázek č. 5: Jan Vermeer van Delft – Dívka s perlovou náušnicí, www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <http://www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=239> XLII
- Obrázek č. 6 Giuseppe Arcimboldo – Vertemnus, Rudolf II., www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <http://www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=3726> XLII
- Obrázek č. 7: Andy Warhol – Marilyn Monroe, dostupné v *Největší malíři. Č. 114 Pop Art*. Praha: Eglemoss Internacional, 2002. Týdeník. ISSN1212-8872 XLII
- Obrázek č. 8: Leonardo da Vinci – Dáma s hranostajem, www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=270>. XLII
- Obrázek č. 9: Andy Warhol – Botticelliho Venuše, dostupné v *Největší malíři. Č. 114 Pop Art*. Praha: Eglemoss Internacional, 2002. Týdeník. ISSN1212-8872. XLII
- Obrázek č. 10: Pablo Picasso – The Weeping woman, www.visual-arts-cork.com [online], [cit. 31.3.2018], dostupné z <www.visual-arts-cork.com/paintings-analysis/weeping-woman.htm> XLIII
- Obrázek č. 11: Leonardo da Vinci – Poslední večeře Páně, www.artmuseum.cz [online], [cit. 13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=277> .. XLIII
- Obrázek č. 12: Pablo Picasso – Autoportrét, www.lidovky.cz [online], [cit. 1.4.2018], dostupné z <https://www.lidovky.cz/foto.aspx?r=ln_kultura&foto1=BYS4a90ba_picasso.jpg> XLIII
- Obrázek č. 13: Sandro Botticelli – Primavera, www.artmuseum.cz [online], [cit. 13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=3>992> XLIII
- Obrázek č. 14: Paul Gauguin – Tahitské ženy, www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=5516> XLIII
- Obrázek č. 15: Vincent van Gogh - Jedlíci brambor, www.cesky-jazyk.cz [online], [31.3.2018], dostupné z <www.cesky-jazyk.cz/slohovky/popisy/vincent-van-gogh-jedlici-brambor-popis-obrazu.html#axzz58mrvkboF> XLIII
- Obrázek č. 16: Pablo Picasso – Avignonské slečny, www.zpravy.idnes.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <https://zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=zahranicni&foto1=JB3a6b24_Les_Demoiselles_d_Avignon.jpg> XLIV
- Obrázek č. 17: Sandro Botticelli – Zrození Venuše, www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=165> XLIV
- Obrázek č. 18: Edvard Munch – Výkřik, www.cs.wikipedia.org [online], [31.3.2018], dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/Výkřik#/media/File:The_Scream.jpg> XLIV
- Obrázek č. 19: Michelangelo – Zrození Adama, www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=621> XLIV
- Obrázek č. 20: Vincent van Gogh – Slunečnice, www.cs.wikipedia.org [online], [31.3.2018], dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vincent_van_Gogh#/media/File:Vincent_Willem_van_Gogh_128.jpg> XLIV

- Obrázek č. 21: Salvador Dalí – Hořící žirafa, dostupné v KLINGSÖHR-LEROY, Cathrin a GROSENICK, Uta, ed. *Surrealismus*. V Praze: Slovart, ©2005. 95 s. ISBN 80-7209-656-7. XLIV
- Obrázek č. 22: Vincent van Gogh – Hvězdná noc, www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <http://www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=454> XLV
- Obrázek č. 23: Rembrandt van Rijn – Noční hlídka. www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=7093> XLV
- Obrázek č. 24: Henri Matisse – Portrét se zeleným pruhem, dostupné v FIALA, Vlastimil. *Henri Matisse*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1967. XLV
- Obrázek č. 25: Marcel Duchamp – L.H.O.O.Q, www.wikipedia.org [online], [15.4.2018], dostupné z <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/6/6e/Marcel_Duchamp_Mona_Lisa_LH_OOQ.jpg> XLV
- Obrázek č. 26: Eugène Bataille - La Joconde fumant la pipe, www.wikipedia.org [online], [15.4.2018], dostupné z <https://en.wikipedia.org/wiki/L.H.O.O.Q.#/media/File:Sapeck-La_Joconde_fumant_la_pipe.jpg> XLV
- Obrázek č. 27: Jiří Kolář – Snídaně v krávi, www. abart-full.artarchiv.cz [online], [15.4.2018], dostupné z <<http://abart-full.artarchiv.cz/dokumenty.php?Fvazba=files&IDdokumentu=106172>> XLV
- Obrázek č. 28: 8. ročník školy č. 1 XLVI
- Obrázek č. 29: 8. ročník školy č. 1 XLVI
- Obrázek č. 30: 8. ročník školy č. 1 XLVI
- Obrázek č. 31: 8. ročník školy č. 1 XLVI
- Obrázek č. 32: 8. ročník školy č. 1 XLVII
- Obrázek č. 33: 9. ročník školy č. 2, vyučující B..... XLVII
- Obrázek č. 34: 9. ročník školy č. 2, vyučující B..... XLVII
- Obrázek č. 35: 9. ročník školy č. 2, vyučující B..... XLVII
- Obrázek č. 36: 9. ročník školy č. 2, vyučující B..... XLVII
- Obrázek č. 37: 9. ročník školy č. 2, vyučující B..... XLVII
- Obrázek č. 38: 9. ročník školy č. 2, vyučující B..... XLVII
- Obrázek č. 39: „6 nejčinnějších obrazů“, strana 1, 8. ročník školy č. 2, vyučující A.. XLVII
- Obrázek č. 40: „6 nejčinnějších obrazů“, strana 2, 8. ročník školy č. 2, vyučující A.. XLVII
- Obrázek č. 41: beze jména, strana 1, 8. ročník školy č. 2, vyučující A..... XLVII
- Obrázek č. 42: beze jména, strana 2, 8. ročník školy č. 2, vyučující A..... XLVII
- Obrázek č. 43: „Muzeum historických obrazů“, strana 1, 8. ročník školy č. 2, vyučující A XLVII
- Obrázek č. 44: „Muzeum historických obrazů“, strana 2, 8. ročník školy č. 2, vyučující A XLVII
- Obrázek č. 45: beze jména, strana 1, 8. ročník školy č. 2, vyučující A..... XLVII
- Obrázek č. 46: beze jména, strana 2, 8. ročník školy č. 2, vyučující A..... XLVII
- Obrázek č. 47: „, Slzy“, strana 1, 8. ročník školy č. 2, vyučující A XLVII
- Obrázek č. 48: „, Slzy“, strana 2, 8. ročník školy č. 2, vyučující A XLVII
- Obrázek č. 49: beze jména, strana 1, 8. ročník školy č. 2, vyučující A..... XLVII
- Obrázek č. 50: beze jména, strana 2, 8. ročník školy č. 2, vyučující A..... XLVII
- Obrázek č. 51: „Umělecká duha“, strana 1, 8. ročník školy č. 2, vyučující A XLVII
- Obrázek č. 52: „Umělecká duha“, strana 2, 8. ročník školy č. 2, vyučující A XLVII
- Obrázek č. 53: „Životní rozcestí“, strana 1, 8. ročník školy č. 2, vyučující A XLVII

Obrázek č. 54: „Životní rozcestí“, strana 2, 8. ročník školy č. 2, vyučující A	XLVII
Obrázek č. 55: „Čínský obrázek“, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 56: „Čínský obrázek“, popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 57: bez názvu, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 58: bez názvu – popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 59: „Rozbřesk dne a noci“, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 60: „Rozbřesk dne a noci“, popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 61: „Létání ve větru“, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 62: „Létání ve větru“, popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 63: „Zvířata musí pít“, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 64: „Zvířata musí pít“, popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 65: „Mona Lisa se vrací“, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 66: „Mona Lisa se vrací“, popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 67: „Paňácopaní“, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 68: „Paňácopaní“, popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 69: „Prozření“, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 70: „Prozření“, popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 71: bez názvu, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 72: bez názvu – popis, 6. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 73: „Návrat domů“, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 74: „Návrat domů“, popis, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 75: „Strach z osudové cesty“, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 76: „Strach z osudové cesty“, popis, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 77: „Ničitel života“, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 78: „Ničitel života“, popis, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 79: „Zahrada“, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 80: „Zahrada“, popis, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 81: „Strach ze smrti“, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 82: „Strach ze smrti“ popis 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 83: „Žena s knírem“, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 84: „Žena s knírem“, popis, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 85: „Sedleckočernobylská sumo zápasnice“, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 86: „Sedleckočernobylská sumo zápasnice“, popis, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 87: „Zmutovaná květina“, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII
Obrázek č. 88: „Zmutovaná květina“, popis, 8. ročník školy č. 2, vyučující B	XLVII

PŘÍLOHA Č. 1 - DOTAZNÍKY

DOTAZNÍK - ŽÁCI

Autor dotazníku: Monika Hubková

Cílem výzkumu je zjištění reálného rozsahu znalostí žáka dějin umění s přihlédnutím k jejich faktickému uplatnění po skončení školní docházky (ocenění hodnoty výtvarného umění, zájem o výstavy výtvarného umění, uplatnění poznatků ze školy při vlastní obrazové dokumentaci a komunikaci). Dotazník bude použit pouze ke statistickému zpracování. Zdroje zůstanou anonymní.

1a. Ukazujete si nějaká díla umělců během vyučování VV?

1b. Pamatuješ si nějaká? Která?

1c. Líbila se ti? Proč ano? Proč ne?

2a. Jaké znáš umělecké památky v místě, kde bydlíš?

Obrazy: _____

Sochy, plastiky: _____

Architektura: _____

2b. O jakých z nich jsi slyšel/a ve škole?

3a. Znáš některé české výtvarné umělce? Uveď jaké?

3b. Znáš nějaká jejich díla? Napiš jaká.

3c. Kdo tě s díly a autory seznámil?

4a. Znáš některé ze světových umělců? Napiš které?

4b. Znáš nějaká jejich díla? Napiš jaká?

4c. Kdo tě s díly a autory seznámil?

5a. Kdy naposledy jsi byl/a na výstavě umění?

5b. Čeho se týkala?

Název/ téma výstavy: _____

Místo, kde se konala: _____

5c. S kým jsi ji navštívil/a?

5d. Co tě tam zaujalo?

6. S kým ve většině případů navštěvuješ výstavy?

7a. Myslíš si, že umíš výtvarně (barvou, kresbou,...) sdělit někomu dalšímu svoje myšlenky, pocity a postoje?

7b. Co ti k tomu chybí? Co by ses chtěl/a naučit?

8a. Víš, co jsou to abstraktní obrazy?

8b. Líbí se ti? Proč? Proč ne?

DOTAZNÍK – UČITELÉ

Autor dotazníku: Monika Hubková

Cílem výzkumu je zjištění reálného rozsahu znalostí žáka dějin umění s přihlédnutím k jejich faktickému uplatnění po skončení školní docházky (ocenění hodnoty výtvarného umění, zájem o výstavy výtvarného umění, uplatnění poznatků ze školy při vlastní obrazové dokumentaci a komunikaci). Dotazník bude použit pouze ke statistickému zpracování. Zdroje zůstanou anonymní. Tento dotazník pomůže k optimalizaci obsahu dějin umění na 2. Stupni ZŠ.

1. Je lépe, aby se žáci na druhém stupni učili o výtvarných umělcích se znalostí konkrétních děl vědomě, anebo mimovědomě z obecných závěrů o uměleckém procesu?

2. Pokud mimovědomě, tak jakými způsoby by se toho podle Vás mělo docílit?

3. Jakými dalšími způsoby rozšiřujete žákům rozsah vědomostí o výtvarných umělcích a artefaktech?

4. Jakým způsobem se dá rozšiřovat u žáků vizuální citlivost?

5. Díla kterých konkrétních umělců v tom hrají pro Vás největší roli?

6. Jaký navozujete vztah mezi prezentací uměleckých děl, jejich autory a vlastní žákovskou tvorbou?

7. S jakými umělci (domácími i zahraničními) by se měli žáci za dobu studia na 2. stupni seznámit? Z jakého důvodu?

8. S jakými uměleckými artefakty (domácími i zahraničními) by se měli žáci za dobu studia na 2. stupni seznámit? Proč?

9. S jakými uměleckými směry je reálné žáky za dobu studia na 2. stupni seznámit? Proč?

10. S kterými regionálními památkami žáky seznamujete? Proč?

11. Seřadte následující cíle podle vlastních preferencí:

- a) cíl rozvíjet u žáků smyslovou citlivost,
- b) cíl rozšířit žákům rozsah vědomostí o umělcích a jejich dílech,
- c) cíl rozvíjet u žáků uplatňování subjektivity,
- d) cíl rozvíjet tvořivost u žáků,

e) cíl rozvíjet u žáků ověřování komunikačních účinků,

f) cíl utřídit žákům estetické hodnoty.

Pokud Váš cíl nebyl uveden, zde ho zapište:

12. Řídíte se RVP?

13. V čem se jím neřídíte?

PŘÍLOHA Č. 2 - TABULKY

6. ročník (hvězdy) školy č. 1, 20 žáků			
ANO PŘI VV	1		
NE	19	Z toho při jiných předmětech ANO	10
		Děti, které by chtěly při VV	3

Tabulka č. 1

6. ročník (slunce) školy č. 1, 19 žáků			
ANO PŘI VV	12	Z toho minulý rok	2
NE	7	Z toho při jiných předmětech ANO	5

Tabulka č. 2

7. ročník školy č. 1, 26 žáků			
ANO PŘI VV	15	Z toho v jiném ročníku	1
NE	11	Z toho při jiných předmětech ANO	1
		Děti, které by chtěly při VV	2

Tabulka č. 3

8. ročník školy č. 1, 22 žáků	
ANO PŘI VV	22

Tabulka č. 4

6. ročník (čtverce) školy č. 2, 22 žáků, vyučující A			
ANO PŘI VV	6		
NE	16	Z toho při jiných předmětech ANO	7

Tabulka č. 5

6. ročník (kolečka) školy č. 2, 21 žáků, vyučující A	
ANO PŘI VV	14
NE	7

Tabulka č. 6

8. ročník školy č. 2, 23 žáků, vyučující A	
ANO PŘI VV	14
NE	9

Tabulka č. 7

6. ročník školy č. 2, 22 žáků, vyučující B			
ANO PŘI VV	3		
NE	19	Z toho při jiných předmětech ANO	3
		Děti, které by chtěly při VV	2

Tabulka č. 8

7. ročník (květiny) školy č. 2, 23 žáků, vyučující B			
ANO PŘI VV	10		
NE	13	Děti, které by chtěly při VV	2

Tabulka č. 9

7. ročník (obdélníky) školy č. 2, 21 žáků, vyučující B	
ANO PŘI VV	18
NE	3

Tabulka č. 10

8. ročník školy č. 2, 20 žáků, vyučující B	
ANO PŘI VV	18
NE	2

Tabulka č. 11

9. ročník školy č. 2, 26 žáků, vyučující B	
ANO PŘI VV	26

Tabulka č. 12

8. ročník školy č. 3, 17 žáků	
ANO PŘI VV	16
NE	1

Tabulka č. 13

9. ročník školy č. 3, 14 žáků	
ANO PŘI VV	10
NE	4

Tabulka č. 14

9. ročník školy č. 3, 13 žáků	
ANO PŘI VV	13

Tabulka č. 15

6. ročník (hvězdy) školy č. 1, 20 žáků			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Josef Lada</u>	11	Mikeš	3
<u>Jiří Trnka</u>	10	Zahrada (obraz v Masných krámech)	3
<u>Alfons Mucha</u>	2	Pejsek a kočička	2
Karel Čapek	1	Broučci	1
		Fimfárum	1
		Lípa u letohradu	1

Tabulka č. 16

6. ročník (hvězdy) školy č. 1, 20 žáků			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	16	<u>Mona Lisa</u>	16
<u>Pablo Picasso</u>	4	<u>Výkřik</u>	3
<u>Michelangelo</u>	1	<u>Poslední večeře</u>	1
<u>Tim Burton</u>	1		

Tabulka č. 17

6. ročník (slunce) školy č. 1, 19 žáků			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Josef Lada</u>	11	ilustrace knih/ ilustrace	3
<u>Jiří Trnka</u>	2	Mikeš	2
<u>Alfons Mucha</u>	1	Broučci	1
Karel Škréta	1	Hastrmani	1
Zdeněk Miler	1		

Tabulka č. 18

6. ročník (slunce) školy č. 1, 19 žáků			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	5	<u>Mona Lisa</u>	5
<u>Michelangelo</u>	2	<u>Slunečnice</u>	2
<u>Alfons Mucha (český umělec)</u>	2	<u>David</u>	1
<u>Pablo Picasso</u>	1	<u>Sagrada Família – „Kostel, který je stále rozestavěn ve Španělsku“</u>	1
<u>Vincent van Gogh</u>	1		
<u>Gaudí – „Autor rozestavěného kostela ve Španělsku“</u>	1		

Tabulka č. 19

7. ročník školy č. 1, 26 žáků			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Josef Lada</u>	7	<u>Ladovo pohádky</u>	5
<u>Mikoláš Aleš</u>	7	<u>Pejsek a kočička</u>	4
<u>Josef Čapek</u>	4	<u>strop Národního divadla</u>	3
<u>Karel Čapek</u>	4	<u>opona Národního divadla</u>	3
<u>Augustin Němejc</u>	2	<u>Dášenska</u>	2
<u>Vojtěch Hynais</u>	1	<u>ilustrace, knihy</u>	1
<u>Jiří Trnka</u>	1		

Tabulka č. 20

7. ročník školy č. 1, 26 žáků			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	21	<u>Mona Lisa</u>	18
<u>Pablo Picasso</u>	8	<u>Domy</u>	2
<u>Giuseppe Arcimboldo</u>	7	<u>Slunečnice</u>	2
<u>Michelangelo</u>	2	<u>Obrazy z ovoce</u>	2
<u>Hundertwasser</u>	2	Ovoce v míse	1
<u>Vincent van Gogh</u>	2	<u>Dívka s perlou</u>	1
<u>Paul Gauguin</u>	1	<u>David</u>	1
<u>Edvard Munch</u>	1	Zrození Adama	1
		<u>„Dvě černošky na louce“</u>	1
		Noční město	1
		<u>Výkřik</u>	1

Tabulka č. 21

8. ročník školy č. 1, 22 žáků			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Josef Lada</u>	7	<u>kreslené pohádky</u>	3
<u>Josef Čapek</u>	5	Kocour v botách	2
<u>Adolf Loos</u>	2	na domech v Plzni	1
Karel Čapek	2	Loosovy interiéry	1
<u>Mikoláš Aleš</u>	2		
<u>Alfons Mucha</u>	1		
<u>Václav Brožík</u>	1		
Tomáš Šolc	1		

Tabulka č. 22

8. ročník školy č. 1, 22 žáků			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	19	<u>Mona Lisa</u>	21
<u>Pablo Picasso</u>	8	Noční hlídka	3
<u>Vincent van Gogh</u>	2	Hvězdná noc	2
<u>Michelangelo</u>	2	Dáma s hranostajem	2
<u>Andy Warhol</u>	2	<u>Socha svobody</u>	1
Auguste Renoir	1	Tower Bridge	1
Salvador Dalí	1	Kostky (od Picassa)	1
Gustave Eiffel	1	dvě holky s kloboukama	1
Bob Ross („Boh Ross)	1	Zahradní oslava	1
		Scream	1
		Marilyn Monroe	1

Tabulka č. 23

6. ročník (čtverce) školy č. 2, 22 žáků, vyučující A			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Josef Lada	4	Pejsek a kočička	2
Karel Čapek	4	Mikeš	1
Jiří Trnka	2	Malovaný kalendář	1
Josef Čapek	2	Vánoční obraz	1
Čapkovi	2	příroda	1
Mikoláš Aleš	1		
Pasta	1		

Tabulka č. 24

6. ročník (čtverce) školy č. 2, 22 žáků, vyučující A			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	6	<u>Mona Lisa</u>	8
<u>Piet Mondrian</u>	3	čtverečky, rýsovací tvary	1
Vincent van Gogh	1	Slunečnice	1
Michelangelo	1	kostel	1
		„Nahatý muž“ (David)	1
		Rudolf II.	1

Tabulka č. 25

6. ročník (kolečka) školy č. 2, 21 žáků, vyučující A			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Josef Lada	7	Mikeš	1
Jiří Trnka	3	zimní obrázky	1
Karel Čapek	2	Ponocný	1
Alfons Mucha	1		
Vojtěch Sedláček	1		

Tabulka č. 26

6. ročník (kolečka) školy č. 2, 21 žáků, vyučující A			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	4	<u>Mona Lisa</u>	6
Pablo Picasso	3		
<u>Piet Mondrian</u>	2		

Tabulka č. 27

8. ročník školy č. 2, 23 žáků, vyučující A			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Josef Lada	5	Pejsek a kočička	3
Karel Čapek	2	Kocour Mikeš	1
Alfons Mucha	1	Ferda mravenec	1
Josef Václav Myslbek	1	Plzeňské domy	1
Josef Čapek	1	sochy - Národní divadlo	1
Jiří Trnka	1	Dášenska	1
Ondřej Sekora	1	knihy	1
Mikoláš Aleš	1		

Tabulka č. 28

8. ročník školy č. 2, 23 žáků, vyučující A			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	10	<u>Mona Lisa</u>	17
Pablo Picasso	5	David	1
Michelangelo	2	Zrození Venuše	1
<u>Vincent van Gogh</u>	1	původní návrh nového divadla	1
Takeši Obata	1	<u>Noční obloha</u>	1
Švédští architekti	1	<u>Rudolf II.</u>	1
„Paní, co udělala děti z Lidic“	1		

Tabulka č. 29

6. ročník školy č. 2, 22 žáků, vyučující B			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Josef Čapek</u>	7	knihy	3
<u>Josef Lada</u>	6	Pejsek a kočička	1
<u>Mikoláš Aleš</u>	3	Mikeš	1
Karel Čapek	2	domy	1
<u>Josef Skupa</u>	1		
František Kupka	1		
Petr Bauer (napsáno Bauner)	1		

Tabulka č. 30

6. ročník školy č. 2, 22 žáků, vyučující B			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	12	<u>Mona Lisa</u>	8
Michelangelo	2	malby pravěkých lidí	2
Claude Monet	1	<u>Slunečnice</u>	1
<u>Vincent van Gogh</u>	1	<u>Hvězdná noc</u>	1
<u>Pablo Picasso</u>	1		

Tabulka č. 31

7. ročník (květiny) školy č. 2, 23 žáků, vyučující B			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Jiří Trnka	2	Kocour a zahrada	2
<u>Zdeněk Miler</u>	1	<u>Krteček</u>	1
<u>Josef Lada</u>	1	Vosy na lízátku	1

<u>Josef Čapek</u>	1	„150 obrazů v Plasích“	1
Zdeněk Stehlík	1	ilustrace knih Veroniky Válkové	1
Petr Kopl	1		
Miloš Hausner	1		

Tabulka č. 32

7. ročník (květiny) školy č. 2, 23 žáků, vyučující B			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	16	<u>Mona Lisa</u>	17
<u>Pablo Picasso</u>	11	Poslední večeře	1
Michelangelo	2	<u>Slunečnice</u>	1
<u>Vincent van Gogh</u>	1		

Tabulka č. 33

7. ročník (obdélníky) školy č. 2, 21 žáků, vyučující B			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Josef Lada</u>	5	knihy	3
Karel Čapek	4	Sára Bernhardtová	2
<u>Mikoláš Aleš</u>	4	Mikeš	2
<u>Alfons Mucha</u>	3	Pejsek a kočička	1
Lena Brauner	1	Sáňkující děti	1
		Kostelík na kopci	1
		Víly	1
		Rvačka v hospodě	1

Tabulka č. 34

7. ročník (obdélníky) školy č. 2, 21 žáků, vyučující B			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	15	<u>Mona Lisa</u>	15
<u>Vincent van Gogh</u>	7	<u>Slunečnice</u>	4
<u>Pablo Picasso</u>	6	Domy	2
Michelangelo	3	Sixtinská kaple	2
<u>Alfons Mucha (český)</u>	1	„dívka s tmavě zeleným pozadím“	1
<u>Hundertwasser</u>	1	„žena v černobílých šatech“	1
„Henry monrou“ (Henry Moore?)	1	mozaika	1
		<u>Výkřik</u>	1
		ovoce v míse	1
		pomeranče	1

Tabulka č. 35

8. ročník školy č. 2, 20 žáků, vyučující B			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Mikoláš Aleš</u>	4	Hráči kostek	1
<u>Alfons Mucha</u>	3		
Jakub Auguston ml.	1		
František Ketzek	1		

Tabulka č. 36

8. ročník školy č. 2, 20 žáků, vyučující B			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Pablo Picasso</u>	13	<u>Mona Lisa</u>	9
<u>Leonardo da Vinci</u>	10	<u>Výkřik</u>	6
<u>Alfons Mucha (český)</u>	2	Poslední večeře	2
<u>Edvard Munch</u>	2	<u>Guernica</u>	2
<u>Vincent van Gogh</u>	2	Avignonské slečny	1
<u>Salvador Dalí</u>	1	Město	1
Peter Paul Rubens	1	Hořící žirafa	1
Rembrandt van Rijn	1		

Tabulka č. 37

9. ročník školy č. 2, 26 žáků, vyučující B			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Josef Lada</u>	4	Zima	2
<u>Alfons Mucha</u>	2	Slovanská epopěj	1
<u>Josef Čapek</u>	1	Pejsek a kočička	1
<u>Mikoláš Aleš</u>	1		
Bořek Šípek	1		

Tabulka č. 38

9. ročník školy č. 2, 26 žáků, vyučující B			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
<u>Leonardo da Vinci</u>	22	<u>Mona Lisa</u>	24
<u>Pablo Picasso</u>	10	<u>Výkřik</u>	12
<u>Michelangelo</u>	6	<u>Slunečnice</u>	2

<u>Vincent Van Gogh</u>	5	David	1
<u>Edvard Munch</u>	2	„malba v chrámech“	1
		Sixtýnská kaple	1
		<u>Pop-art</u>	1
		<u>Hvězdná noc</u>	1
		<u>Poslední večeře</u>	1
		<u>Drip painting</u>	1

Tabulka č. 39

8. ročník školy č. 3, 17 žáků			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Josef Lada	17	Zima	14
Josef Václav Myslbek	1	sochy Národního divadla	1
Karel Čapek	1	Pejsek a kočička	1

Tabulka č. 40

8. ročník školy č. 3, 17 žáků			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Leonardo da Vinci	13	Mona Lisa	10
Giuseppe Arcimboldo	3	Tvář z ovoce/obraz z ovoce (Rudolf II.)	9
Michelangelo	2	Dáma s hranostajem	2
		sochy ve Florencii	1
		socha v Itálii (David)	1

Tabulka č. 41

9. ročník (jablka) školy č. 3, 14 žáků			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Mikoláš Aleš	8	Lunety Národního divadla	5
Josef Čapek	6	Pejsek a kočička	2
Saudek	2	Slovanská epopěj	1
Čapek	1	ilustrace knih	1
Alfons Mucha	1		

Tabulka č. 42

9. ročník (jablka) školy č. 3, 14 žáků			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Pablo Picasso	12	Mona Lisa	8
Leonardo da Vinci	8	Portrét z ovoce (Rudolf II.)	7
Giuseppe Arcimboldo	4	The Weeping woman	1
Vincent van Gogh	2	Picassův autoportrét	1
		Hvězdná noc	
		Slunečnice	1
		Křičící muž	1
		Výkřik	1

Tabulka č. 43

9. ročník (hrušky) školy č. 3, 13 žáků			
ČEŠTÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA ČESKÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Alfons Mucha	7	Fresky a lunety Národního divadla	3
Mikoláš Aleš	5	Pejsek a kočička	2

Josef Lada	3	Dášenska	2
Čapek	3	1. československé peníze	2
Josef Čapek	1	plakáty	1
Jiří Trnka	1	Plakát Gismonda	1
Jan Pašek	1	Lazencios	1
Max Švabinský	1	Samaritánka	1
Bohumil Kubišta	1	Libuše	1
Georges Kars	1	Kulhavý poutník	1
		krajiny	1
		ženy	1
		opona Národního divadla	1

Tabulka č. 44

9. ročník (hrušky) školy č. 3, 13 žáků			
SVĚTOVÍ UMĚLCI	POČET JEJICH UVEDENÍ	DÍLA SVĚTOVÝCH UMĚLCŮ	POČET JEJICH UVEDENÍ
Leonardo da Vinci	12	Mona Lisa	12
Pablo Picasso	10	Portrét z ovoce (Rudolf II.)	4
Vincent van Gogh	6	Jedlíci brambor	3
Tim Burton	1	Slunečnice	2
Salvador Dalí	1	Poslední večeře	2
Edvard Munch	1	Výkřik	1
Auguste Renoir	1	Zrození Venuše	1
Paul Gauguin	1	Primavera	1
Hundertwasser	1	hlavy	1
Alfons Mucha (český)	1	„ruce, které se drží“	1

Amedeo Modigliani	1		
Giuseppe Arcimboldo	1		

Tabulka č. 45

ČEŠTÍ UMĚLCI	VÝSKYT	ČESKÁ DÍLA	VÝSKYT
Josef Lada	88	Pejsek a kočička	16
Mikoláš Aleš	35	Zima	15
Josef Čapek	28	ilustrace, ilustrace knih, knihy	15
Alfons Mucha	27	Mikeš	14
Jiří Trnka	22	lunety + fresky Národního divadla	8
Karel Čapek	22	Ladovo pohádky	5
Zdeněk Miler	2	Dášenska	5
Augustin Němejc	2	opona Národního divadla	4
Josef Václav Myslbek	2	Zahrada	3
Saudek	2	strop Národního divadla	3
Karel Škréta	1	domy v Plzni	2
Vojtěch Hynajs	1	sochy Národního divadla	2
Bořek Šípek	1	První Československé peníze	2
Jakub Auguston ml.	1	Kocour a zahrada	2
Frantšek Ketzek	1	Sára Bernhardt	2
Jan Pašek	1	Broučci	2

Max Švabinský	1	Fimfárum	2
Bohumil Kubišta	1	Slovanská epopěj	1
Georges Kars	1	Plakáty	1
Pasta	1	Plakát Gismonda	1
Vojtěch Sedláček	1	Lazenzacios	1
Ondřej Sekora	1	Samaritánka	1
Josef Skupa	1	Libuše	1
František Kupka	1	Kulhavý poutník	1
Petr Bauer	1	Ponocný	1
Zdeněk Stehlík	1	Ferda mravenec	1
Petr Kopl	1	Krteček	1
Miloš Hausner	1	Vosy na lízátku	1
Lena Brauner	1	150 obrazů v Plasích	1
Váslav Brožík	1	ilustrace knih Veroniky Válkové	1
Tomáš Šolc	1	Víly	1
		Rvačka v hospodě	1
		Kostelík	1
		Sáňkující děti	1
		Hastrmani	1

Tabulka č. 46

SVĚTOVÍ UMĚLCI	VÝSKYT	SVĚTOVÉ DÍLO	VÝSKYT
Leonardo da Vinci	189	Mona Lisa	194
Pablo Picasso	92	Výkřik	27
Vincent van Gogh	31	Rudolf II.	22

Michelangelo	25	Slunečnice	16
Giuseppe Arcimboldo	15	Poslední večeře	7
Edvard Munch	6	Hvězdná noc	5
Piet Mondrian	5	Domy	5
Friedensreich Hundertwasser	4	David	5
Salvador Dalí	3	Sixtýnská kaple	4
Tim Burton	2	Dáma s hranostajem	4
Paul Gauguin	2	Noční hlídka	3
Andy Warhol	2	Jedlíci brambor	3
Auguste Renoir	2	Zrození Venuše	2
Adolf Loos	2	Malby pravěkých lidí	2
Antoni Gaudí	1	Guernica	2
Gustave Eiffel	1	Zrození Adama	1
Bob Ross	1	Tower bridge	1
Amedeo Modigliani	1	the Weeping woman	1
Takeši Obata	1	Socha svobody	1
Claude Monet	1	Sagrada Família	1
Peter Paul Rubens	1	Primavera	1
Rembrandt van Rijn	1	Pop-art	1
		Picassův autoportrét	1
		Noční obloha	1
		Noční město	1
		Marilyn Monroe	1
		Loosovy interiéry	1

		Hořící žirafa	1
		Eiffelova věž	1
		„Dvě černošky na louce“	1
		Drip painting	1
		Dívka s perlou	1
		Avignonské slečny	1

Tabulka č. 47

6. ročník (hvězdy) školy č. 1, 20 žáků					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	16	neví	5	katedrála sv. Bartoloměje	8
vedl/a světový obraz	3	vedl/a světovou sochu	4	Nové divadlo	3
sestry obraz jednoho žáka	1	socha na náměstí Míru	2	neví	3
		socha na Masarykovo náměstí	2	vedl/a dílo z Prahy	2
		vedl/a sochu z Prahy	2	domy na náměstí Republiky	2
		Spejbl a Hurvínek	1	synagoga	2
		Americký pomník	1	Divadlo J. K. Tyla	2
		kašny na náměstí Republiky	1	škola té třídy	1
		socha J. K. Tyla	1	Mrakodrap	1
		pomník na náměstí	1	Depo 2015	1

		Míru			
		králík požírající lidi	1		
		Kozina	1		
		socha T. G. Masaryka	1		

Tabulka č. 48

6. ročník (slunce) školy č. 1, 19 žáků					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	14	neví	8	katedrála sv. Bartoloměje	6
nestihl/a vyplnit	1	socha T. G. Masaryka	2	Divadlo J. K. Tyla	6
jinde, než kde bydlí	1	morový sloup na náměstí Republiky	2	neví	3
Mikoláš Aleš na domech	1	husitský kalich Litice	1	synagoga	3
Litice v kostece	1	králík, co požírá lidi	1	kostel	2
vedl/a světový obraz	1	Jan Kozina na domu	1	dům Zlatá belánka	1
		pomník Pattona	1	Plzeňská věž	1
		nestihl vyplnit	1	kostel sv. Jiří	1
		delfini před hokejovým hřištěm	1	jejich škola	1
		pomník Lud'ka Pika	1	skládání tabulky okna	1
		socha Bedřicha Smetany	1	vedl/a příklad slova architektura	1

		vedl/a dílo z Prahy	1	Nové divadlo	1
--	--	----------------------------	---	---------------------	---

Tabulka č. 49

7. ročník školy č. 1, 26 žáků					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	23	neví	10	katedrála sv. Bartoloměje	15
vedl/a světové dílo	3	morový sloup	6	radnice na náměstí Republiky	8
		Plzeňská madona	2	synagoga	6
		králík, co požírá lidi	2	Divadlo J. K. Tyla	5
		Vejce před Novým divadlem	2	vedl/a dílo z Prahy	3
		vedl/a dílo z Prahy	2	Pivovar	2
		socha T. G. Masaryka	2	neví	2
		kašna na náměstí Republiky	1	morový sloup	1
		na domě pod Klatovskou ulicí	1	Techmánie	1
				Radyně	1
				Nové divadlo	1
				postavy na domech	1

Tabulka č. 50

8. ročník školy č. 1, 22 žáků					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	17	Spejbl a Hurvínek	5	katedrála sv. Bartoloměje	18
vedla/a světové dílo	3	morový sloup	5	radnice na náměstí Republiky	4
obrazy Mikoláše Alše na domech	1	socha T. G. Masaryka	4	synagoga	4
v Západočeské galerii	1	neví	4	Masné krámy	2
		socha J. K. Tyla	3	neví	2
		kašny	1	kostel Jana Křtitele	1
		pomník Díky Ameriko	1	kostel Jana Nepomuckého	1
		socha pochodu smrti v Horní Bříze	1	lavička Václava Havla	1
		králík, co požírá lidi	1	Radyně	1
				Rooseveltův most	1
				zámek v Křimicích	1
				Zámek v Osvračíně	1

Tabulka č. 51

6. ročník (čtverce) školy č. 2, 22 žáků, vyučující A					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	19	neví	9	katedrála sv. Bartoloměje	14
anděl na hoře při západu slunce	1	morový sloup	3	neví	6
velký obraz na domu u smetanových sadů	1	fontány na náměstí Republiky	3	Radyně	3
vedl/a světové dílo	1	Spejbl a Hurvínek	2	synagoga	2
		socha B. Smetany	1	zámek Kozel	2
		socha Karla Čapka	1	Štěnovický zámek	2
		králík, co požírá lidi	1	vedl/a světové dílo	1
		na domech na náměstí Republiky	1	vedl/a dílo z Prahy	1
		Velbloud/chrlíč	1	vedl/a dílo z Brna	1
		vedl/a dílo z Prahy	1	vedl/a dílo z Krumlova	1
				radnice na náměstí Republiky	1
				pomník Zruč Senec	1
				Plzeňská věž	1

Tabulka č. 52

6. ročník (kolečka) školy č. 2, 21 žáků, vyučující A					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	19	neví	14	katedrála sv. Bartoloměje	13
Ponocný	1	morový sloup	4	neví	4
vedl/a světové dílo	1	kašny na náměstí Republiky	2	radnice na náměstí Republiky	3
		Jezulátko	1	vedl/a dílo z Prahy	3
		socha na Slovanech u polikliniky	1	Nové divadlo	2
		vedl/a dílo z Prahy	1	Divadlo J. K. Tyla	2
				radnice na Slovanech	1
				morový sloup	2
				Radyně	1
				Pivovar	1
				Masné krámy	1
				kostel sv. Jiří	1
				vedl/a světové dílo	1

Tabulka č. 53

8. ročník školy č. 2, 23 žáků, vyučující A					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	18	morový sloup	8	katedrála sv. Bartoloměje	16
vedl/a světové dílo	4	neví	7	synagoga	4
vedl/a dílo z Prahy	1	kašny na náměstí Republiky	3	rotunda sv. Petra a Pavla	3
		Spejbl a Hurvínek	2	Radyně	3
		vedl/a dílo z Prahy	2	Morový sloup	2
		vedl/a světové dílo	2	radnice na náměstí Republiky	2
		pomník na návsi	1	Nové divadlo	1
		socha Jana Nepomuckého	1	Divadlo J. K. Tyla	1
		Sloup nejsvětější trojice (není z Plzně)	1	kostel sv. Martina (Chválenice)	1
		socha T. G. Masaryka	1	kašny na náměstí Republiky	1
		Socha J. K. Tyla	1	zámek Kozel	1
				Pivovarská brána	1
				malý kostelíček	1
				vedl/a dílo z Prahy	1
				vedl/a světové dílo	1

Tabulka č. 54

6. ročník školy č. 2, 22 žáků, vyučující B					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	20	neví	12	katedrála sv. Bartoloměje	11
Mona Lisa, kopie na Slovanech	1	Spejbl a Hurvínek	3	radnice na náměstí Republiky	5
vedl/a světové dílo	1	socha Jana Husa	3	synagoga	5
		morový sloup	3	neví	5
		čtyři sochy na náměstí	2	Radyně	4
		Galerie Slovany	1	morový sloup	2
				kostel sv. Vojtěcha	2
				vedl/a dílo z Prahy	2
				Galerie Slovany	1
				vedl/a světové dílo	1

Tabulka č. 55

7. ročník (květiny) školy č. 2, 23 žáků, vyučující B					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	17	neví	16	katedrála sv. Bartoloměje	17
vedl/a světové dílo	3	morový sloup	2	radnice na náměstí Republiky	3
nástěnné malby	2	vedl/a světové dílo	2	neví	3
Vosy na	1	Sv. Blažej v Plzenci	2	synagoga	2

lízátku					
		model plzeňského náměstí	1	Západočeské muzeum	2
				vedl/a světové dílo	2
				rotunda sv. Petra a Pavla	1
				Radyně	1
				vedl/a dílo z Brna	1

Tabulka č. 56

7. ročník (obdélníky) školy č. 2, 21 žáků, vyučující B					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	15	neví	15	katedrála sv. Bartoloměje	12
vedl/a světové dílo	5	morový sloup	3	neví	5
v Crosscaffé Dvořák	1	Spejbl a Hurvínek	1	radnice na náměstí Republiky	3
		socha Jana Husa	1	Radyně	2
		vedl/a dílo z Prahy		rotunda sv. Petra a Pavla	2
				synagoga	2
				vedl/a slovo „gotika“	2
				Chlum	1
				morový sloup	1

Tabulka č. 57

8. ročník školy č. 2, 20 žáků, vyučující B					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	14	neví	9	katedrála sv. Bartoloměje	8
vedl/a světové dílo	5	socha Bedřicha Smetany	3	neví	6
František Ketzek	1	morový sloup	3	rotunda sv. Petra a Pavla	4
		Ježíš Kristus	2	Radyně	3
		králík, co požívá lidi	2	vedl/a dílo z Prahy	2
		vedl/a světové dílo	2	radnice na náměstí Republiky	1
		sochy v nádražní hale	1	Divadlo J. K. Tyla	1
		socha Bartoloměje	1	synagoga	1
		Spejbl a Hurvínek	1	zámek Kozel	1

Tabulka č. 58

9. ročník školy č. 2, 26 žáků, vyučující B					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	23	neví	12	katedrála sv. Bartoloměje	12
vedl/a světové dílo	3	morový sloup	5	neví	5
		králík, co požívá lidi	2	radnice na náměstí Republiky	4
		vedl/a světové dílo	2	vedl/a dílo z Prahy	3
		socha T. G. Masaryka	1	Radyně	2

		Ježíš Kristus	1	Plzeňská věž	1
		Spejbl a Hurvínek	1	morový sloup	1
		„čurající chlapeček“	1	kostel ve Štáhlavech	1
		vedl/a dílo z Prahy	1	Černá věž	1
				synagoga	1
				Divadlo J. K. Tyla	1

Tabulka č. 59

8. ročník školy č. 3, 17 žáků					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	12	neví	8	katedrála sv. Bartoloměje	13
vedl/a jiné, než kde bydlí	5	morový sloup	5	radnice na náměstí Republiky	4
		socha Jana Nepomuckého	1	synagoga	4
		pomník Díky Ameriko	1	Nové divadlo	2
		ruce u katedrály sv. Bartoloměje	1	kostel na Jiráskovo náměstí	2
		socha generála Píky	1	neví	2
		socha Bedřicha Smetany	1		

Tabulka č. 60

9. ročník (jablka) školy č. 3, 14 žáků					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	14	Plzeňská madona	4	katedrála sv. Bartoloměje	6
		neví	3	neví	4
		Panna Marie	2	synagoga	2
		vedl/a dílo z Prahy	2	Mrakodrap	1
		socha sv. Mikuláše	1	Nové divadlo	1
		morový sloup	1	vedl/a dílo z jiného města	1
		socha Jana Nepomuckého	1		
		kašny na náměstí Republiky	1		

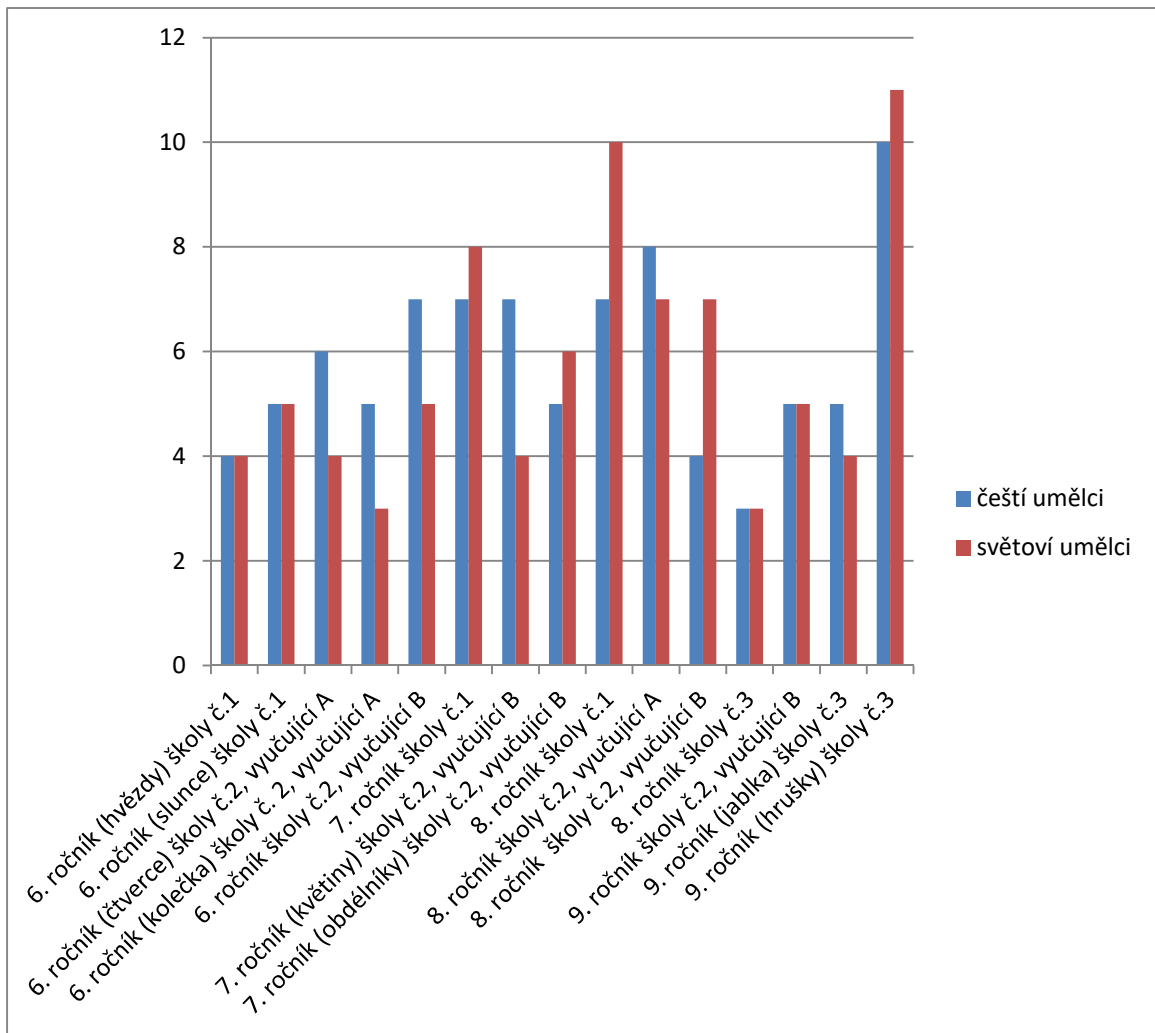
Tabulka č. 61

9. ročník (hrušky) školy č. 3, 13 žáků					
OBRAZY	VÝSKYT	SOCHY, PLASTIKY	VÝSKYT	ARCHITEKTURA	VÝSKYT
neví	10	morový sloup	4	katedrála sv. Bartoloměje	14
výstava v Galerii Slovany	2	Spejbl a Hurvínek	4	vedl/a dílo z Prahy	3
výstava žáků	1	socha J. K. Tyla	3	kašny na náměstí Republiky	2
„Náměstí s kostelem“	1	vedl/a dílo z Prahy	3	Nové divadlo	2
obrazy pana Paška	1	neví	1	synagoga	2

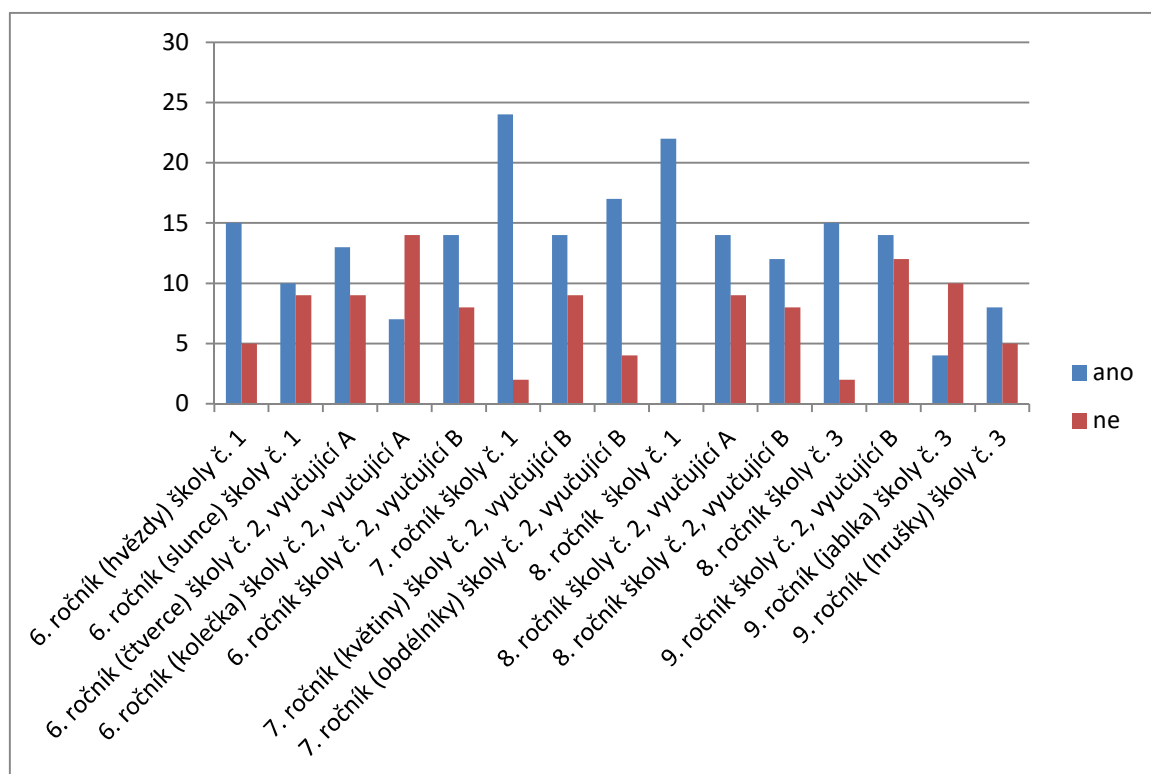
obrazy v Šafaříkových sadech	1	socha koně u Branky	1	kostel na Chodském náměstí	1
v Crosscaffé obrazy kat. sv. Bartoloměje	1	králík, co požívá lidi	1	radnice na náměstí Republiky	1
		socha Panny Marie	1	kostel Na nebevzetí Panny Marie v Přešticích	1
		socha generála Píky	1	morový sloup	1
				Velké divadlo	1
				Masné krámy	1
				neví	1
				dominikánský kostel	1

Tabulka č. 62

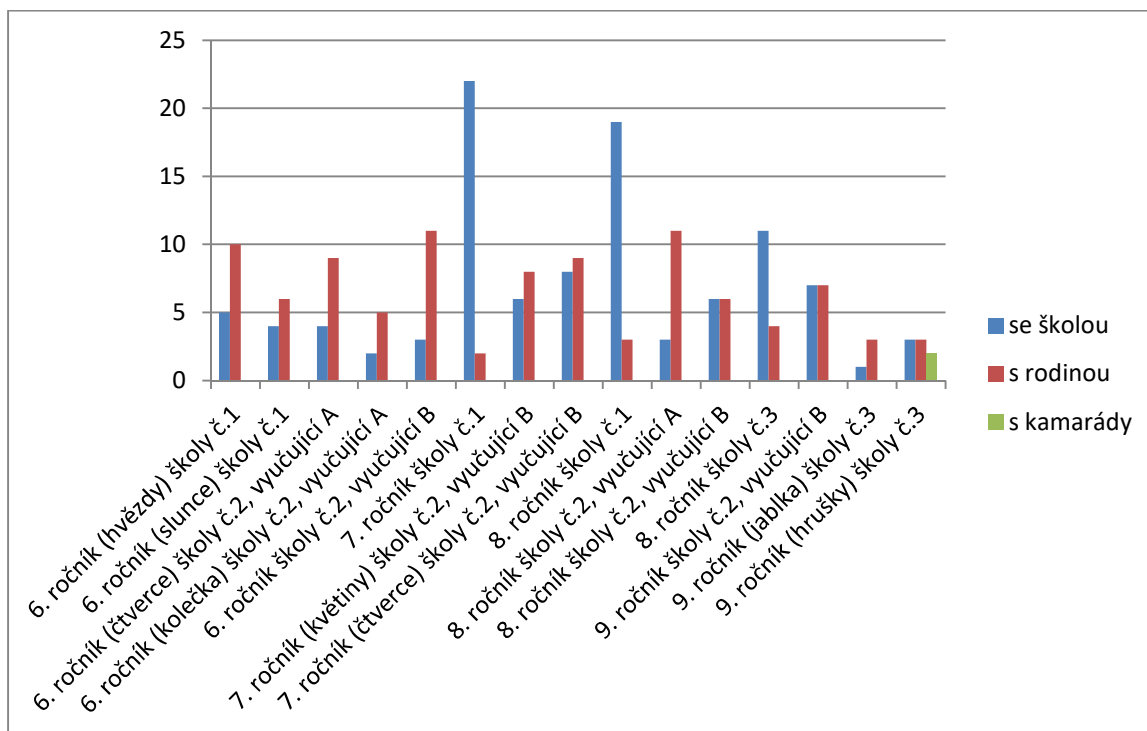
PŘÍLOHA Č. 3 - GRAFY

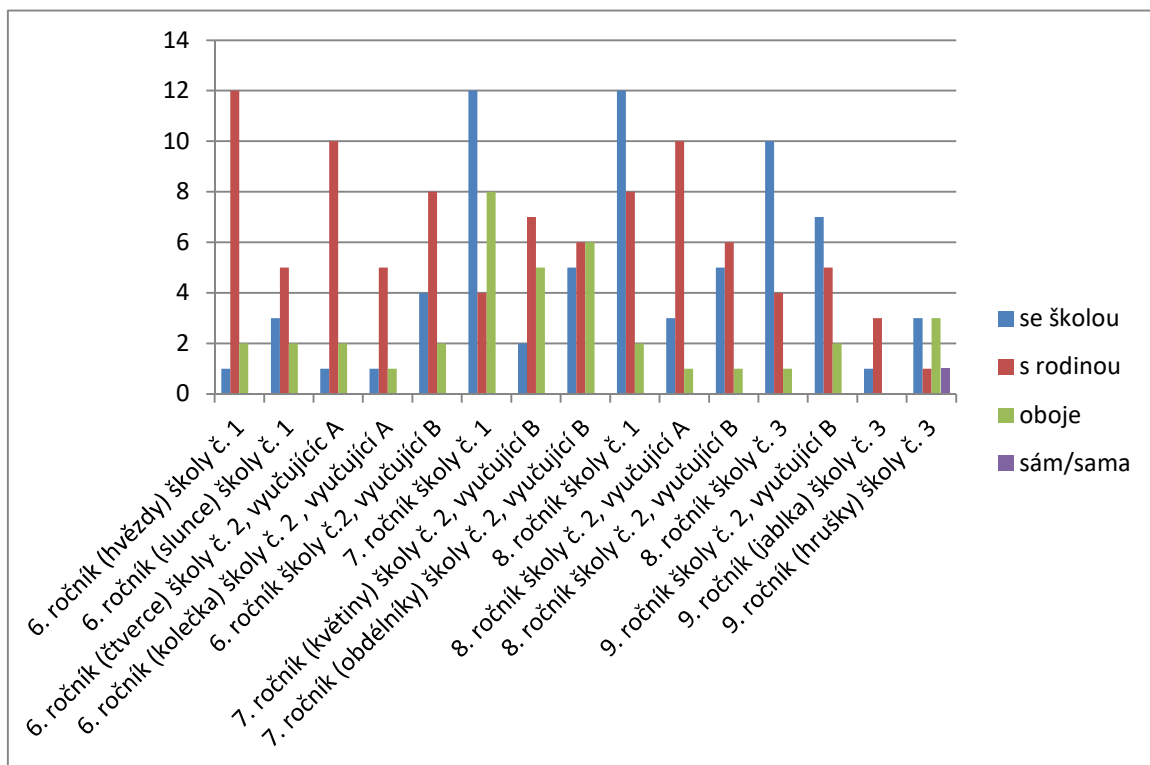
Graf č. 1

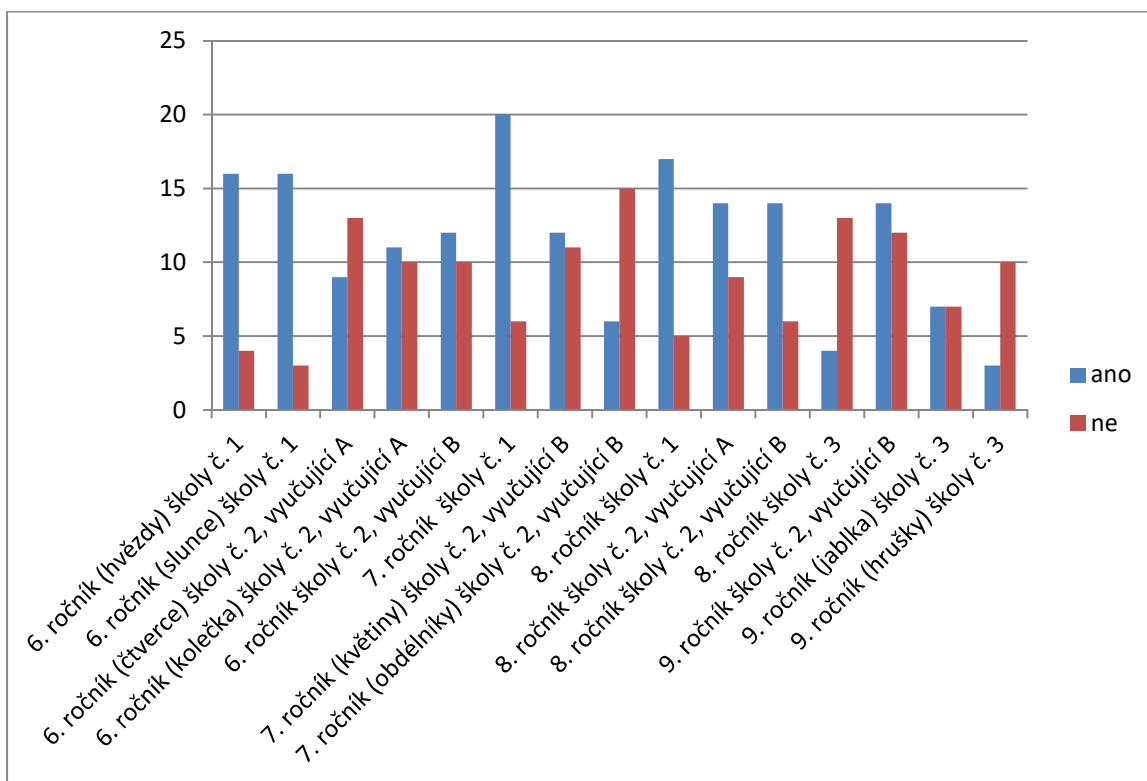
Graf č. 2

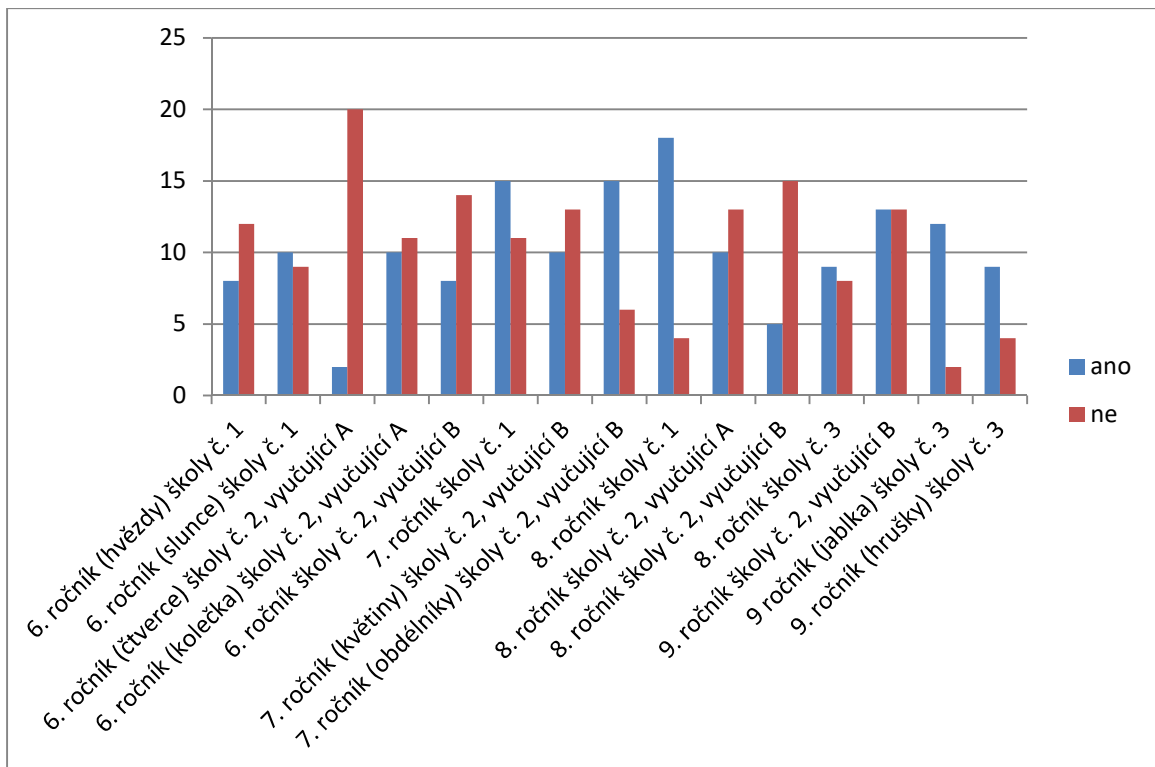
Graf č. 3

Graf č. 4

Graf č. 5

Graf č. 6

PŘÍLOHA Č. 4 – OBRAZOVÁ PŘÍLOHA – DÍLA UMĚLCŮ

Obrázek č. 4:
Leonardo da Vinci – Mona Lisa
www.artmuseum.cz [online],
[14.4.2018], dostupné z
<www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?
dilo_id=269>

Obrázek č. 5:
Jan Vermeer van Delft – Dívka s perlovou náušnicí
www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z
<http://www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id
=239>

Obrázek č. 6
Giuseppe Arcimboldo – Vertemnus-Rudolf II.
www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné
z
<http://www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_
id=3726 >

Obrázek č.7:
Andy Warhol – Marilyn Monroe
dostupné v *Největší malíři*. Č.114 Pop Art.
Praha:Eagle Moss Internacional, 2002.
Týdeník. ISSN1212-8872

Obrázek č. 8:
Leonardo da Vinci – Dáma s hranostajem
www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné
z < www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=270>

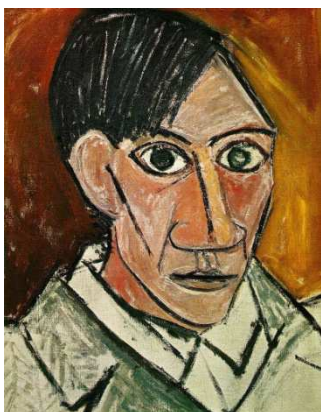
Obrázek č. 9:
Andy Warhol – Botticelliho Venuše
dostupné v *Největší malíři*. Č.114 Pop Art.
Praha:Eagle Moss Internacional, 2002. Týdeník.
ISSN1212-8872.

Obrázek č.10:
Pablo Picasso – The Weeping woman
www.visual-arts-cork.com [online], [cit. 31.3.2018], dostupné z <www.visual-arts-cork.com/paintings-analysis/weeping-woman.htm>

Obrázek č. 11:
Leonardo da Vinci – Poslední večeře Páně
www.artmuseum.cz [online], [cit. 13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=277>

Obrázek č. 12
Pablo Picasso – Autoportrét
www.lidovky.cz [online], [cit. 1.4.2018], dostupné z <https://www.lidovky.cz/foto.aspx?r=ln_kultura&foto1=BYS4a90ba_picasso.jpg>

Obrázek č. 13:
Sandro Botticelli – Primavera
www.artmuseum.cz [online], [cit. 13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=3>992>

Obrázek č. 14:
Paul Gauguin – Tahitské ženy
www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z <www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=5516>

Obrázek č. 15:
Vincent van Gogh - Jedlíci brambor
www.cesky-jazyk.cz [online], [31.3.2018], dostupné z <www.cesky-jazyk.cz/slohovky/popisy/vincent-van-gogh-jedlici-brambor-popis-obrazu.html#axzz58mvgbosF>

Obrázek č. 16:
Pablo Picasso – Avignonské slečny
www.zpravy.idnes.cz [online], [13.4.2018],
dostupné z
<https://zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=zahranicni&foto1=JB3a6b24_Les_Demoiselles_d_Avignon.jpg>

Obrázek č. 17:
Sandro Botticelli – Zrození Venuše
www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018], dostupné z
<www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=165>

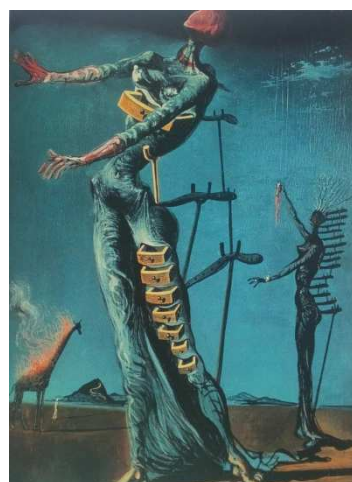
Obrázek č. 18
Edvard Munch – Výkřik
www.cs.wikipedia.org [online], [31.3.2018], dostupné z
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Výkřik#/media/File:The_Scream.jpg>

Obrázek č. 19:
Michelangelo – Zrození Adama
www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018],
dostupné z
<www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=621>

Obrázek č. 20
Vincent van Gogh – Slunečnice
www.cs.wikipedia.org [online], [31.3.2018],
dostupné z
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Vincent_van_Gogh#/media/File:Vincent_Willem_van_Gogh_128.jpg>

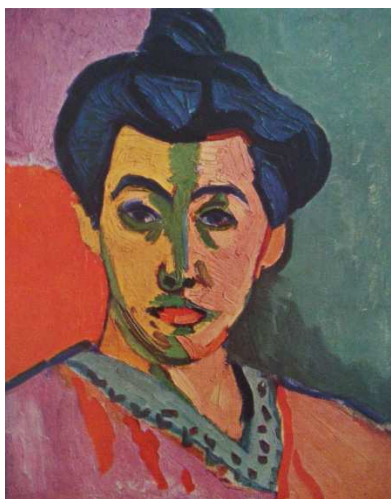
Obrázek č. 21:
Salvador Dalí – Hořící žirafa
dostupné v KLINGSÖHR-LEROY, Cathrin
a GROSENICK, Uta, ed. *Surrealismus*. V Praze: Slovart,
©2005. 95 s. ISBN 80-7209-656-7.

Obrázek č. 22:
Vincent van Gogh – Hvězdná noc
www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018],
dostupné z
<http://www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=454>

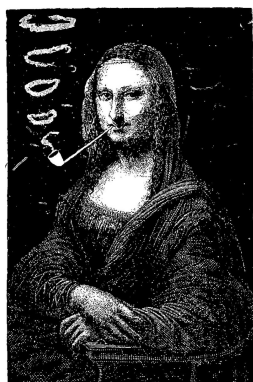
Obrázek č. 23:
Rembrandt van Rijn – Noční hlídka
www.artmuseum.cz [online], [13.4.2018],
dostupné z
<www.artmuseum.cz/reprodukce2.php?dilo_id=7093>

Obrázek č. 24:
Henri Matisse – Portrét se zeleným pruhem
dostupné v FIALA, Vlastimil. *Henri Matisse*. 1. vyd.
Praha: Odeon, 1967.

Obrázek č. 25:
Marcel Duchamp – L.H.O.O.Q.
www.wikipedia.org [online], [15.4.2018], dostupné
z
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/6/6e/Marcel_Duchamp_Mona_Lisa_LHOOQ.jpg>

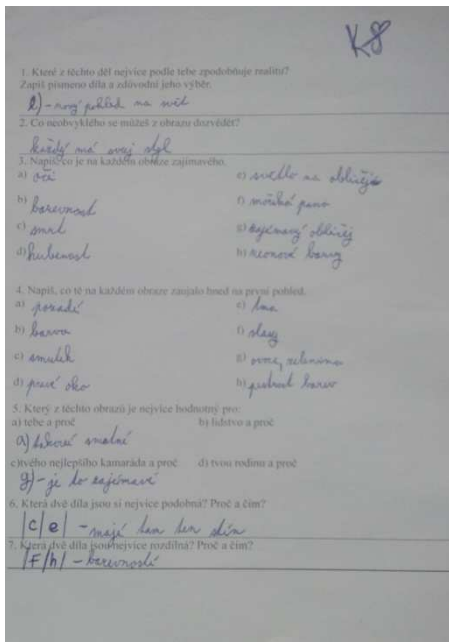
Obrázek č. 26:
Eugène Bataille - La Joconde fumant la pipe
www.wikipedia.org [online], [15.4.2018], dostupné
z
<https://en.wikipedia.org/wiki/L.H.O.O.Q.#/media/File:Sapeck-La_Joconde_fumant_la_pipe.jpg>

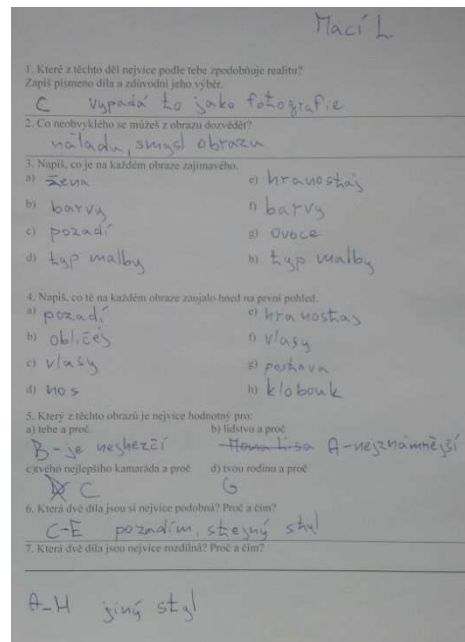
Obrázek č. 27:
Jiří Kolář – Snídaně v krávě
www.abart-full.artarchiv.cz [online],
[15.4.2018], dostupné z <<http://abart-full.artarchiv.cz/dokumenty.php?Fvazba=files&IDDokumentu=106172>>

PŘÍLOHA Č. 5 - OBRAZOVÁ PŘÍLOHA – PRÁCE ŽÁKŮ

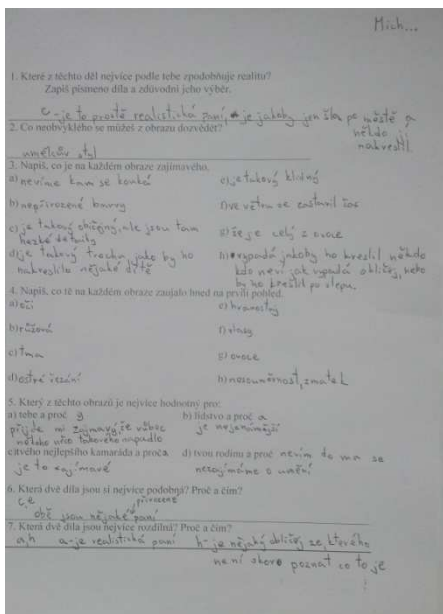
ÚKOL Č. 1 - KRITIK UMĚNÍ

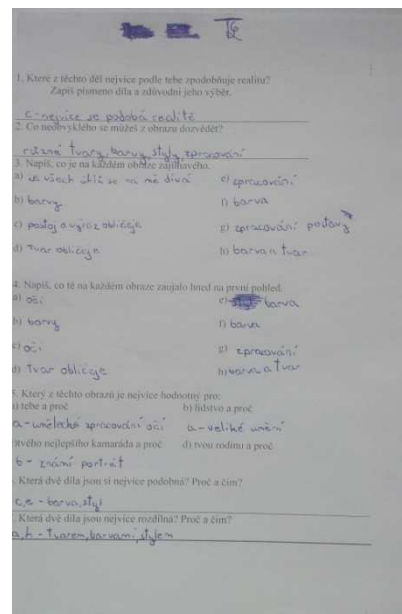
Obrázek č. 28:
8. ročník školy č. 1

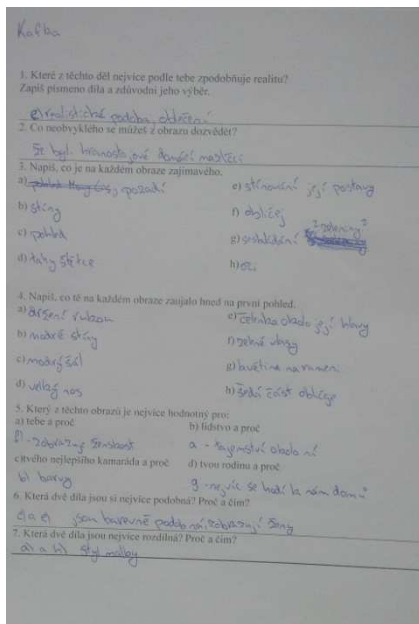
Obrázek č. 29:
8. ročník školy č. 1

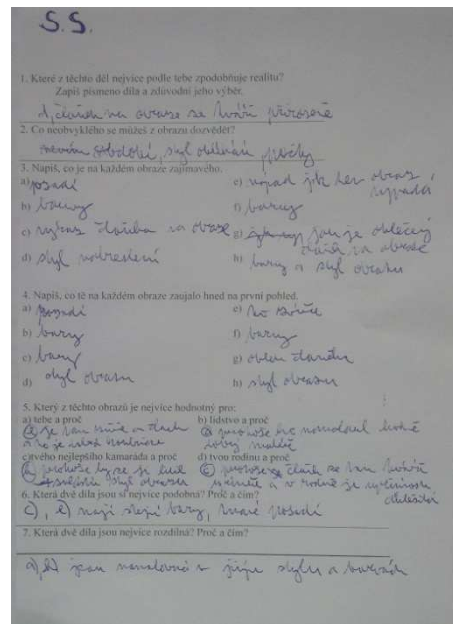
Obrázek č. 30:
8. ročník školy č. 1

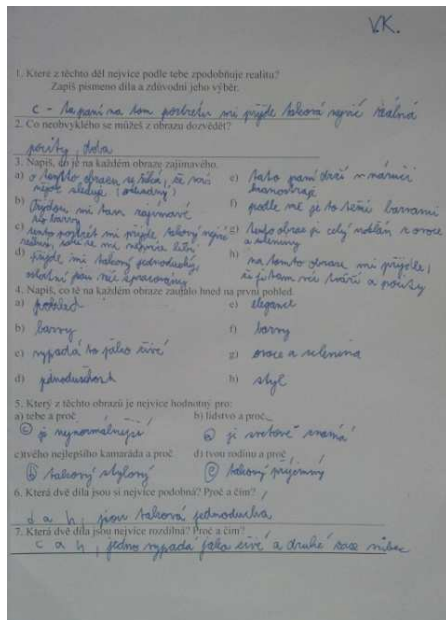
Obrázek č. 31:
8. ročník školy č. 1

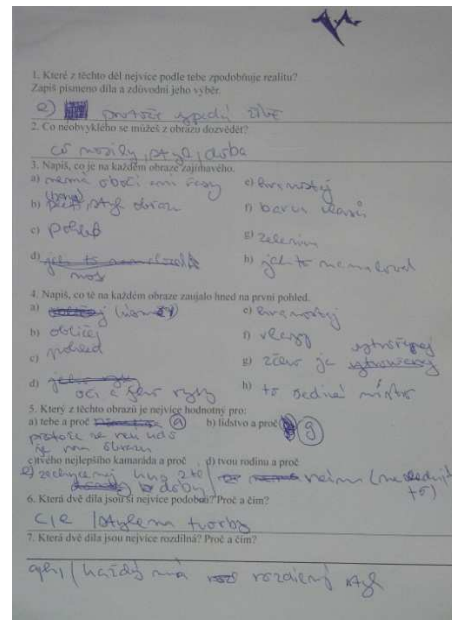
Obrázek č. 32:
8. ročník školy č. 1

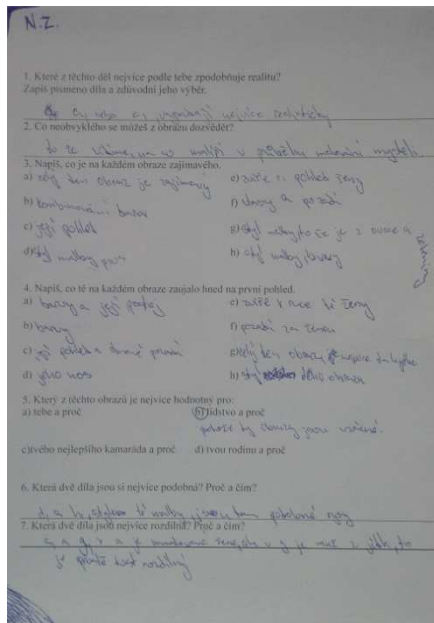
Obrázek č. 33:
9. ročník školy č. 2, vyučující B

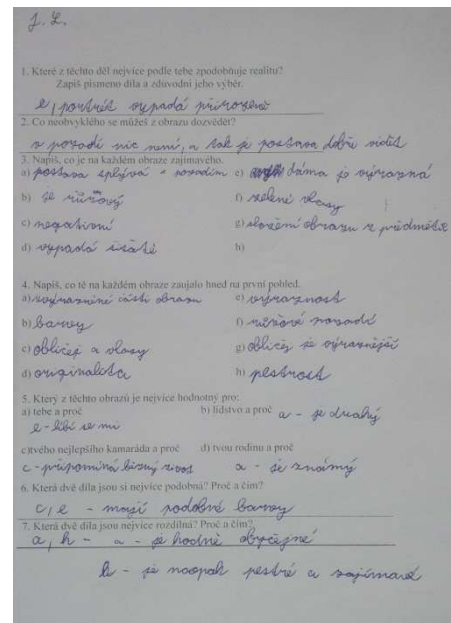
Obrázek č. 34:
9. ročník školy č. 2, vyučující B

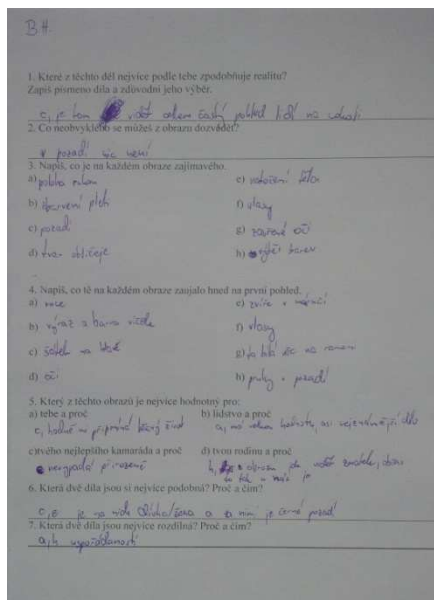
Obrázek č. 35:
9. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 36:
9. ročník školy č. 2, vyučující B

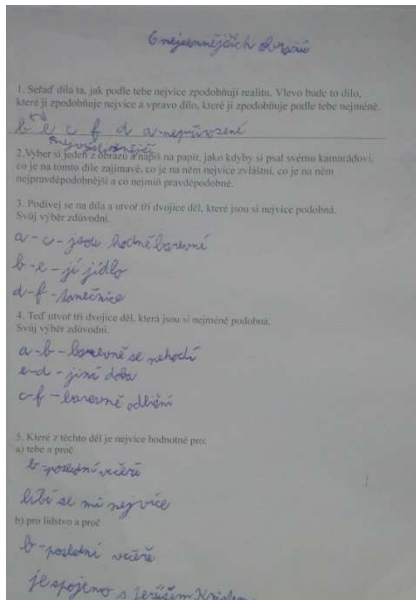

Obrázek č. 37:
9. ročník školy č. 2, vyučující B

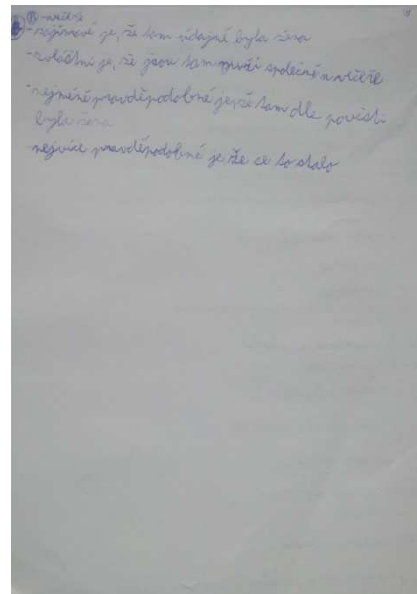

Obrázek č. 38:
9. ročník školy č. 2, vyučující B

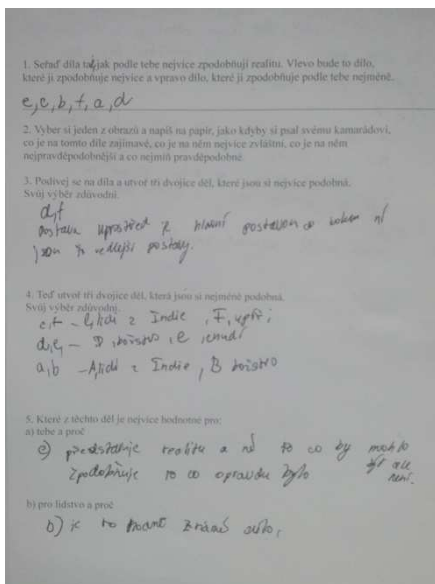
ÚKOL Č. 2 – KURÁTOR VÝSTAVY

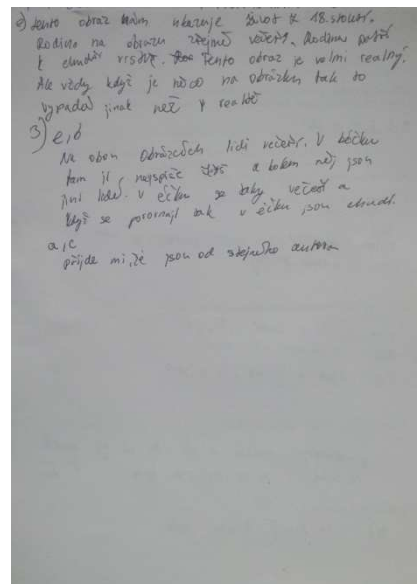
Obrázek č. 39:
 „6 nejvzácnějších obrazů“ strana 1
 8. ročník školy č. 2, vyučující A

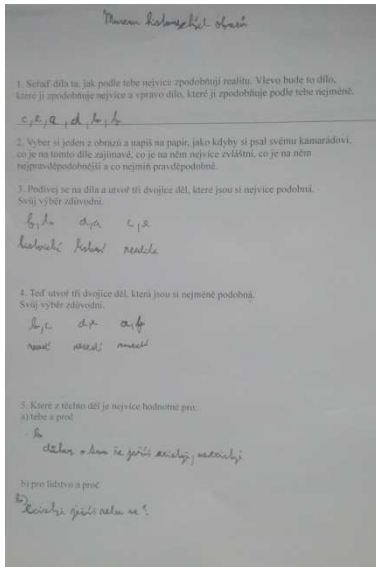
Obrázek č. 40:
 „6 nejvzácnějších obrazů“ strana 2
 8. ročník školy č. 2, vyučující A

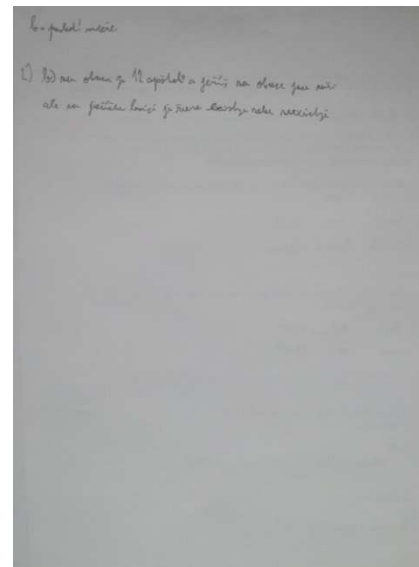
Obrázek č. 41:
 beze jména, strana 1
 8. ročník školy č. 2, vyučující A

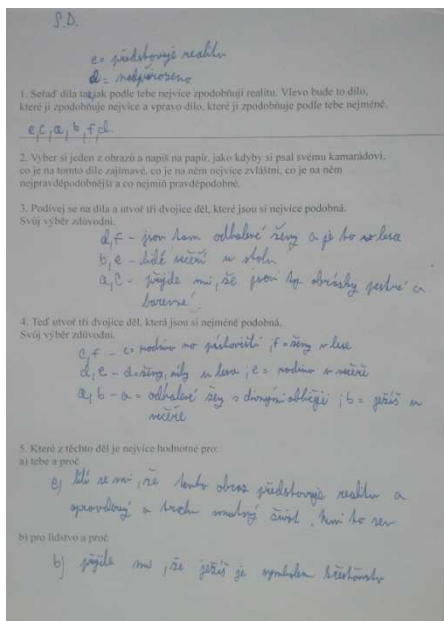
Obrázek č. 42:
 beze jména, strana 2
 8. ročník školy č. 2, vyučující A

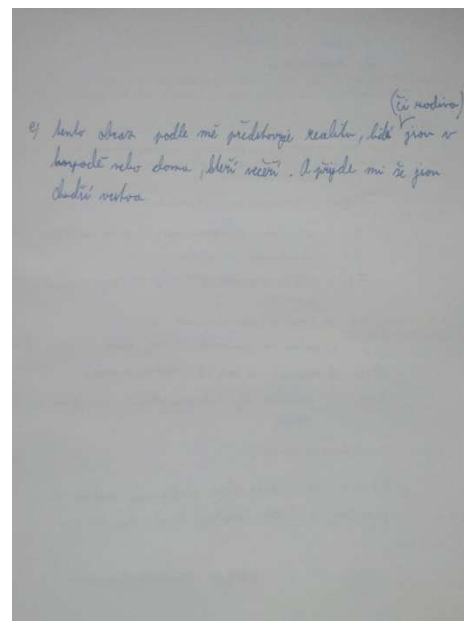
Obrázek č. 43:
„Muzeum historických obrazů“
strana 1
8. ročník školy č. 2, vyučující A

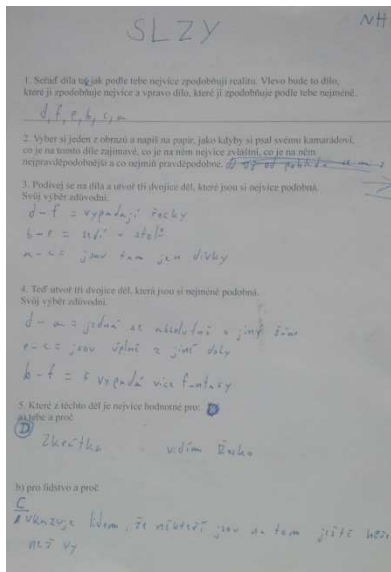
Obrázek č. 44:
„Muzeum historických obrazů“
strana 2
8. ročník školy č. 2, vyučující A

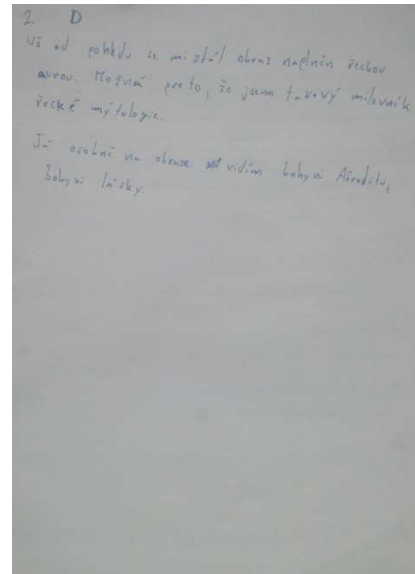
Obrázek č. 45:
beze jména, strana 1
8. ročník školy č. 2, vyučující A

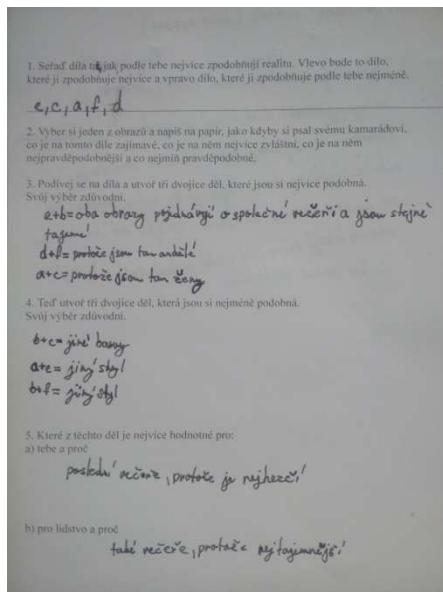
Obrázek č. 46:
beze jména, strana 2
8. ročník školy č. 2, vyučující A

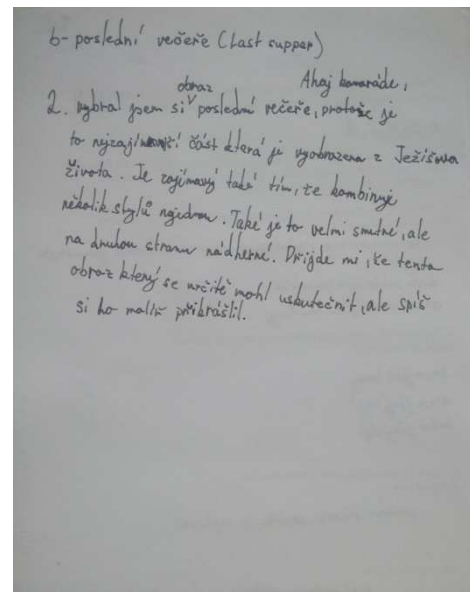
Obrázek č. 47:
„Slzy“ strana 1
8. ročník školy č. 2, vyučující A

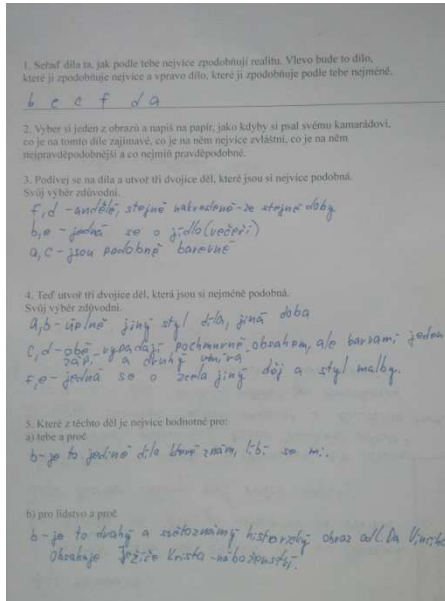
Obrázek č. 48:
„Slzy“ strana 2
8. ročník školy č. 2, vyučující A

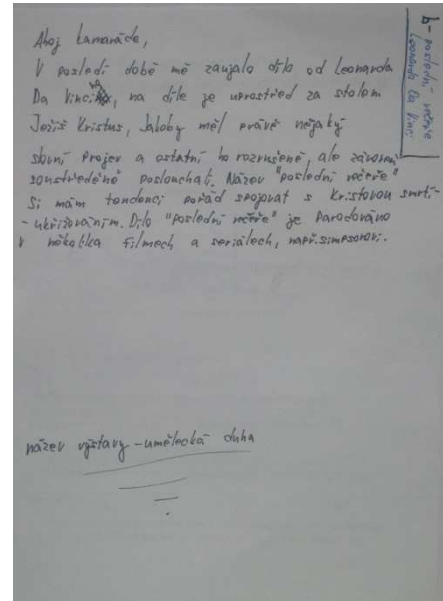
Obrázek č. 49:
beze jména, strana 1
8. ročník školy č. 2, vyučující A

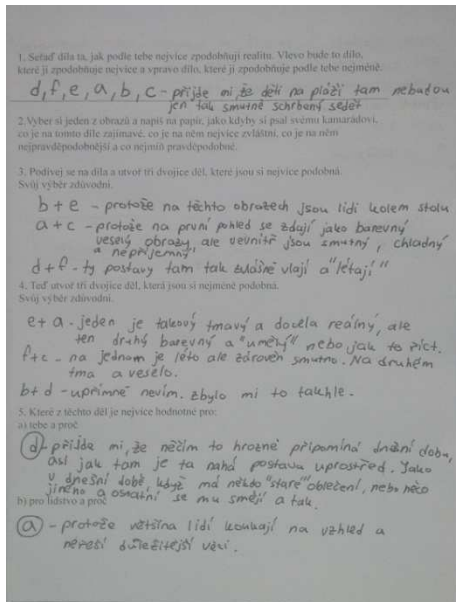
Obrázek č. 50:
beze jména, strana 2
8. ročník školy č. 2, vyučující A

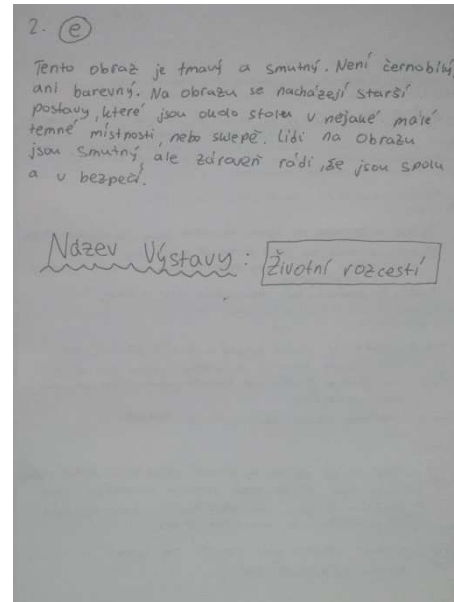
Obrázek č. 51:
„Umělecká duha“ strana 1
8. ročník školy č. 2, vyučující A

Obrázek č. 52:
„Umělecká duha“ strana 2
8. ročník školy č. 2, vyučující A

Obrázek č. 53:
„Životní rozcestí“ strana 1
8. ročník školy č. 2, vyučující A

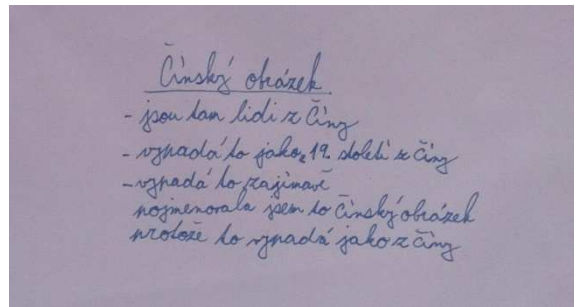

Obrázek č. 54:
„Životní rozcestí“ strana 2
8. ročník školy č. 2, vyučující A

ÚKOL Č. 3 – SESTAV SI SVÉ VLASTNÍ UMĚLECKÉ DÍLO

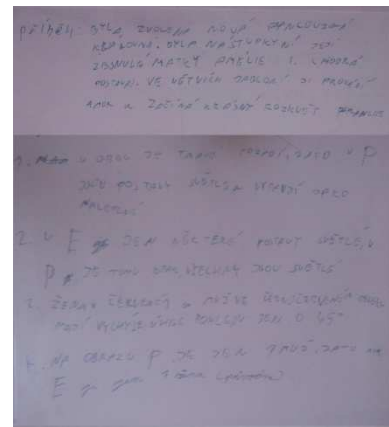
Obrázek č. 55:
„Čínský obrázek“
6. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 56:
„Čínský obrázek“ popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

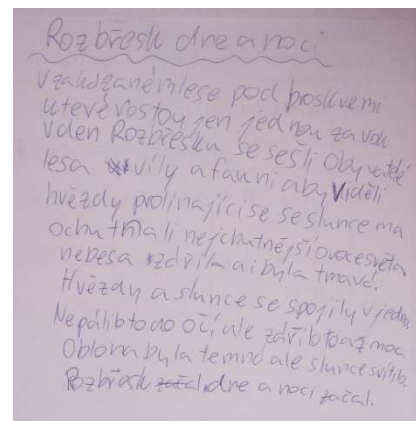
Obrázek č. 57:
bez názvu
6. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 58:
bez názvu - popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

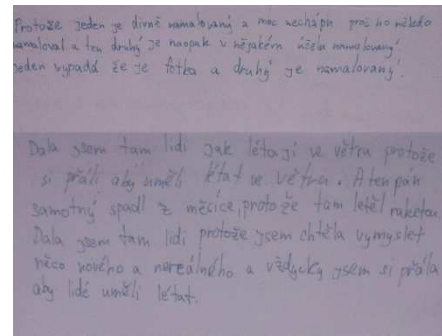
Obrázek č. 59:
„Rozbřesk dne a noci“
6. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 60:
„Rozbřesk dne a noci“ popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

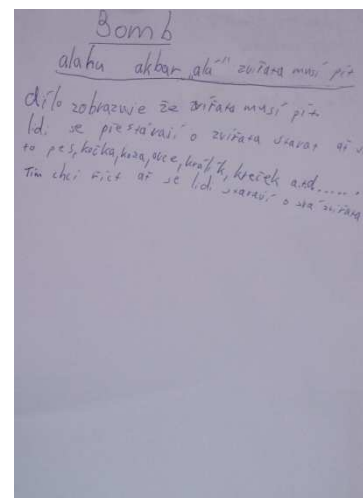
Obrázek č. 61:
„Létání ve větru“
6. ročník školy č. 2, vyučující B

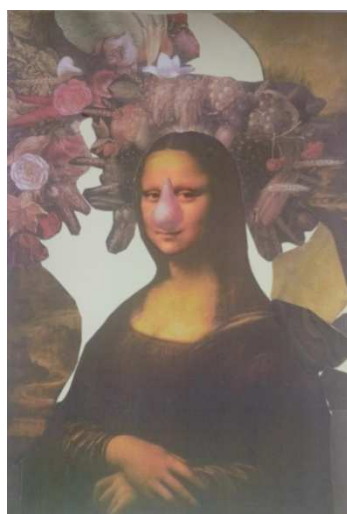
Obrázek č. 62:
„Létání ve větru“ popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

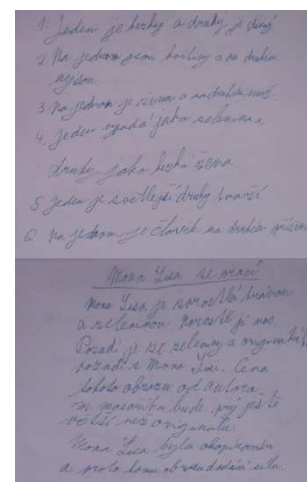
Obrázek č. 63:
„Zvířata musí pít“
6. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 64:
„Zvířata musí pít“ popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

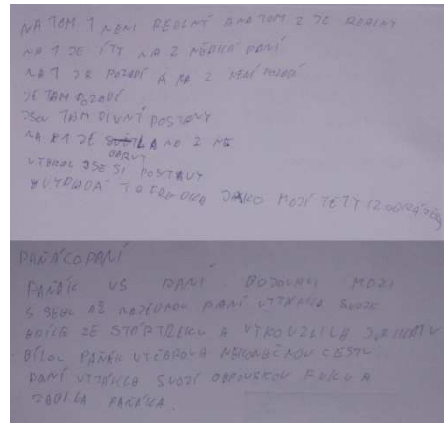
Obrázek č. 65:
„Mona Lisa se vrací“
6. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 66:
„Mona Lisa se vrací“ popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

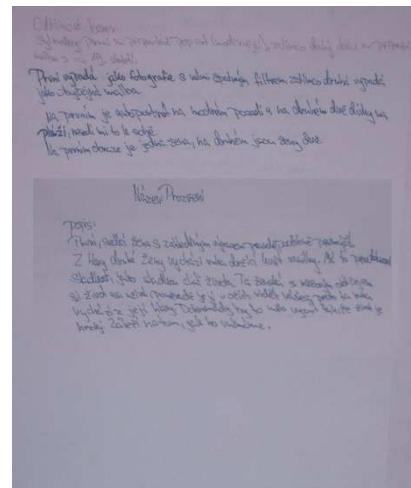
Obrázek č. 67:
„Paňácopaní“
6. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 68:
„Paňácopaní“ popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

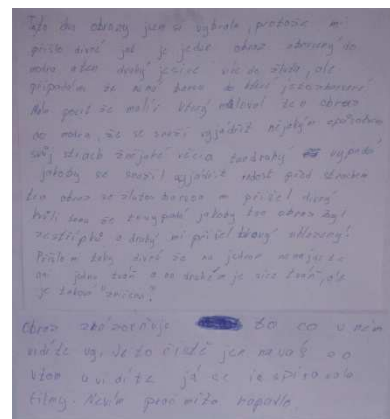
Obrázek č. 69:
„Prozření“
6. ročník školy č. 2, vyučující B

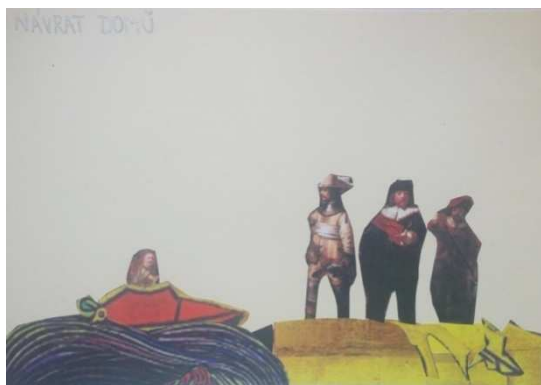
Obrázek č. 70:
„Prozření“ popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

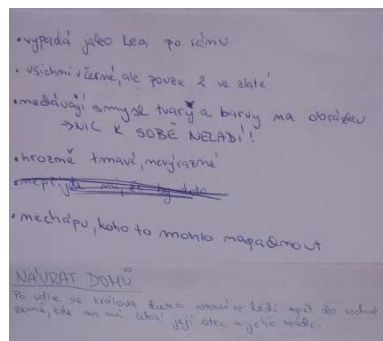
Obrázek č. 71:
bez názvu
6. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 72:
bez názvu - popis
6. ročník školy č. 2, vyučující B

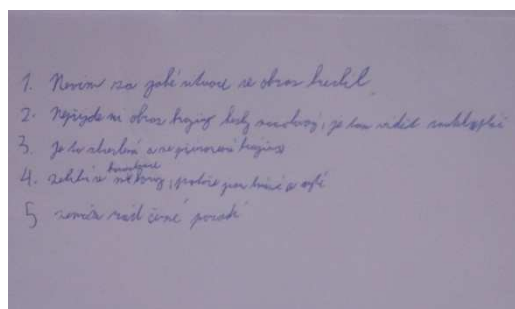
Obrázek č. 73:
„Návrat domů“
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 74:
„Návrat domů“ popis
8. ročník školy č. 2, vyučující B

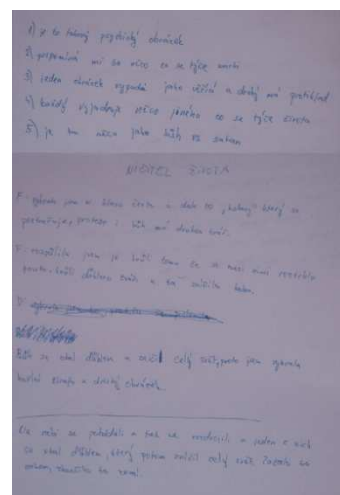
Obrázek č. 75:
„Strach z osudové cesty“
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 76:
„Strach z osudové cesty“ popis
8. ročník školy č. 2, vyučující B

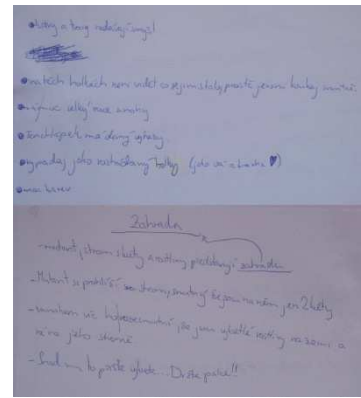
Obrázek č. 77:
„Ničitel života“
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 78:
„Ničitel života“ popis
8. ročník školy č. 2, vyučující B

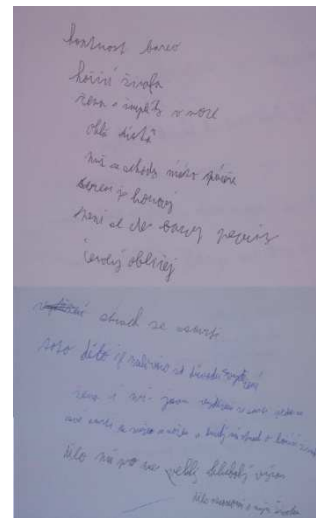
Obrázek č. 79:
„Zahrada“
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 80:
„Zahrada“ popis
8. ročník školy č. 2, vyučující B

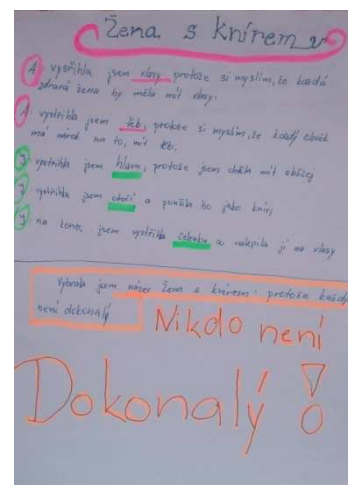
Obrázek č. 81:
„Strach ze smrti“
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 82:
„Strach ze smrti“ popis
8. ročník školy č. 2, vyučující B

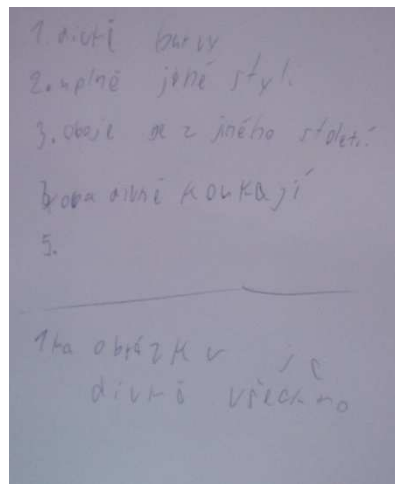
Obrázek č. 83:
„Žena s knírem“
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 84:
„Žena s knírem“ popis
8. ročník školy č. 2, vyučující B

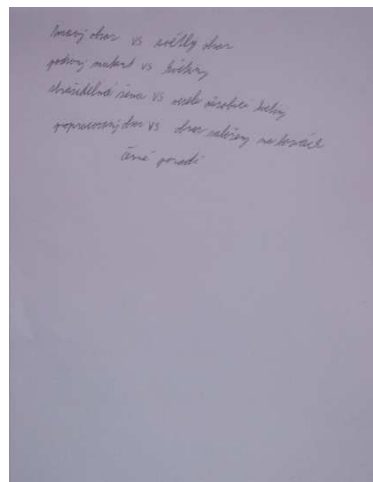
Obrázek č. 85:
„Sedleckočernobylská sumo zápasnice“
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 86:
„Sedleckočernobylská sumo zápasnice“ popis
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 87:
„Zmutovaná květina“
8. ročník školy č. 2, vyučující B

Obrázek č. 88:
„Zmutovaná květina“ popis
8. ročník školy č. 2, vyučující B